

gündem

2009 / 01 TEMMUZ

**Küresel Kriz ve
İnşaat Sektörü**

**Kentler ve
Yerel Yönetimler**

Türkiye Mütcaahhitler Birliği

YÖNETİM KURULU

Başkan

M. Erdal EREN

Başkan Vekilleri

Emin SAZAK

Emre AYKAR

Yaşar EREN

Adnan ÇEBİ

Muhasip Üye

Cengiz KÖKSAL

Kemal TANKAL

Üyeler

Celal KOLOĞLU

Necati YAĞCI

Celal SEVER

Edip YENİGÜN

Selim BORA

Bülent ERDOĞAN

DENETLEME KURULU

Üyeler

E. Nazım USLUEL

İlhan ADİLOĞLU

Onur ÇETİNCEVİZ

YÜKSEK DANIŞMA KURULU*

Ali KANTUR (Başkan)

Yaşar ÖZKAN (Başkan Vekili)

Ersin ARIOĞLU

Mehmet AYDINER

Erhan BOYSANOĞLU

Cihan CANDEMİR

Attila DOĞAN

Engin İNANÇ

Ümit ÖZDEMİR

Cemil ÖZGÜR

Bedri SEVER

İbrahim ŞENCAN

Gönül TALU

Ahmet YAVUZ

Mithat YENİGÜN

(*) Yüksek Danışma Kurulu Üyeleri, soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

TMB

gündem

Türkiye Mütcaahhitler Birliği
Adına Sahibi:
Haluk BÜYÜKBAŞ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Bülent ATAMER

Yayın Koordinatörü:
Leyla ÖZHAN

Yayın Hazırlık Grubu:
Hakan ERTUNÇ, Nihal HASKATAR,
Can CENGİZ

Yayın Yeri / İletişim:
Türkiye Mütcaahhitler Birliği Merkezi,
Ahmet Mithat Efendi Sokak 21,
Çankaya 06550 ANKARA
Tel : 0 312 440 81 22
Faks: 0 312 440 02 53
Internet: www.tmb.org.tr
E-posta: tmb@tmb.org.tr

Grafik Tasarım:
STB Tasarım Hizmetleri
Sedat Simavi Sokak 80/12
Çankaya 06540 ANKARA
Tel : 0 312 441 83 40
Faks: 0 312 442 54 98

Baskı:
Koza Yayın Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Cevat Dünder Caddesi 139 / B
Ostim Yenimahalle 06370 ANKARA
Tel : 0 312 385 91 91
Faks: 0 312 354 04 44

Dağıtım:
Türkiye Mütcaahhitler Birliği

Basım Tarihi:
?? / ?? / 2009

Basım Yeri:
ANKARA

Türkiye Mütcaahhitler Birliği tarafından
yılda bir yayınlanır.

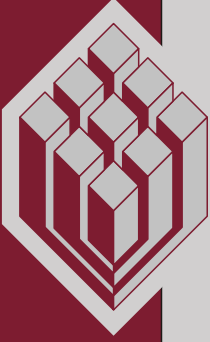
Ulusal, süreli, ücretsiz dağıtılan
sektörel ve mesleki yayın.

Tüm yayın hakları Türkiye
Mütcaahhitler Birliği'ne ait olup
yazılar iktibas edilemez.

Yazılardaki ve söyleşilerdeki görüşler
sahiplerine aittir.

İÇİNDEKİLER

	BAŞKANIN SUNUŞU	2
KÜRESEL KRİZ VE İNŞAAT SEKTÖRÜ	 DÖNEMİN EKONOMİDEN SORUMLU DEVLET BAKANI NE DİYOR? Nazım EKREN	4
	İNŞAAT SEKTÖRÜ VE KRİZ Doç. Dr. Hakan ERCAN	14
	TÜRKİYE EKONOMİSİNDE 2009 YILI VE SONRASI İNŞAAT SEKTÖRÜ İÇİN BAZI ÇIKARIMLAR Doç. Dr. Erhan ASLANOĞLU	18
KENTLER VE YEREL YÖNETİMLER	 KENTLERDE YAŞAM VE YÖNETİM KALİTEMİZİ BİRLİKTE ARTIRMAMIZ GEREKİYOR Prof. Dr. İlhan TEKELİ	20
	YEREL YÖNETİMLER KENTLERİMİZİN YAŞAM KALİTESİNE NASIL KATKIDA BULUNMALIDIR? Prof. Dr. Fahriye Hazer SANCAR	24
	YEREL YÖNETİMLERİN MALİ YAPISINDAKİ GENİŞLEME, KAYNAK PAYLAŞIMI, YÜKÜMLÜLÜKLER VE BORÇLARIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ SORUNU Doç. Dr. H. Hakan YILMAZ	28
	YEREL YÖNETİMLERDE MALİ SAYDAMLIK; BELEDİYE WEB SİTELERİNİN BU AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ Ferhat EMİL, Aslı Ceren SARAL	34
	KENTSEL ULAŞIMDA YAPILAN YANLIŞLAR VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ULAŞIM POLİTİKALARI Eser ATAK	40
	KENTSEL DÖNÜŞÜM Lütfi ALTUN	44
KONULAR VE KONUKLAR	 KAMU İHALE YASASI YEDİ YILDA 17. DEĞİŞİKLİK VE ARTAN SORUNLAR O. Sener AKKAYNAK	48
	YÜKSEKÖĞRETİM VE EKONOMİK BÜYÜME Prof. Dr. Mehmet KAYTAZ	52
	TAAHHÜT SEKTÖRÜNDE MÜZAKERE - İNSAN FAKTÖRÜ Güher ERBİL	56
TAAHHÜT SEKTÖRÜ GELECEĞİNİ ARIYOR	 TMB ARAMA KONFERANSI Haluk BÜYÜKBAŞ	59
	 TMB'DEN KISA KISA	62
	 BASINDA TMB	80

Sektörün 1-1,5 yıl içerisinde istikrara kavuşacağına inananların oranı %66. %76'sı yeniden büyümeye geçişin 3 yıl kadar sürebileceğini düşünüyor.

Türk inşaat sektöründe 2002-2007 arasındaki dönemde bazı altyapı projelerinin, ama çok daha ağırlıklı olmak üzere konut talebi patlamasının rol oynadığı inişli çıkışlı bir büyüme yaşadık. Konut talebinin 2006'nın ikinci yarısında hız kesmesiyle inşaat sektöründeki büyüme hızı 2007'den itibaren gerilemeye başladı. 2007'yi %5.7'lik bir büyüme ile, 2008'i ise %7.6 küçülme ile tamamladık. 2009'da şartların ağırlaştığı, yurtiçinde sektörü canlandıracak, yurtdışında ise rekabet gücümüzü sürdürmemizi sağlayacak acil önlemlere olan ihtiyacımızın arttığı bir süreçte yol alıyoruz. İnşaat sektöründeki küçülmenin en başta işsizlik olmak üzere ekonominin geneline çok ciddi yansımaları olduğunu hep birlikte izliyoruz.

2002-2007 dönemi yurtdışı müteahhlik açısından parlak bir başarı öyküsü oldu. 2002'de sadece 1,7 milyar ABD Doları olan yıllık yeni iş tutarımız yaklaşık 15 katlık bir artışla 2008 sonunda 23,6 milyar ABD Dolarına ulaştı. 70 ülkede gerçekleştirdiğimiz proje sayısı 5000'i, toplam uluslararası iş hacmimiz ise 130 milyar ABD Dolarını buldu.

Her yıl uluslararası sektör dergisi ENR (Engineering News Record) tarafından açıklanan "Dünyanın En Büyük 225 Uluslararası Müteahhidi" listesinde 2008'de 23 Türk firması yer aldı. Türkiye bu sayı ile ABD ve Çin'den sonra üçüncülüğünü korumaya devam ediyor.

Türkiye'nin, küresel krizi en az hasarla atlatabilmek için istihdam yaratma kapasitesi yüksek, ithalata bağımlılığı az ve döviz getiren sektörlerle ağırlık vermesi gerektiğini, inşaatın bu sektörlerin başında geldiğini ve sektörümüzün etkili bir kriz panzehiri olabileceğini, alınması gereken önlemler paketiyle birlikte ve çok çeşitli vesilelerle Sayın Başbakanımıza, ekonominin yönetiminden sorumlu bakanlarımıza, Ekonomi Koordinasyon Kurulu'na ve basın toplantısı aracılığı ile kamuoyunun dikkatlerine sunduk.

Önerdiğimiz çözümler ana başlıklar itibariyle: Yurtiçinde altyapı yatırımlarının kamu eliyle canlandırılması, yurtdışında faaliyet gösteren firmalarımıza kamu bankalarınca teminat mektubu verilmesi, özel bankalarca verilecek teminat mektuplarında devletin Eximbank aracılığı ile garanti / sigorta sistemi uygulaması, Libya vb. önemli pazarlarda kamu bankalarımızın şube açmaları, bazı ülkelerde kriz nedeniyle geciken ödemelerin yarattığı mali yüklerin Eximbank tarafından verilecek köprü kredilerle hafifletilmesi, siyasi ve ticari risk sigortalarına işlerlik kazandırılması ve çalışma mevzuatımızdaki yurtdışında Türk işçisi çalıştırmayı güçleştiren düzenlemelerin bertaraf edilmesiydi.

Hükümetimizin sektörümüzün ve altyapı yatırımlarının önemi konusunda bizimle aynı görüşleri paylaşmasını, Ekonomi Koordinasyon Kurulu toplantısının ardından Halk Bankası'nın müteahhitlerimize teminat mektubu vermeye başlamasını, ÖTV'nin ve tapu harçlarının indirilmesi gibi önlemlerin alınmasını yararlı görmekteyiz. Ancak, bugün geldiğimiz noktada bunların yeterli olmadığını düşünüyor, hükümetimize sunmuş olduğumuz diğer önerilerimizin hayata geçirilmesini beklemeye devam ediyoruz.

Yukarıda da belirttiğim gibi, bu dergimizin iki ana temasından biri de kentlerimizin sorunları ve yerel yönetimlerden beklentilerimiz. Uzmanlar yirminci yüzyılın kentleşme, yirmi birinci yüzyılın ise kentlerin ağırlaşan sorunlarına çözüm üretme dönemi olduğunu söylüyorlar. Üretilecek çözümlerin sadece insan-çevre ilişkilerini değil sosyal iklimi ve insan ilişkilerinin kalitesini de belirleyeceğini ısrarla vurgulamaya devam ediyorlar.

Nüfusunun %75'i kentlerde yaşayan, nüfus artış oranının ve kırdan kente göçün çok yüksek düzeylerde seyrettiği ülkemizde bu sorunların çok daha ağır bir biçimde yaşandığına ve kentlerimizdeki yaşam kalitesinin hızla gerilediğine üzüntüyle tanık oluyoruz. Plansız gelişme, kaçak yapılaşma, altyapı eksikliği, ihale süreçlerinin şeffaflık ve rasyonellikten uzak işleyişi, kent estetiğinin tükenişi ve sosyal gerilimler hızla artıyor. Geçmişle bağlarımız kopuyor. Kentlerimiz bizi kucaklamıyor. Kentsel yaşam birlikteliği mutluluk, sevgi ve saygı değil gerilim üretiyor artık. 21 OECD ülkesinde yapılmış olan son araştırmanın sonuçları akıl sağlığı açısından Türkiye'nin en olumsuz konumda olduğunu, zorbalık, şiddet ve kabadayılıkta ise ön sıralarda yer aldığını ortaya koydu. Tüm bunlara çözüm üretmekte yerel yönetimlere çok önemli görevler düştüğü açıktır.

Yerel yönetimlerin hayatımızdaki önemine, harcadıkları bütçelerin büyüklüğüne ve sorumluluklarının artmasına karşın teknik kapasitelerinin bu ağırlığı kaldıracı olmadığı konusundaki kaygılarımız her geçen gün artıyor. Rant maksimizasyonunu her türlü bilimsel ve ahlaki gerekliliğin üstünde tutan, şeffaflıktan yoksun, imar planlarına bağlı kalmak yerine sürekli imar planı tadilatı yapılmasına dayalı politikalar kentlerimizi yaşanmaz hale getirmeye devam ediyor. Kamu vicdanını rahatsız eden kamu ihaleleri içerisinde yerel yönetim ihaleleri çok ağırlıklı bir yer tutuyor. Belediyelerin kendi açtıkları ihalelere kendi şirketleri ile girmeleri bile ihaleleri şaibeli hale getirmek için yeterlidir.

Yeni seçilmiş olan belediye başkanlarımıza görevlerinde başarılar dilerken, yukarıda kısaca özetlediğim ve bazıları sektörümüzü yakından ilgilendiren çözüm üretme süreçlerinde Türkiye Mütahhitler Birliği olarak her türlü yardıma hazır olduğumuzu da vurgulamak istiyorum.

Bu dergimizde Colorado'dan, Ankara ve İstanbul'a uzanan geniş bir yelpazedeki 5 üniversiteden 7 değerli bilim insanı, dönemin ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Nazım EKREN, Kamu İhale Kurumu Kurucu Başkanımız, aralarında İstanbul Belediyesi Kentsel Dönüşüm Müdürü'nün de bulunduğu şehir plancısı dostlarımız ve iki eğitim uzmanımız değerli birikimleriyle bize ışık tuttular.

Geleceği görmek, beraberinde getireceklerine hazırlanmak ve sektörümüz için bir yol haritası üretmek konusundaki çalışmalarımızın son halkasını 3-5 Nisan 2009 tarihlerinde Antalya'da düzenlediğimiz "Taahhüt Sektörü Geleceğini Arıyor" temalı "Arama Konferansı" oluşturdu. Her biri konularında çok yetkin 80 kişinin katılmış oldukları bu konferansa geçmişte bakanlık yapmış politikacılarımız, TOKİ başkanımız ve eski Merkez Bankası başkanımız dahil kamuda üst düzey görevlerde bulunmuş ve bulunmakta olan bürokratlarımız, çeşitli üniversitelerden akademisyenler, basınımızdan temsilciler, uluslararası pazarda dünyanın en büyük inşaat firmaları ile boy ölçüşen üye firmalarımızın sahipleri ile yöneticileri katıldılar. İki gün boyunca çok yoğun bir tempoyla çalışarak sektörümüzün geleceğini tartıştılar. Ortak akli seferber ederek 10 yıl sonrası için Türk inşaat sektörünün vizyonunu ve o vizyonu gerçekleştirmek için yapılması gerekenleri belirlediler. Sektörümüzün ne kadar büyük bir potansiyel barındırdığını bir kez daha ortaya koydular. Tüm bunlar içinde yaşadığımız krizin yarattığı karamsarlığı hafifletmekle kalmadı, umudumuzu ve enerjimizi de tazeledi. Hep birlikte daha büyük hedeflere ulaşmanın kararlılığı ile ayrıldık Antalya'dan.

Ortak hayallerimizin en kısa sürede gerçekleşmesi dileğiyle bu dergimize ve 3-5 Nisan 2009 tarihli Arama Konferansımıza katkıda bulunmuş olan tüm akademisyenlere, bürokratlara, uzmanlara ve basın mensuplarına, uzun sözün kısası, değerli birikimleriyle bize ışık tutmaya devam eden tüm dostlarımıza içten teşekkürlerimizi sunuyorum.

Saygılarımla

M. Erdal EREN

Türkiye Mütahhitler Birliği Başkanı

GÜNDEM 2009 TOPLANTILARI

27 Nisan 2009

Konuk Konuşmacı: Nazım EKREN

Dönemin Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

TMB Başkanı M. Erdal EREN'in Açılış Konuşması

Sayın Başbakan Yardımcım,
Parlamentomuzun, Bürokrasinin, Basınımızın ve
Sivil Toplum Kuruluşlarının değerli temsilcileri,
Sevgili Meslektaşlarım,
Hanımefendiler, Beyefendiler,

"Gündem 2009" temalı bu toplantımızı
onurlandırdığınız için Türkiye Müteahhitler
Birliği Yönetim Kurulu adına teşekkürlerimi
sunuyorum hepimizi saygıyla selamlıyorum.
Toplantımızın konuk konuşmacısı Ekonominin
Koordinasyonundan Sorumlu Başbakan
Yardımcımız Sayın Nazım EKREN.

Sayın Başbakan Yardımcım,

İçinde bulunduğumuz kriz döneminde
ekonominin koordinasyonundan sorumlu
olmanın ne kadar çetin bir iş olduğunu tarife
gerek yok. Siz ekonomiyi planlayan, bizlerse
içinde yaşayanlar olarak yakından biliyoruz.

Böylesine zor bir dönemden geçerken bu
toplantımıza zaman ayırmanız bizim için
gerçekten büyük değer taşıyor. Davetimizi kabul
edip bizi onurlandırdığınız için minnet ve
şükranlarımızı sunuyorum.

Sektörümüzün dününü, bugününü ve sorunlarını
yakından takip ettiğinizi biliyoruz.

Geleceği doğru kestirmek için geçmişini doğru
yorumlamak önemli. Bunu da hepimiz biliyoruz.

Gerçi, biz müteahhitler dünü, aldığımız yaraların
büyüklüğüne yarını ise resmi rakamlara değil,
bugün yaşadıklarımıza bakarak kestirmeye
alışkiniz. Bu nedenle işimiz nispeten daha kolay.
Ama ekonomiyi yönetenler ve yorumlayanlar
için geçmişe dönük rakam değişiklikleriyle bazen

gün içinde farklılaşabilen istatistiklerle başa
çıkma hiç kolay olmasa gerek.

Son zamanlarda geçmişe ilişkin değerlendirme
yaparken gerçekten zorlanmaya başladık. TÜİK
rakamları geçmişe dönük olarak sürekli değişir
oldu. Bir bakıyoruz, sektörümüzün küçüldüğünü
zannettiğimiz dönemde büyümüşüz,
büyüdüğünü sanıp sevindiğimiz dönemde
küçülmüşüz. TÜİK'in bu değişen rakamlarına
dayalı beyanlarımız nedeniyle basın mensubu
dostlarımız tarafından da maalesef sürekli
eleştiriliyoruz.

Tanrı Sayın Başbakan Yardımcınızın yardımcısı
olsun.

TÜİK'in son rakamları bize inşaat sektöründe
2002-2007 arasındaki dönemde inişli çıkışlı
olmakla birlikte hep büyüme yaşandığını
söylüyor. Büyümenin temel dinamiklerine
baktığımızda bu dönemde konut talebi
patlamasının önemli rol oynadığını görüyoruz.

Esasen inşaat sektöründeki kriz, küresel krizden
önce ve konut talebinin 2006 yılı sonundan
itibaren hız kesmesiyle başlamıştı. 2007'yi son
beş yıllık dönemin en küçük büyüme rakamı
olan +%5.7 ile kapattık. 2008'de bu tabloya
küresel kriz eklendi. 2007 duraklama, 2008 kriz
dönemi oldu. Sektörümüz geçtiğimiz yılın dört
çeyreğinde ard arda küçüldü ve 2008'i %7.6'lık
bir küçülmeye kapattık.

İnşaat gibi emek yoğun ve yaklaşık 200 faaliyet
alanını etkileyen bir sektörde yaşanan bu
küçülmenin en başta işsizlik olmak üzere
ekonominin geneline çok ciddi yansımaları
olduğunu hepimiz biliyoruz. 2009'un Ocak ayı
itibariyle uzun süredir ilk kez olmak üzere

%15.5'e yükselmiş olan işsizlik oranı bu durumun en belirgin göstergeleri arasındadır.

Aslında biz Türkiye Mütahhitler Birliği olarak, gelmekte olan bu kriz ve getirebileceği olası sorunları 2008 yılı ortalarından itibaren gözlemlemeye başladık ve bakın neler yaptık:

- Ülkemiz ve sektörümüz için ciddi olumsuz etkileri olacağını öngördüğümüz global krizin inşaat sektörüne etkileri ve tedbirlere yönelik düşüncelerimizi Ekim 2008'de İstanbul'da yaptığımız basın toplantısı ile kamuoyunun bilgisine sunduk.
- 2024 Kasım 2008'de Sayın Başbakanımızın Hindistan ziyareti sırasında inşaat sektörünün, özellikle yurtdışı müteahhitlik sektörünün ülke ekonomisine yapabileceği katkıları, önündeki sorunları ve çözüm önerilerimizi bizzat kendisine arz ettik.
- 25 Aralık 2008 tarihinde Birliğimizin düzenlemiş olduğu Yurtdışı Müteahhitlik Başarı Ödülleri Töreni sırasında Sayın Başbakanımıza ve tüm yetkililere aynı konuları bir kez daha aktardık.
- Bilahare hemen yılın başında Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcımız Sayın Nazım EKREN'i makamında ziyaret ederek bu hususlarda çok daha detaylı bir görüşme yapma imkânı bulduk.
- Bu defa Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcımız Sayın Nazım EKREN'in talimatları ile global kriz ortamında İnşaat Sektörü ve sorunlarını 19 Ocak 2009 tarihinde kendilerinin başkanlığında yapılan Ekonomi Koordinasyon Kurulu Toplantısı gündemine taşıdık. Tüm Bakanlarımız, Müsteşarlarımız, BDDK Başkanı, Kamu Bankalarımızın Genel Müdürleri ve TOBB Yönetimi önünde İnşaat sektörü olarak sorunlarımız ve çözüm önerilerimiz iki saati aşan bir toplantıda ayrıntılı olarak masaya yatırıldı, tartışıldı.
- Ekonomi Koordinasyon Kurulu toplantısı sonrasında, alınan kararlar doğrultusunda oluşturulan alt komisyonların gerçekleştirdiği çalışmalara TMB olarak katılarak inşaat sektörünün sorunlarını ve çözüm önerilerimizi ilgili kamu kurumlarının teknokrat ekibi ile çalıştık.

Ekonomi Koordinasyon Kurulu toplantısında dile getirdiğimiz 2 önemli husustan biri yurtiçinde ekonomik büyümeyi sürdürebilmek için kamu altyapı harcamalarının artırılması ve ikincisi yurtdışı müteahhitlik hizmetlerinin desteklenerek hedeflerinin büyütülmesi idi.

Yurtiçinde Hükümetimizin sektörümüzün canlandırılması konusunda bizimle aynı görüşleri paylaşıyor olmasını ve geçmiş yıllarda altyapı yatırımlarına gösterdiği ilgiyi elbette

önemsiyoruz. Sayın Başbakanımız geçtiğimiz yıl Haziran ayında bizlerle yaptıkları toplantıda GAP, DAP (Doğu Anadolu Projesi) ve KOP (Konya Ovası Projesi) olmak üzere 3 önemli yatırım projesini bölgelerimiz arasında ekonomik kalkınma ve sosyal gelişme farklarını ortadan kaldıracak, işsizlik ve göç gibi sorunları hafifletecek kurtuluş projeleri olarak gündeme getirdiler.

Bu projelerin 2012'ye kadar tamamlanacağını, eylem planlarının hazır olduğunu ve gerekli yatırımlar için 2.3 milyar ABD Doları ayrıldığına açıkladılar.

Bu toplantıyı takiben Karayolları ödenekleri 2.5 kat arttırıldı; benzeri şekilde DSİ bütçesinde artış yapıldı. Böylece uzun bir dönemden sonra nihayet geçen yıl, yıl sonuna kadar Karayolları ve DSİ şantiyelerimizde çalışma imkânı bulduk.

Tüm bunları hükümetimizin krize rağmen altyapı yatırımlarına verdiği önemin kanıtları olarak değerlendirdik ve memnuniyetle karşıladık.

Ancak, 2009 yılı bütçesi ile ilgili olarak yılbaşında alınan karar doğrultusunda yatırım ödeneklerinde %16.5 kesinti yapılmış olması, 2009 yılında inşaat sektöründeki küçülmenin önüne geçilemeyeceği endişesi yaratmış bulunuyor.

Halbuki global krizle mücadele için G-20 ülkeleri başta olmak üzere, hemen hemen tüm hükümetler kamu altyapı yatırımlarını arttırmayı ve böylece kamu finansmanı ile inşaat sektörünü canlandırmayı en öncelikli çare olarak benimsediler. Dolayısıyla IMF müzakereleri dahil hükümetimizin bu kararlılığını devam ettirmesi bu dönemin en önemli stratejisi olacaktır.

Müteahhitlik faaliyetlerinin yanı sıra ülkemizde turizm, sanayi ve enerji yatırımları da gerçekleştirmekte olan üyelerimizin bir önemli sıkıntısı da yatırımlara sağlanan destekler arasında bulunan "Katma Değer Vergisi İstisnası" düzenlemesinde sadece makine ve teçhizat alımlarının istisna tutulmasıdır.

Ekonomi Koordinasyon Kurulu toplantısında dile getirdiğimiz 2 önemli husustan biri yurtiçinde ekonomik büyümeyi sürdürebilmek için kamu altyapı harcamalarının artırılması ve ikincisi yurtdışı müteahhitlik hizmetlerinin desteklenerek hedeflerinin büyütülmesi idi.

Yatırım harcamaları, sadece makine ve teçhizat alımları ile sınırlı değildir. Birçok yatırım projesinde bina ve altyapı harcamaları, toplam yatırım maliyeti içerisinde önemli paya sahip bulunmaktadır. Bu kalemleri kapsayan yatırım harcamaları nedeniyle ödenen ancak indirim konusu yapılamayan ve bilançoda “devreden KDV” olarak görülen tutarlar işletmelerin Devlet'ten uzun dönemli alacakları olmaktadır.

Makine ve teçhizat teslimleri ile sınırlı tutulan söz konusu KDV istisnasının kapsamının genişletilmesi ve yatırım dönemi harcamaları sürecinde biriken KDV miktarlarının yatırımcılara her yılsonu iadesinin sağlanması özellikle içinde bulunduğumuz kriz döneminde, özel sektör yatırımlarını, özellikle de duraklamaya başlamış enerji ve turizm yatırımlarını hareketlendirmek için büyük önem taşımaktadır.

Değerli konuklar,

Geleceğe hazırlanmak, geleceği planlamak adına yaptığımız önemli bir çalışmayı da hem sizlerin hem de Sayın Başbakan Yardımcımızın bilgisine sunmak istiyorum.

Türkiye Mütahhithler Birliği olarak, önümüzdeki 10-20 yıllık dönemde taahhüt sektörünün hangi noktada nasıl bir konuma sahip olacağı, hedeflerinin ne olması gerektiği, bu hedeflere ulaşma kapasitesinin ne olduğu gibi stratejik konuların ele alınacağı bir dizi etkinliğin ilk aşaması olarak “Taahhüt Sektörü Geleceğini Arıyor” temalı bir Arama Konferansını 03-05 Nisan 2009 tarihleri arasında Antalya'da gerçekleştirdik.

Toplantımıza her biri konularında çok yetkin 80 kişi katıldı.

Geçmişte bakanlık yapmış politikacılarımız, TOKİ Başkanımız, KİK, Bayındırlık, Maliye, Hazine, Dış Ticaret, DSİ gibi kamu kuruluşlarımızın; Eximbank, Halk Bankası ve Ziraat Bankası'nın temsilcileri; Eski Merkez Bankası Başkanımız, çeşitli üniversitelerden akademisyenler, basınımızdan temsilciler, uluslararası pazarda dünyanın en büyük inşaat firmaları ile boy ölçüşen üye firmalarımızın sahipleri ile yöneticileri...

Hep birlikte paha biçilmez bir bilgi ve deneyim zenginliğini yansıtan bu katılımcılar, 2 günlerini ayırarak ve gerçekten çok yoğun bir tempoyla çalışarak sektörümüzün geleceğini tartıştılar.

Hep birlikte 10 yıl sonrası için Türk inşaat sektörünün vizyonunu ve o vizyonu gerçekleştirmek için yapılması gerekenleri belirlemeye çalıştık.

Bu toplantıda katkıda bulunan tüm katılımcılara huzurunuzda teşekkür ederim. Arama Konferansının ikinci ayağı olan Karar Konferansına da aynı duyarlılıkla katılacağınızı ümit ediyorum.

Bu etkinliklerin, Türk inşaat sektörünün potansiyelini ortaya koymak açısından çok önemli olduğuna inanıyorum. Bu potansiyelin hakkını vermek sorumluluğu, içinde bulunduğumuz kriz döneminde daha da ağırlaşmış ve aciliyet kazanmış olarak hepimizin omuzlarındadır.

Türkiye Mütahhithler Birliği olarak bu sorumluluğun gereklerini yerine getirmek için elimizden gelen her türlü çabayı göstermeye devam edeceğimizi bu vesileyle bir kez daha tekrarlamak isterim.

Sayın Başbakan Yardımcım,

İnşaat sektörünün bir diğer önemli faaliyet alanı olan yurtdışı müteahhitlikte 2002-2007 döneminde kısmen iç pazardaki daralmaya, kısmen de yurtdışındaki iş fırsatlarının artmasına bağlı olarak çok hızlı bir gelişme kaydettik, biliyorsunuz.

2002'de sadece 1.7 milyar ABD Doları olan yıllık iş hacmimiz yaklaşık 15 katlık bir artışla 2008'de 23.6 milyar ABD Dolarına, 70 ülkede gerçekleştirdiğimiz proje sayısı 5000'e, toplam uluslararası iş hacmimiz ise 130 milyar ABD Dolarına ulaştı.

Yurtdışı müteahhitlik faaliyetlerimizin %90'ından fazlasının Kuzey Afrika, Ortadoğu ve BDT gibi krizden nispeten daha az etkilenen bölge ve ülkelerde yoğunlaşmış olması içinde bulunduğumuz dönemde sektörümüzü ihracat yapan diğer sektörlerden farklı kılan önemli bir özelliktir.

Küresel kriz, Avrupa ve ABD'de neden olduğu talep daralması ile bu bölgelere ihracat yapan üreticilerimizin büyük çoğunluğunu doğrudan etkilerken; krizin, yurtdışına hizmet ve inşaat malzemesi ihraç eden inşaat-taahhüt firmaları üzerindeki etkisi nispeten geride kalmaktadır. Nitekim 21-23 Nisan'da Devlet Bakanımız Sayın Kürşad TÜZMEN ile birlikte gittiğimiz Libya'da önümüzdeki altı yıl boyunca yıllık 30 milyar ABD Doları yatırım yapılacağını duymak, iki ay önce Sayın Cumhurbaşkanımızın ziyareti esnasında S.Arabistan'ın 500 milyar ABD Dolarlık yatırım programı açıklaması bu düşüncemizi doğrulamaktadır.

Ocak ayında yapılan Ekonomi Koordinasyon Kurulu toplantısında Yurtdışı Müteahhitlik

konularında önerdiğimiz çözümler ana başlıklar itibariyle şunlar olmuştur hatırlarsanız:

- I. Yurtdışı projeler için Türk bankalarından teminat mektubu alınması:
 - Kamu bankalarının teminat mektubu vermesi,
 - Kamu Bankalarının Libya, Cezayir ve Katar gibi önemli pazarlarda şube açması,
 - Teminat Mektubu için mevzuatta teşvik,
 - Teminat Mektupları için bazı mahkemelerin özel olarak görevlendirilmesi (ki bu konuda galiba bir yanlış anlama var: biz yeni özel ihtisas mahkemeleri oluşturulsun demiyoruz; sadece Ankara ve İstanbul'da 1-2 mahkeme belirlenmesini; her mahkememizin uluslararası sözleşmelerle ilgili ihtiyati tedbir kararı vermesinin önlenmesini öneriyoruz. Ancak böylece bankacılık sektörümüzün yurtdışında güvenilir olmasını sağlayabiliriz).
- II. Yurtdışı müteahhitlik hizmetlerine Eximbank desteği sağlanması:
 - Eximbank tarafından ülke ve proje kredileri verilmesi,
 - Eximbank köprü kredi programının kapasitesinin artırılması,
 - Eximbank tarafından teminat mektubu kont-garantisi programına işlerlik kazandırılması,
 - Eximbank tarafından Politik ve Ticari Risk Sigortası uygulamasının başlatılması
- III. Yurtdışında Türk işgücü istihdamının teşvik edilmesi:
 - Yurtdışında istihdam edilen Türk işçilerinin sosyal güvenlik primlerinin, en azından kriz dönemi süresince Devlet tarafından karşılanması,
 - Türk işgücünün yurtdışında istihdamını düzenleyen mevzuatın iyileştirilmesi

Bu akşam bu konuların ayrıntılarına girerek zamanınızı almak istemiyorum. Çünkü gerek üyelerimiz ve gerekse ilgili kamu yetkilileri, hatta basın mensubu dostlarımız dahil bu salondaki herkes bu çözüm önerilerimizi artık ezberlediler.

Ancak döviz ve istihdam yaratmak söz konusu olduğunda yurtdışı müteahhitlik hizmetlerinin tabii ki çok büyük önemi var.

Biz müteahhitler yurtiçi bir yana, yurtdışında üretim yaparken dahi Türkiye'den malzeme ve işçi götürürüz. Üstelik yurtdışında Türk işçileri için yarattığımız istihdam başkalarının bütçesinden finanse edilir.

Ekonomi Koordinasyon Kurulu Toplantısının ardından yaşadığımız olumlu bir gelişme Türkiye Halk Bankası'nın kendi içinde bir proje değerlendirme birimi kurarak yurtdışı

müteahhitlik projeleri için teminat mektubu vermeye başlaması oldu.

Aynı duyarlılığı ülkemizin en büyük kamu bankası olan Ziraat Bankası'nın da göstereceğini; proje ve firma incelemesi de yaparak yurtdışı projelerimize destek vermeye başlayacağını ümit ediyorum.

Buna ek olarak Eximbank'ın sermayesinin artırılması ve bu sayede Köprü Kredi Programını hızla yürürlüğe sokması bazı ülkelerde geçici olduğuna inandığımız zorluklar yaşayan üyelerimizi rahatlatmış. İç pazardaki gayrimenkul stokunun eritilmesi için KDV ve tapu harçlarında indirimler yapıldı.

Yurtdışı müteahhitlik faaliyetlerimizin %90'ından fazlasının Kuzey Afrika, Ortadoğu ve BDT gibi krizden nispeten daha az etkilenen bölge ve ülkelerde yoğunlaşmış olması içinde bulunduğumuz dönemde sektörümüzü ihracat yapan diğer sektörlerden farklı kılan önemli bir özelliktir.

Bu çalışmalarını elbette önemsemekteyiz. Ancak, bizler yurtiçinde sektörümüzün canlandırılması, yurtdışında ise rekabet gücümüzün korunması için bunları yeterli görmüyoruz. Hükümetimize çeşitli vesilelerle sunmuş olduğumuz ve az önce değinmiş olduğum çözümlerimizde de somut adımlar bekliyoruz.

Değerli konuklar,

Bizim "Gündem" toplantılarımızda konuklarımıza sorular sormak gibi bir geleneğimiz var, biliyorsunuz. Ama ben bu akşam ayrıca soru sormak niyetinde değilim. Sorularım aslında konuşmamın içeriğinde mevcut.

Sektörümüzün tüm sorunlarını bilen Sayın Başbakan Yardımcımızın herhangi bir detay soruya ihtiyaç duymadan ve açık yüreklilikle global kriz ile ilgili dünyadaki gelişmeler, ülkemizdeki ekonomik önlemler ve inşaat-taahhüt sektörünün geleceği ile ilgili hususlarda bizleri aydınlatacağına, önümüzü görmemize yardımcı olacağına inanıyorum.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyor, bizi aydınlatmaları, hatta rahatlatmaları ümidi ile Sayın Başbakan Yardımcımızı kürsüye davet ediyorum.

DÖNEMİN EKONOMİDEN SORUMLU DEVLET BAKANI NE DİYOR?

Nazım EKREN

Dönemin Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Müteahhitlik sektörü iç ve dış piyasalarda, krizde, ya da normal dönemlerde olsun, her zaman önemini korumuştur. Sayın Başkan, hem küresel düzeyde, aynı zamanda ulusal ekonomik yapıdaki gelişmelerle müteahhitlik sektörünün hangi yönde ve ne şekilde etkilendiğini çok açık şekilde ortaya koydular. Bu vesileyle yorumlarından ve katkılarından dolayı da teşekkür ediyorum.

İnşaat sektörü, ileri ve geri bağlantıları çok yüksek bir ekonomik faaliyet alanıdır. Konut, fabrika, hastane gibi her türlü bina inşaatını; yol, köprü, baraj, boru hattı gibi altyapı faaliyetlerini; elektrik, sıhhi tesisat, ısıtma, havalandırma gibi her türlü donanım işini kapsayan geniş bir faaliyet alanına sahiptir. Sektörün hemen hemen bütün üretimi sabit sermaye yatırımı olarak da kabul edilebilir.

Sektör, büyük ölçüde yerli sanayi ve girdiye dayanması, istihdam potansiyelinin büyüklüğü, başta imalat sanayi olmak üzere, diğer sektörlerle yoğun girdi ilişkisinde olması, yurtdışında yürütülen faaliyetlerin döviz kazandırıcı niteliğiyle elbette Türk ekonomisinin önemli lokomotif sektörlerinden de birisidir.

2008 GSYH rakamlarına baktığımızda, sektörün GSYH içindeki payı %6 düzeyindedir. İnşaat sektörü, 2003-2008 döneminde yıllık ortalama olarak yüzde 8 oranında büyüyerek, diğer sektörlerle göre daha hızlı bir performans göstermiştir. 2008 yılı son çeyreğine ilişkin TÜİK verilerine göre inşaat sektöründeki istihdam 1.126.000 kişidir. Aynı dönemde inşaat sektörünün toplam istihdamdaki payı da %5,4-%6 civarındadır.

TÜİK, ekonomik veri derleme ve üretme sürecinden sorumlu önemli bir kamu kuruluşumuzdur. Yayınladığı istatistikler, alandan gelen yeni veriler ışığında elbette ihtiyaç olduğunda da zaman zaman yenilenecek ve güncellenecektir.

2005-2006 yıllarındaki büyümenin temelinde konut sektöründeki canlanma yatmaktadır. Kredi faiz oranlarının düşmesi, yeni konut finansman sistemlerinin kurulması bu süreçte etkili olmuştur. Yurtdışında müteahhitlik hizmetlerindeki taahhüt tutarında artış eğilimi de dikkat çekicidir. 2002 yılında ortalama 1,6 milyar ABD Dolarından, geçen sene sonu itibarıyla ortalama 24 milyar ABD Dolarına çıkan bir iş hacmi de vardır.

Dolayısıyla, belki de sektörün değişim, dönüşüm, strateji belgesini hazırlarken, bu hızlı gelişmenin tahmin edilemeyen yan etkilerini de yine özel sektör, kamu sektörünün karşılıklı işbirliği çerçevesinde değerlendirmek gerekir.

İnşaat sektörünün bu gelişimi, sektöre girdi veren 200 kalemden fazla malı ve hizmeti kapsayan sektörlerin canlanmasına önemli katkı sağlamaktadır. Hepsinden önemlisi, emek yoğun bir sektör olan inşaat sektöründeki gelişme, istihdam artışına doğrudan da katkı sağlamaktadır. İnşaat sektörü küresel finans krizinin şiddetlendiği bugünlerde, işsizliğin çözümünde de dikkate alınacak sektörlerin elbette başında gelmektedir.

Sayın Başkanın da konuşmasının sonunda ifade ettiği gibi, çok fazla tartıştık, çok değişik analizler, yorumlar yaptık. Ama, küresel finans kriziyle ilgili son gelişmeleri de sizlerle paylaşmak isterim. 2008 yılının ikinci yarısından sonra etkisini hissettirmeye başlayan küresel finans krizi bu süreçte ekonomik kriz olduğunu gösteren ciddi sinyalleri de beraberinde getirmiştir. Başlangıçtaki finans krizi, etkilediği sektörler itibarıyla ekonomik kriz özelliğini de kazanmış bulunmaktadır. Bu gelişmeler, dünya ekonomisiyle entegre olmuş bütün ekonomilerde hem talebin, hem de buna bağlı üretimin de, istihdamın da ciddi sorunlarla karşılaşmasına neden olmuştur.

Küresel finans krizini yorumlarken üzerinde durulması gereken temel birkaç kritik noktayı da sizlere aktarmak isterim. Temel makro göstergeler hafif bir toparlanmaya işaret ediyor olsa da, krizin devam ettiğini unutmamak gerekir. Elbette her yayınlanan veri, bir önceki yılın verisiyle mukayese edildiği gibi, bir önceki ayın mukayesesi yapıldığında, bir toparlanma süreci konusunda olumlu düşünmemize neden olacak bazı göstergeler de söz konusudur. Yayınlanan her pozitif gösterge yeni olumlu sürece işaret ediyorsa da, bunun güçlü ve kalıcı olup olmadığı, önümüzdeki birkaç ay içinde daha net şekilde ortaya çıkacaktır. Belki de kriz konusundaki bu belirsizliğin en önemli nedeni, krizin daha önce yaşadığımız, bildiğimiz, okuduğumuz ya da aktarılan krizlerle bir benzerliğinin olmamasıdır. Bu hem derinlik, hem kapsam, hem de yaygınlık bakımından şu anda dünyanın gördüğü son derece nadir krizlerden birisidir.

Elbette bu süreç içinde bütün ekonomiler kendi iç piyasalarını dengelemek, uluslararası ekonomik ve finansal istikrara katkıda bulunmak amacıyla oldukça kapsamlı ve içeriği son derece geniş politika tedbirleri ve paketlerini uygulamaya koymuşlardır. Ama üzerinde

tartışılan bu paketlerin etkisinden çok, paketlerin riskli tarafının da olduğunu unutmamak gerekir. Dolayısıyla, her paket, her açıklama, her yaklaşım bugünkü sorunu çözüyor gözükse de, daha sonraki dönemler için farklı belirsizlikleri ve riskleri de içermektedir.

Krizin boyutuyla ilgili birkaç önemli gösterge ne kadar ciddi bir sorunla karşı karşıya olduğumuzu da ortaya koyacaktır. Nisan ayı sonu itibarıyla, ülkelerin açıkladığı ekonomik ve finansal paketlerin büyüklüğü, dünya GSYH'nın %28,8'lik, yani yaklaşık %30'luk kısmını içermektedir. Benzer şekilde, Amerika ve Avrupa merkez bankalarının krizden önceki bilanço büyüklüğüyle şu andaki bilanço büyüklüğüne baktığınızda, artışın neredeyse 4 kat olduğunu söylemek de mümkün.

Bir diğer önemli gösterge, özellikle finansal sektörde ve finansal kurumlarda ortaya çıktı. Finansal kurumlardaki zarar tutarı, Avrupa, Amerika ve Asya ayrımı yapmadan bakıldığında, toplam 1 trilyon 342 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır. Aynı şekilde, bu kurumlara sermaye aktarımı da 1 trilyon 100 milyar ABD Dolarına kadar gelmiştir.

2008 yılının bütün rakamları yayınlandığı için şunu çok rahat söyleyebiliriz: 2003-2008 döneminde Türkiye ekonomisi birçok temel göstergede, mukayese edilebilecek ülkeler dikkate alındığında, iyi bir performans göstermiştir. Çok fazla detaya girmeden, gelişmeleri yansıtacak dört temel gösterge var. Bunlardan birincisi, elbette kişi başına düşen gelirdir. İkincisi, kişi başına toplam borçtur, kamu

birlikte, kişi başına düşen gelir, kişi başına toplam borç, kişi başına toplam kamu borcu ve kişi başına yatırımlar arasındaki ilişki Türkiye'nin bu dönemde iyi bir performans gösterdiğini de ortaya koymaktadır.

2007-2008 dönemini karşılaştırdığınızda, tablonun küresel krizin de etkisiyle nispeten farklılaştığını, farklı sinyaller verdiğini, krizin

ve özel ayrımı yapmadan. Üçüncüsü, sadece kişi başına düşen kamu borcuna bakmaktır. Sonucusu da, hepsinden önemlisi kişi başına düşen yatırımlardır.

Dolar ve TL ayrımını dikkate almıyorum, ama TL cinsinden değerlendirmeleri yapmak daha makul gözüküyor. 2002 yılında kişi başına toplam borcun kişi başına düşen gelire oranı 1,03'tü. 2008 yılı sonu itibarıyla bu oran 0,66'ya düşmüştür. Eğer aynı mukayeseyi sadece kamu borcu açısından yaparsak, yine aynı tarihlerde kişi başına düşen gelire oranla 0,73'ten 0,42'ye düşen bir kamu borç stoku olduğunu ifade edebiliriz. Dolayısıyla, kişi başına düşen gelire oranla kamu borcunda ciddi bir azalma söz konusudur.

Kamu yatırımlarındaysa, yine kişi başına düşen gelirle kişi başına düşen yatırımlara baktığınızda, özel ve kamu ayrımı yapmadan, yatırımların oranının 0,17'den 0,22'ye çıktığını söylemek mümkün. Öyleyse, 2003-2008 döneminde sağlanan ekonomik ve finansal ve siyasi istikrarla

etkilerinin de çok net şekilde görüldüğünü ifade etmek gerekir.

Küresel kriz gelişmekte olan ülkelerde iki ayrı alanda ortaya çıkmıştır. Birincisi dış talep ve dış fon konusundadır. Uluslararası piyasalara entegrasyon derecesi giderek artan Türkiye ekonomisinin küresel finans krizinden etkilendiği ilk alan bunlardır. Özellikle ihracatının %90-95'i imalat sanayiinden oluşan bir ekonomide sorun hızlı şekilde ve belirli sektörlerde dış talep düşüşü olarak kendini göstermiştir. İkinci önemli alan da, dış finansman konusunda daha önce kredi sağlayan, finansman imkânı oluşturan kurum ve kuruluşların az önce ifade ettiğim zararlarından dolayı fiilen ortada olmamaları ya da ilgili ülkelerin kendi iç sorunlarına yönelmelerinden dolayı bizim gibi ülkelere yönelen sermayelerde ciddi düşüşler yaşanmaya başlamasıdır. Bu iki faktör, sonuçta Türk ekonomisinin temel göstergelerine, temel büyüklüklerine sizlerin de bildiği şekilde yansımıştır.

Son olarak ekonomik veri ve bilgiler bağlamında

Türkiye'de Ocak ayından sonra ortaya çıkan gelişmelerle ilgili bazı kritik göstergeleri de sizlerle paylaşmak isterim. Bunlardan birincisi, belki de en önemlisi kapasite kullanım oranındaki gelişmelerdir. Ocak-Şubat-Mart aylarına baktığınızda (elbette krizin etkisini hissettirdiği ay Ekimdir. Ekimden itibaren de bakılabilir, ama bizim istatistik yaklaşımımız hangi ayı kullanıyorsak geçen senenin o ayına göre mukayese yapmaktır) kapasite kullanım oranlarında ortalama 16 puanlık bir düşüş vardır. Bunun yanısıra krizin etkisini görmek için bir önceki aya oranla gerçekleşmelere baktığımızda, trendin giderek yumuşadığını, -0,9, 0 ve 0,9 gibi bir değişim trendinin de söz konusu olduğunu ifade edebiliriz.

Sanayi üretim endeksinde de benzer gelişmeler söz konusu. Özellikle, Aralık-Ocak-Şubat ayında sanayi üretim endeksindeki değişim -17,8, -21,3 ve -23,5'dir. Bir önceki yılın aynı ayına mukayese ettiğinizde tablo bu iken, bir önceki aya göre değişimlere baktığınızda -15,2; -5,3, -4,3 trendin azalmaya başladığını söyleyebiliriz.

Bu iki temel reel sektör göstergesinin yanında, beklentiler konusundaki gelişmeleri de sizlerle paylaşmak isterim. Reel kesim güven endeksi geçen hafta yayınlandı. Ocak ayından itibaren 59,4; 62,6; 67,8 ve 85,1'dir. Geçen senenin aynı ayına bakıldığında, değişim oranları 44; 41; 37 ve 18'dir. Dolayısıyla, bunlar negatiftir, yani geçen senekine göre endeks düşmektedir. Ama bir önceki aya göre baktığınızda, değişim artı 7,1; 3,2; 5,2 ve 17,3'tür. Dolayısıyla, reel kesim güven endeksinde de aynı kapasite kullanım oranında, aynı sanayi üretim endeksinde olduğu gibi, geçen senenin aynı ayına baktığınızda tablo farklıdır, bir önceki aya göre baktığınızda tablo farklıdır.

Bunu şunun için söylüyorum: Küresel finans krizinin ülkemize etkilerini izlerken, elbette ortaya çıkardığı etkiyi belirlemek için, mevsimsel etkileri arındırmak için bir önceki yılın aynı ayı önemlidir. Ama trendi ortaya koyabilmek için bir önceki aya bakmak, en azından gelişmeleri farklı açıdan değerlendirmek de önem kazanmaktadır.

Tüketici güven endeksinde de benzer bir seyir söz konusu. Yine 71,56; 74,01 ve 74,77 gibi geçen senenin aynı ayına göre azalışlar, ama bir önceki aya göre de 1,66; 2,45 ve 0,76 gibi artışlar söz konusu. Bu tabloya bir de işsizliği eklediğimizde ve işsizliğin de en son Ocak ayında 15,5 olduğunu söylediğimizde, küresel finans krizinin Türkiye'nin reel sektörüne etkilerini çok net şekilde ortaya koymuş oluruz.

Değerli katılımcılar; bu genel değerlendirmeden sonra aldığımız tedbirlerle ilgili açıklamalarda

bulunacağım. Ama 60. Cumhuriyet Hükümetinin, krizin ekonomik etkilerini azaltmak amacıyla hangi tarihte ilk inisiyatifi kullandığını da belirtmek gerekir. Az önce söyledim, krizin ortaya çıktığı tarih, etkisini hissettirdiği tarih 2008'in ikinci yarısından sonradır. Hükümetimiz de aynı tarihte, hatta IMF anlaşmasının son gözden geçirilmesi bitmeden önce, faiz dışı fazlayı 0,7 düşürerek, orada bir kaynak oluşturarak, bu kaynağı üç temel alanda kullanacağını çok önce ilan etmişti.

Bunlardan birincisi, Güneydoğu Anadolu Projesi, 5 puan işveren priminin indirilmesi ve belediyelere merkezi yönetimden kaynak aktarılmasıydı. Bir taraftan kamu altyapı yatırımlarına teşvik sağlarken, bir taraftan da işverenlerimizin üzerinde önemli yük oluşturan işveren payını beş puan indirdik. Aynı zamanda yerel yönetimlere de tüketim ve yatırım harcaması anlamında kaynak aktarmış olduk.

Küresel finans krizinin ortaya çıkarttığı süreci yönetirken, bütün ülkelerin uyguladığı paketlerin genelde üç temel bileşeni vardır. Bunlardan birincisi; altyapı harcamaları ve tüketici talebini artırıcı bileşen; ikincisi faiz oranlarının düşürülmesi ve piyasalara likidite aktarılması; sonuncusu da finans kurumlarını kurtarmak için onlara sermaye enjeksiyonudur.

Toplam olarak bakıldığında, en son açıklanan paket dahil olmak üzere, 5 tane ekonomik tedbirler paketi açıklandı. Paketler dahilinde alınan tedbirlerin sayısı da 53 civarındadır. Bu açıdan bakıldığında, açıkladığımız 2008 ve 2009 yılındaki paketlerin toplam büyüklüğü 36 milyar 335 milyon TL'dir, bunun da 2008 ve 2009 döneminde milli gelire oranlarının toplamı %3,8; bütçe içindeki payının da 2008-2009'da %14,6 olduğunu ifade etmek gerekir. Bu paketler gerçekten hem hacim olarak, hem de etkilediği alan olarak son derece iyi dizayn edilmiştir. Etkilerini de biraz sonra sizlerle ana hatlarıyla paylaşacağım.

Küresel finans krizinin ortaya çıkarttığı süreci yönetirken, bütün ülkelerin uyguladığı paketlerin genelde üç temel bileşeni vardır. Bunlardan birincisi; altyapı harcamalarını ve tüketici talebini artırıcı bileşen; ikincisi faiz oranlarının düşürülmesi ve piyasalara likidite aktarılması; sonuncusu da finans kurumlarını kurtarmak için onlara sermaye enjeksiyonudur.

Türkiye'de son kısım söz konusu değil. Dolayısıyla, paketlerimizin de, tedbirlerin de ana kurgusu bir taraftan kamu altyapı yatırımlarıdır, diğer bir taraftan da toplam talebi artırıcı özellikler taşır. Aynı zamanda, Merkez Bankasının en son faiz indiriminden sonra faiz oranlarının tek haneli hale geldiğini, TL ve döviz olarak çok ciddi bir faiz indirimine gidildiğini ve piyasalara ciddi bir likitide enjekte edildiğini söyleyebiliriz.

Üzerinde durulması gereken asıl konu, özellikle son altı sene içinde Türkiye'de özel sektörün ekonomik yapı ve ilişkiler sistemi içindeki ağırlığı giderek arttığı için, kamunun mütevazı tedbirler paketiyle, özel sektörü ikame etmesi söz konusu değildir.

Sektörel tedbirler sürecinin üçüncü ayağı olarak ÖTV'nin ve KDV'nin indirilmesini planladık. Özellikle, 2008 yılının GSYH rakamlarına bakıldığında, son çeyrek en dramatik tabloyu gösterdi. İmalat sanayinde, inşaatta ve toptan perakende de düşüş trendleri son çeyrekte çok dikkat çekiciydi. Yıl ortalaması olarak bakıldığında, inşaat ve perakende sektöründe de ciddi bir daralma yaşanmış oldu. Ekonomik tedbirler paketinin içerdiği sektörlere baktığımızda, otomotiv, beyaz eşya, mobilya, bilgisayar, imalat sanayi, makine sanayi ve doğrudan konutla ilgili tedbirler olduğunu söyleyebiliriz.

Özellikle, son çeyrek verilerine bakıldığında, dikkati çeken bir kritik özellik de, milli geliri %4 aşağıya çeken önemli kalemin stok artışı olduğunu da söyleyebiliriz. Dolayısıyla, paketlerin hedeflediği, üzerinde durduğu ana kurgu da biriken stokları azaltacak bir yaklaşım olmuştur. 3-4-5. paketlerin de temel özelliği bu şekildedir.

Kamu altyapı yatırımlarının ya da kamu harcamalarının milli gelir üzerindeki etkileriyle ilgili birkaç rakamı paylaşmak isterim. Üzerinde durulması gereken asıl konu, özellikle son altı sene içinde Türkiye'de özel sektörün ekonomik yapı ve ilişkiler sistemi içindeki ağırlığı giderek arttığı için, kamunun mütevazı tedbirler paketiyle, özel sektörü ikame etmesi söz konusu

değildir. Buna rağmen, az önce söylediğim paketlerin 2008 yılı sonundaki GSYH'ya yansımaları da şu şekilde özetleyebiliriz: Yerleşik olan ve olmayanların toplam tüketimleri 4. çeyrekte -4 azalırken, yıl ortalaması 0,1 olmuştur. Dolayısıyla, genel bir yaklaşım olarak ciddi bir talep daralmasının da sinyallerini vermiştir. Kamunun altyapı yatırımları ve kamu harcamalarının milli gelire etkisine baktığımızda, özel kesim verilerinin çoğunluğu durağan ve negatiftir. Sabit sermaye oluşumunun kamu sektöründeki kısmının artış trendi 13,1; makine ve teçhizat 22,4; inşaat da 10,4'tür. Aynı rakamlar özel sektörde -4, -12 ve -7,3'tür. Dolayısıyla, kamunun mal ve hizmet alımlarının, hem inşaatın, hem de altyapı yatırımlarının milli gelir üzerinde önemli bir etki oluşturduğunu ifade edebiliriz.

Tabii yakın zamanda tartışılacak en önemli konu bu sene bütçe açığının katılım öncesi ekonomik programda da ifade edildiği gibi artacağı, bunun normal bir sonucu olarak kamu borç stokunun artacağı, ancak 2011, 2012 ve 2013 yılında bunun telafi edileceğidir. Buna yönelik tedbirler paketi de katılım öncesi ekonomik programda açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Kamunun harcamalarını artırarak, özel sektörün yerini doldurma ihtimali söz konusu değildir. Türk özel sektörü hem çok büyük, hem de çok dinamik olduğu için, kamunun burada özel sektörle birlikte daralan süreci nasıl tolere edeceğini birlikte kurgulamak gerekir.

Ekonomik tedbirler paketi kısmındaysa, istihdamla ilgili neler yaptığımızı çok özet şekilde aktarayım. İşveren üzerindeki idari ve mali yükleri azalttık. Özellikle, kadınlar ve gençlerin istihdamını teşvik ediyoruz. (18-24 yaş, kadınlarda yaş sınırı yok) İlk yılda istihdamın prim yükünün %100'ü devlet tarafından karşılanıyor. Bu da ortalama 19,5'lik bir paya sahiptir.

Genel değerlendirmeden sonra, inşaat sektörüne ilişkin olarak bugüne kadar ne gibi tedbirler aldığımızı da Sayın Başkanın ifade ettiği çerçevede değerlendirmek isterim. 2008 yılının ikinci yarısından sonra, GAP; DOP ve KOP gibi bölgesel ekonomik kalkınma ve sosyal gelişme projelerine 2013 yılı sonuna kadar ayırdığımız kaynak ortalama 12-13 milyar TL'dir.

Özellikle, böyle bir kriz ortamında bu kadar kaynağı aktarmak, kamunun bu süreçte ne kadar hassas ve duyarlı olduğunu da göstermektedir. Sizlerin sıkça ve önemle gündeme getirdiği teminat mektubu sorununu

çözmek için de 2009 yılı programında Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın sorumluluğunda özel bir komisyonun kurulmasını da kararlaştırmıştık. Bu konudaki en yeni ve en aktif açılım; 2003 yılında bir ara gündeme gelen "Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektubu Garanti Fonu"nun kamu ve özel sektörün süreçteki rol ve fonksiyonlarını tanımlayarak yeniden ele alınmasıdır.

Teminat sıkıntısı sadece müteahhitlerin, sadece bankacıların sorunu değildir. İkisinin birden süreçte oynadığı rol ve fonksiyonu da iyi değerlendirmek gerekir. Kamu bankaları kesinlikle müşteri ayırımı yapmazlar, yapmıyorlar. Proje ve projenin kredibilite özelliği çerçevesinde bir yaklaşım geliştiriyorlar. 1,7 milyar ABD Dolarından, 24 milyar ABD Dolarına çıkan yurtdışı müteahhitlik hizmetleri sektöründeki gelişmeleri bir plan ve strateji kurgusu çerçevesinde yeniden şekillendirmek, az önce ifade ettiğim garanti fonunu da bu sürece dahil ederek gelişmeleri çok daha kolay şekilde yönetmek şansımız da olacaktır.

Bu süreçte şirketlerin yapılanması da dahil olmak üzere, müteahhitlik firmalarının finansman kaynaklarını ama belki hepsinden önemli ölçüklerini bir daha gözden geçirmek zorunda kalabiliriz.

Teminat mektubuna ilişkin sorunların çözümünde politik risk sigortası, ihtilafların çözümü için ihtisas mahkemelerinin kurulması elbette önemlidir. Ekonomi Koordinasyon Kurulunda birlikte aldığımız kararların da bu süreçte hızla hayata geçmesinde yine sizlerle birlikte süreci şekillendireceğiz.

Uluslararası bankacılık sistemiyle mukayese edildiğinde, Türk bankacılık sektörü gerçekten iyi konumdadır. Bankacılık ve reel sektör arasındaki kredi ilişkisini kolaylaştırmak için teminat garanti fonu dışında bir kredi garanti fonunu da yeniden şekillendirdiğimizi sizler de biliyorsunuz. Bu süreci de çok kısa bir süre içinde tekrar hayata geçireceğiz.

Benzer şekilde Merkez Bankasının yabancı para karşılıklarını iki puan düşürerek, Türk bankacılık sistemine 2,7 ya da 2,5 milyar ABD Dolarlık bir döviz likiditesi sağladığını da ifade etmek gerekir.

Kısa dönem çalışma ödeneğini %50 artırdık, süresini de 3 aydan, 6 aya çıkardık. Bu da kriz sürecinde işletmelerimizin çözüm ihtiyacı duydukları temel bir soruna da yaklaşım getirmektedir. Konut, yeni işyeri, mobilya ve bilgi teknolojileri konusunda da önemli paketler ilan etmiştik. Belki de en önemlisi

olmak üzere, sanayide uygulanan indirimli gece tarifesinin hafta sonu ve diğer resmi tatil günlerinde de kullanılmasını uygulamaya soktuk. Hazine garanti limitini 1 milyar ABD Dolar artırarak, 3 milyar ABD Dolarından 4 milyar ABD Dolarına çıkarttık. Bunun da kullanım alanlarını KOBİ'ler ve Eximbank olarak belirlemiş olduk. Kredi tutarları ile ülke proje tutarlarını da yeniden gözden geçirdik. Elbette bunların miktarını ve kullanım şekillerini Eximbank'la birlikte yine ihtiyaca uygun şekilde yeniden belirleyebiliriz.

Değerli katılımcılar; elbette özel sektörün yatırım açığını kamunun doldurması imkân ve kaynaklar ölçüsünde söz konusu olmayacaktır. Bu süreci yeniden şekillendirmek için kamu ve özel sektör işbirliği çerçevesinde yeni açılımları da başlatmak istiyoruz. Yap-işlet-devret modelini ve diğer benzer modellere ilişkin başka yaklaşımları da kanunlar çerçevesinde uygulamaya koyduk. PPP adını verdiğimiz kamu ve özel sektör işbirliği içinde altyapıyı da oluşturmaya çalışıyoruz.

Konuşmama son vermeden önce özel sektör, kamu sektörü yönetişiminin iyi bir örneği olan "Gündem 2009" temalı toplantıyı düzenleyenleri tebrik ediyor, sizlere sevgi ve saygılarımı tekrar sunuyorum.

İNŞAAT SEKTÖRÜ VE KRİZ

Doç. Dr. Hakan ERCAN
ODTÜ İdari Bilimler Fakültesi
İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Türkiye İkinci Dünya Savaşı Sonrasının En Şiddetli Krizini Yaşamaktadır

Türkiye, kapitalizmin yaşadığı en önemli finansal krizlerden birinin etkisi altındadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 2007 yılında emlak piyasası balonunun patlamasıyla başlayan kriz 2008 yılında finansal piyasalara sirayet etmiştir. Daha sonra hızla diğer gelişmiş ülkelerin finansal piyasaları etkilenmiştir. Daralan bu ekonomilere ihracatı duran veya yavaşlayan diğer ülkeler de etkilenmiş, nihayet azalan talep nedeniyle düşen petrol fiyatları nedeniyle petrol üreticileri halkaya eklenmiştir. Bugün tüm dünya krizdedir, Moğolistan bile. (Wall Street Journal'da geçen ay çıkan bir haberde, yetiştirdikleri hayvanların kaliteli yünlerine, yani pahalı paltolara olan talebin ortadan kalkması nedeniyle, bankaya olan borçlarını ödeyemeyen çobanların sürülerine bankanın el koymasının öyküsü anlatılıyordu.)

Yakın dönemdeki, yani 1990'lardaki finansal serbestleşme sonrasındaki bu en derin çöküntü, kendisinden önceki dönem krizlerini de gölgede bırakmıştır. Kapitalizmin mabetleri olan ABD ve İngiltere'de yüzlerce milyar dolarlık kamulaştırma paketlerine rağmen finansal çöküntü devam etmekte ve (kim ne derse desin) henüz krizden çıkış belirtileri de gözlenmemektedir.

Türkiye'nin yaşadığı 2001 krizi de şiddetli bir finansal krizdi, ancak iç nedenlerden kaynaklanıyordu. Kamu ağırlıklı bankacılık sistemindeki 'görev zararları' nedeniyle sistem çökmüş ve uygulamakta olduğumuz kur çipalı anti-enflasyonist istikrar programımız başarısızlığa uğrarken, o dönemin hükümeti de ilk seçimde iktidardan olmuştu.

2001 ve 2009 Krizleri Farklıdır, Sektörlerin Önlem Beklentileri Gerçekçi Olmalıdır

Yaşadığımız 2001 krizinden 2002'de çıkmış, 2003 ile 2007 arasında hızla büyümüşük, yılda ortalama %7 büyüme hızını yakalamıştık. O performansla bile istihdamda kıpırdanma 2005 yılında başlamıştı. İşsizlik oranı önce %10 platosuna oturmuş, bu yazarın 2007 yılında bu dergide yayınlanan başka bir yazısında anlattığı demografik nedenlerin de katkısı ile bu oran yavaş yavaş tırmanmıştı.

Son aylarda ise, her ay yeni bir işsizlik oranı rekoru kırmaktayız. Sadece Ocak ayında 525 bin kişi işini kaybetmiş, işsizlik oranı Aralık'taki %13,6'dan %15,5'e ve Şubat ayında %16'nın üzerine çıkmıştır. Genç kentli nüfustaki işsizlik oranları bu oranların on puan üzerindedir, genç kentli kadınlarda bu oranların iki misli oranlar gözlenmektedir. Bu durum bir işsizlik patlamasıdır ve sadece birkaç ay içinde yaşanmıştır. Henüz en kötüsü de istatistiklere yansımamıştır.

Türkiye'nin 2001 krizi sonrasında dış dünya krizde değildi. ABD de 2001'de bir kriz yaşamış ancak çabuk toparlanmıştı, onlardaki kriz sonrası büyüme de istihdamsız olmuştu. Özetle, dış pazarlarımız canlı idi, onlara hızla yeniden mal satabilir hale gelmiştik. İnşaatçılarımızın yurtdışı taahhüt işleri devam edebilirdi. Enflasyondaki düşüşten bir süre sonra inen banka faizleri tüketiciye ucuz görünmüş, konut ve otomobil talebi canlanmıştı. İnşaat sektörü için iyi bir dönemdi.

Bugünkü kriz ise farklıdır. Yurtdışı talep canlanmadan yurtiçi talebi artırıcı önlemlerin etkisi sınırlı olacaktır. Zaten, ortada, sonuçları itibarı ile önemsenecek bir önlemler paketi de yoktur. Büyüme, ihracat, işsizlik ve üretim istatistikleri ortadadır. Palyatif bazı 'tedbirler' paket havası ile birkaç defa lanse edilmiştir.

Seçimler nedeniyle bütçe disiplini bozulduğu gibi (bkz. www.gelirler.gov.tr adresindeki bütçe gerçekleştirmeleri), yine seçimler nedeniyle IMF anlaşması yapılmamış, önemli ve ihtiyaç duyulan bir kaynaktan mahrum kalınmıştır.

Artık Önlem Alınsa da Olur Alınmasa da: Ne Yapılabilirdi?

Ekim ve Kasım aylarında, sanayi üretim istatistikleri dış krizin Türkiye'yi sarsacağına sinyalini vermiş ancak bu göstergeler dikkate alınmamıştır. Aralık ve Ocak aylarındaki üretim kayıpları (ve iki buçuk ay gecikmeli gelen işsizlik verileri) krizin Türkiye ekonomisini birden çökerttiğini göstermiş, ancak Şubat ve Mart ayları da seçim gündemiyle kaybedilmiştir.

Dış dünyada kapitalizmin en büyük krizlerinden biri yaşanırken, DPT 2009 yılı için %4 büyüme öngörüsünü (Ekim ayı itibarı ile) Meclis'e gönderiyordu. Bütçenin kesinleştiği Aralık ayı dâhil, gerçekçi beklentilerle öngörülerini düzeltme fırsatını Meclis kullanmadı. Böylesi bir büyüme oranı ile beklenen vergi gelirlerinin gerçekleşmeyeceği yılın ilk aylarında anlaşıldı ancak beklenen düzeltme Nisan ayında geldi. Artık %4 küçülecektik.

Gerçekçi bütçe öngörülerini olmadan ne kadar kaynağınız olduğunu, dolayısıyla nereye hangi önceliklerle ne kadar harcayacağınızı bilemezsiniz! Tam da bu nedenle, paket paket önlem açıklamalarının (ÖTV indirimi ile eriyen otomobil stokları dışında) bir etkisini hissetmedik. Mart ve Nisan ayı işsizlik istatistikleri de kötü geldikten sonra Mayıs ve Haziran'da dibe vurup, uzun bir yatay ekonomik seyre geçeceğimiz anlaşılmaktadır.

İkinci bir gecikme de IMF görüşmelerinde yaşanmış ve yaşanmaktadır. IMF son krizle beraber, eli güçlendirilerek uluslararası önemini arttırmıştır. AB üyesi Macaristan bile IMF defterini kapatamamış olduğunu görmüştür. Türkiye dış kaynağa acil ihtiyacı olan bir ülke olarak IMF'ye koşul koyacak durumda değildir. Başvuruyorsak

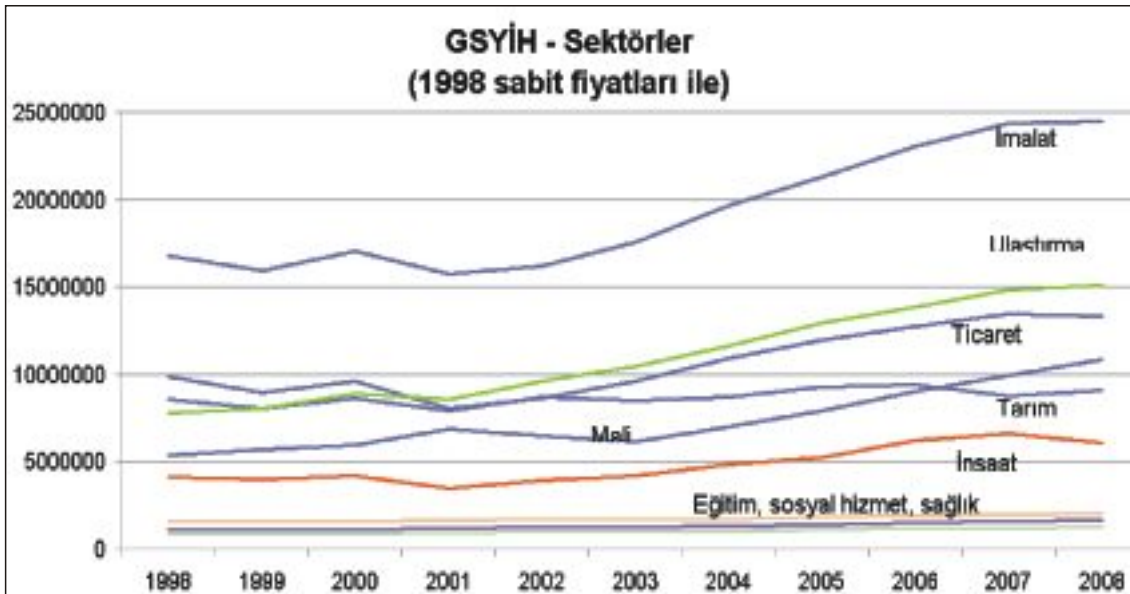
krediyi almanın şartları vardır ki, esasen bu şartlar bir banka ile bir firma arasındaki geri ödeyebilme gücü temelindeki akit şartlarından farklı değildir. İşimize gelmiyorsa başvurmayız, dış krediyi almazız. Ne var ki, şu anda almak zorundayız, çünkü iç kaynak sıkıntımız vardır.

Hükümetin elinde önlem paketleri için ciddi bir kaynağı olmadığını dolaylı olarak da biliyoruz. İki önemli önlem bir türlü hayata geçiremiyorlar. İlki, inşaat sektörünü kısmen ayakta tutacak olan altyapı yatırım harcamaları ki niteliksiz genç istihdamı için de azımsanmayacak bir çıkış kapısı olabilirdi. İkincisi ise, çağdaş anlamda sosyal refah devleti uygulamaları, yani yoksulluk kıstası ile yaygın olarak uygulanan sosyal yardımlardır. (Türkiye'de dağıtılan seçim paketleri dışında bütün sosyal programlar önceden prim ödemelidir: emekli maaşları ve işsizlik ödemeleri.)

Sonuç olarak, hükümet, gerçekçi beklentilerle bir bütçe planlayıp elindeki kaynağı bilir, eksikliğini zamanında IMF ile de anlaşarak kısmen tamamlar, altyapı yatırımları ve meslek eğitimi ağırlıklı önlem paketlerini bu yılın başında uygulamaya sokar, seyirci kalması sayesinde dört milyonu geçeceği kesin olan işsiz sayısını biraz daha aşağıda tutabilirdi. Böyle davranmayı seçmemiştir. Bu satırların yazarının da dâhil olduğu bir kesim, bu uyarıları aynen Kasım ayından bu yana dile getirmektedir, görüntü ve söz kayıtları mevcuttur.

İnşaat Sektörü: Kısaca Durum

Aşağıdaki çizimlerde, inşaat sektörünün ekonomideki göreceli durumu kısaca özetlenmektedir. İnşaat sektörü, büyüklük olarak, imalat sanayii, ulaştırma, ticaret, mali ve tarım sektörlerinden sonra gelmekte; eğitim, sosyal hizmet ve sağlık sektörlerinin ise hayli üzerinde yer almaktadır.

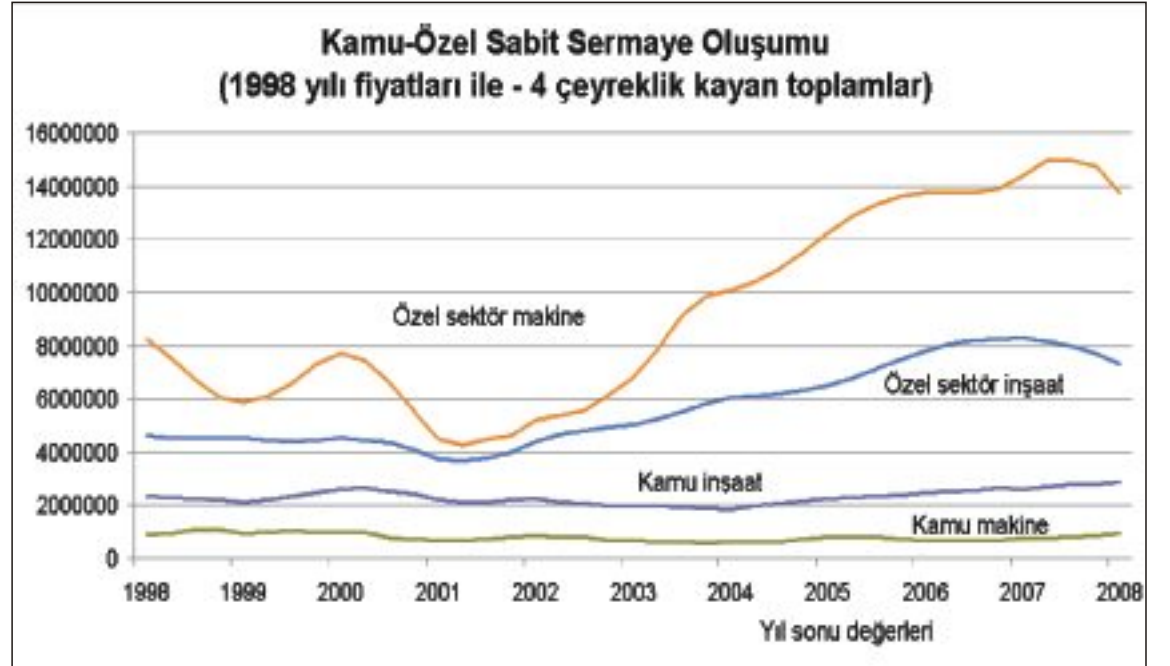

Çizim. GSYİH'yi oluşturan kimi sektörler (1998 fiyatları ile).

**Krize en önce
giren sektör
inşaat, en geç
çıkan sektör
inşaat, krizden
kendi
büyüklüğüne
göre en çok
etkilenen sektör
yine inşaatır.**

Yaşanan 2001 krizindeki dip noktamız ile ekonomimizin hızlı büyüme oranlarının tepe noktası olan 2007 yılı arasında, GSYİH'nin ortalama büyümesi %6,9'dur (TÜİK verilerinden yazarın hesaplamasıdır). Aynı dönemde, en

önemli sektör olan imalat sektörü yılda ortalama %7,9 oranında büyümüştür. İnşaat sanayii ise bu dönemde yılda ortalama %11,1 büyüme hızına ulaşmıştır!

Çizim. Kamu-özel makine ve inşaat yatırımları (1998 fiyatları ile). Kaynak: TÜİK.

Yukarıdaki çizimden görüleceği üzere, inşaat sektörünün 2001-2007 arasındaki büyümesini esas olarak özel sektör inşaatları (konut) sürmüştür. Nitekim 2008 yılında konut oluşumundaki daralma inşaat sektörüne sert biçimde yansımış, (yılın ikinci yarısındaki gerileme nedeniyle) ekonominin toplamda %1 büyüdüğü bu yılda inşaat sektörü %7,6 oranında daralmıştır! Krize en önce giren sektör inşaat, en geç çıkan sektör inşaat, krizden kendi büyüklüğüne göre en çok etkilenen sektör yine inşaatır.

Ekonominin ve inşaat sektörünün kriz yılı olan 2001'de sektörün GSYİH içindeki payı %5 idi

(bkz. Tablo 1). Bu pay 2007'de %6,5'e kadar çıkmış, 2008'de ise %5,9'a gerilemiştir. Ekonomideki 2009 yılında beklenen daralma %5 civarındadır. Konut talebi bundan da fazla daralabileceğinden, herhalde inşaat sektörünün payı %5,5'in altına inecek ve iki yıl kadar %5 civarında bir yatay seyir izlenecektir. Türkiye ekonomisinin geldiği bu noktada, kamu inşaat yatırımları artık sektörel büyümenin belirleyicisi değildir. Yakın zamana kadar (1990'ların verileri ile bile) kamunun altyapı yatırımlarının inşaat sektöründeki büyümeye önemli katkısı olduğunu değerlendirmekteydik. Son birkaç yılın verilerinin ışığında bu çıkarım artık değişmiştir.

Tablo 1. GSYİH'da sektörel paylar (%)

	Tarım	İmalat	İnşaat	Ticaret	Ulaştırma	Mali	Eğitim	Sağlık	Sosyal Hizmet	Sektörler Toplamı	GSYİH
2000	11.9%	23.5%	5.7%	13.3%	12.3%	8.2%	2.2%	1.2%	1.6%	97.0%	100.0%
2001	11.6%	23.0%	5.0%	11.8%	12.6%	10.0%	2.4%	1.3%	1.7%	98.3%	100.0%
2005	10.2%	23.5%	5.8%	13.2%	14.3%	8.7%	2.0%	1.2%	1.5%	96.9%	100.0%
2007	8.6%	24.0%	6.5%	13.3%	14.6%	9.8%	2.0%	1.2%	1.6%	97.6%	100.0%
2008	8.9%	24.0%	5.9%	13.0%	14.7%	10.6%	2.0%	1.2%	1.6%	98.2%	100.0%

Kaynak: TÜİK istatistiklerinden yazarın hesaplaması.

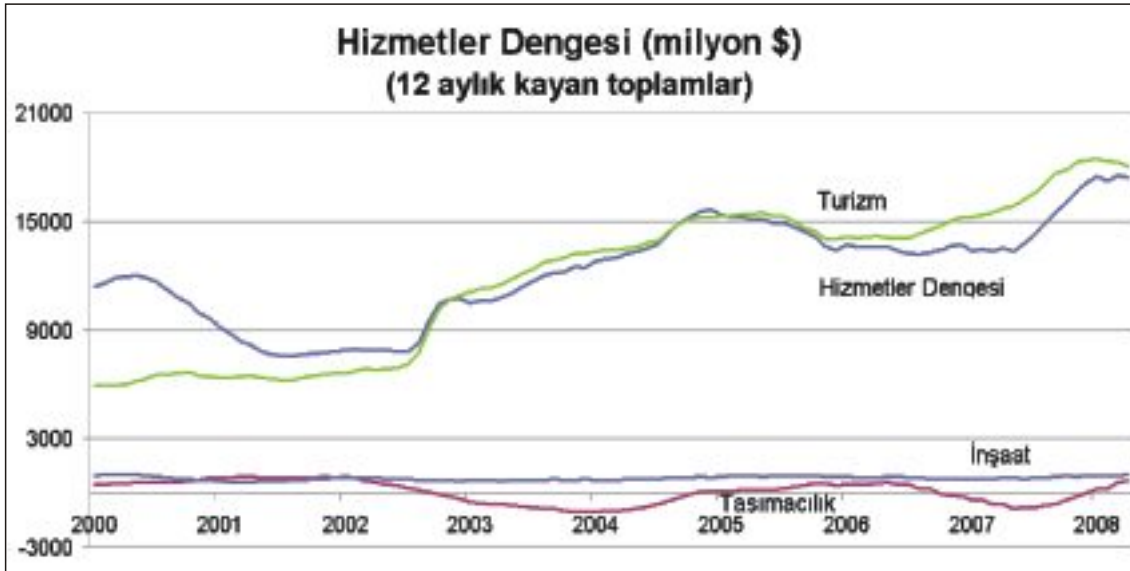
İnşaat Sektörünün Krizden Çıkış Takvimi

ABD krize 2007 sonunda girmiş, 2008'de diğer gelişmiş ülkeler etkilenmiş, ardından bu ülkelere mal satamayan diğer ülkeler de hızla etkilenmiştir. Türkiye'de tarımdaki iyi görüntü dışında, yaz aylarında inşaat ve turizm talebinin ayağa kalkacağı yönünde sinyaller yoktur. Turizm talebi şimdilik cansız görünmektedir, turist gönderen pazarlarımızda kriz yaşanmaktadır. Konuta yönelik bir iç talep canlanması bu yıl söz konusu olamayacaktır.

ABD en erken bu yılın sonunda, muhtemelen de 2010 yılı başında toparlanmaya başlayabilecektir. Avrupa'daki toparlanma bundan sonra olacaktır. Daha sonra, 2010 yılı sonlarında yükselen pazar ekonomilerinden gelişmiş ülkelere ihracat hızlanacak, artan talep ile petrol fiyatları yükselişe geçecek, 2011 ve 2012 yıllarında dünya ekonomisinde toparlanma gözlenecektir. (İstihdamdaki toparlanma, eğer 2001 krizi bir

ölçü ise, 2013 ve 2014 yıllarını bulacaktır; yani Türkiye %18–19 civarındaki bir işsizlik oranı ile birkaç yıl yaşamak zorunda kalacaktır ki bu durum iş ilişkilerinde önemli bir çatışma ve dönüşüm evresine yol açabilir.) İşsizlik oranının yüksek olması tüketimin ve tüketici güveninin önünde zorlu bir engeldir. Zor zamanlarda büyük tüketim harcamaları yapılmaz. Konut ise esasında en büyük dayanıklı tüketim yatırımdır.

Türk yüklenici sektörünün Rusya ve BDT pazarı 2011 ve 2012 gibi açılabilir. Petrol fiyatları yükselmeden, yani dünyada ekonomik durum 'normal'e dönmeden büyük ihaleler için kaynak temin edilme şansı zor görünmektedir. Aynı durum Körfez ve Kuzey Afrika pazarları için de herhalde gözlenecektir. Belki de şu an, Afganistan ve Irak gibi zor pazarlarda köprübaşı tutmak için uygun bir zamandır. Güçlü dış rekabetle daha az karşılaşılacaktır. Açıkçası, bu durumda, yurt dışı pazarlar için Türkiye hükümetlerinin yapabileceği pek fazla bir şey yoktur.

Çizim. Hizmetler dengesi (milyon \$): 12 aylık kayan toplamlar.

Kaynak: TCMB.

Not: Gösterilen yıl değerleri yılsonu değeri olmaktadır (2000 Aralık, 2001 Aralık, ...).

Yukarıdaki çizimde, hizmetler dengesinin kimi kalemleri gösterilmektedir. En büyük net getiriyi sağlayan sektör açık ara ile turizm sektörüdür. İnşaat sektörü ise kararlı bir yıllık ortalamayı tutturmuş olup (1 milyar ABD Doları), 2002 yılının ikinci yarısından bu yana, taşımacılık sektörünün üzerindedir. Türkiye inşaat sektörü önümüzdeki iki yılı büyük ölçüde siperde geçirecek de olsa, yukarıdaki performansını orta vadede sürdürebilir. Krizde mevcut durumun idamesi ise, hükümetin altyapı yatırımlarına öncelik vermesi ve kaynak ayırması ile olabilecektir ki halen inatla bu kaynağı reddetmekle meşgulüz.

İnşaat sektörünün uzun vadede bir sıçrama

yapması ise bugünkü durumun devamından değil, küresel rekabetçi bir yapıya kavuşmasından geçebilecektir. Bunun nasıl olabileceği ayrıca tartışılmalıdır. Görünür vadede sermaye birikimi sıkıntısı olan sektördeki firmaların bir açılım yöntemi, belki de büyük uluslararası uzman firmalarla alt yüklenici ya da küçük ortak olarak belli ihalelere girmektir. Elbette ki, dünyanın en büyük 225 firması listesinde 23 firmayla temsil edilme başarısını göstermiş olan inşaat sektörümüzün bu ihtiyacı duyabileceği alanlar kısıtlı, ancak uzun dönemli büyüme ve rekabet gücünü koruma açısından stratejiktir. Katma değeri yüksek uzmanlık alanlarına girerek teknolojik sıçrama yapmanın uygun bir yolu muhtemelen budur.

TÜRKİYE EKONOMİSİNDE 2009 YILI VE SONRASI; İNŞAAT SEKTÖRÜ İÇİN BAZI ÇIKARIMLAR

Doç. Dr. Erhan ASLANOĞLU

Marmara Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bil. Fakültesi
İngilizce İktisat Bölümü
Öğretim Üyesi

15 Eylül 2008 tarihinde yatırım bankası Lehman Brothers'ın iflasına göz yumulmasıyla daha büyük çöküşe yol açan finansal krizin küresel anlamda ciddi bir üretim kaybı ve işsizliğe yol açtığını daha net bir biçimde gözlemliyoruz. Uluslararası kuruluşların neredeyse her ay yenilenen tahminleri özellikle 2009 yılı için gittikçe daha olumsuz dönmüyor. Örneğin, IMF'nin Nisan ayında yayınladığı son tahminlere göre 2008 yılında % 3,2 büyüdüğü tahmin edilen dünya ekonomisi 2009 yılında % 1,3 daralacak. Bu oran ABD'de % 2,8, Euro bölgesinde % 4,2 seviyesini bulacak. Su açık bir şekilde görülüyor ki dünya ekonomisi 2008 yılının ikinci yarısından itibaren bir ayrışma değil tam tersi negatif anlamda bir birleşme dönemine girdi. 2000'li yılların başında küresel ekonomi hızlı büyüme sürecindeyken Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler daha da hızlı büyüyüp dünya ekonomisinden ayrışabiliyordu. Küresel ekonomi daralma dönemine girdiğinde gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerin genel anlamda birleştiğini ve çok olumsuz bir sürece girdiğini gözlemliyoruz.

Türkiye'de bundan kaçamadı. 2002-2007 döneminde yılda ortalama % 7 civarında büyüyen Türkiye ekonomisi 2008 yılında % 1,1 büyüme oranına geriledi. Elimizde olan son büyüme rakamları ve sanayi üretimi gibi öncü göstergeler Türkiye ekonomisinin 2009 yılında da önemli oranda bir negatif büyüme riskiyle karşı karşıya olduğuna işaret ediyor. İşsizlik % 10'lardan % 16'lara ulaştı. Bu olumsuzluğun getirdiği olumlu yansımalar ise enflasyon ve ödemeler dengesi rakamlarında ortaya çıkıyor. Enflasyon yıllık bazda % 6'lara gerilerken, cari işlem açığı hızla düşüyor. 2009 yılında enflasyonun % 5,5'lere gerileme, cari işlem açığının ise 42 milyar ABD Dolarından 8-10 milyar ABD Doları seviyelerine düşme olasılığı

yüksek görünüyor. Ancak, bu olumsuzluğun gerçek bir başarı değil, bir sonuç olduğunu gözden kaçırmamak gerekiyor.

Daralan ekonominin en olumsuz yansımalarından birisini genişletici maliye politikaları yüzünden kamu bütçe verilerinde görüyoruz. Merkezi yönetim bütçe verilerinde ciddi sapmalar 2008 yılında ortaya çıkmaya başlamıştı. 2009 yılının ilk üç aylık verisi ise çok vahim bir durum ortaya koyuyor. İlk üç ayda 19 milyar TL'yi bulan bütçe açığı yıl sonunda 60 milyar TL'yi asabileceği gibi görünüyor. Bu hem mutlak hem oransal anlamda 2001 krizinden bu yana gelinen en kötü nokta anlamına gelecek. Böylesi bir daralma yılında genişletici maliye politikalarının uygulanması ve bütçenin açık vermesi çok sasırılmaması hatta beklenmesi gereken bir durumdur. Fakat birkaç yıl sonra bütçe dengelerinde iyileşmenin nasıl sağlanacağı konusunda stratejilerin simdiden oluşturulması (faiz dışı fazla hedefleri ve mali kurallar gibi) son derece önemli görünüyor. Bütçedeki bu olumsuzluktan bir çıkış stratejisi oluşturulmaz ise gelecek konusunda beklentiler çok olumsuz olabilir. Artan bütçe açığı demek, enflasyon tehlikesi demek, kamunun ekonomideki kaynaklara çok daha fazla talep olması, faizlerin artması demektir. Yüksek faizde büyüme ve işsizlik sorununu çözmek daha da zorlaşır.

2009 yılı için bir diğer olumsuzluk noktası ise gelişmekte olan ülkelere sermaye akımlarında ortaya çıkan sert düşüşlerdir. 2007 yılında gelişmekte olan ülkelere olan net sermaye girişi 950 milyar ABD Doları seviyesindeyken bu rakamın 2009 yılında 160 milyar ABD Doları seviyesine gerilemesi beklenmektedir. Türkiye'nin cari açığı ve geri döndürülemez kredileri yüzünden 25-30 milyar ABD Doları arası bir finansman ihtiyacı olabileceği görülmektedir. 160 milyar ABD Dolarlık toplam kaynağın 25-30 milyar ABD Dolarının Türkiye'ye gelmesi çok gerçekçi görünmüyor. Bu nedenle 25-30 milyar ABD Dolarlık bir fon girişi sağlayabilecek IMF anlaşması Türkiye için son derece önemli görünüyor. Anlaşma olmaması durumunda döviz kurlarında yukarı yönlü bir baskı olasılığı artabilir. Bu hem enflasyon hem de reel sektör firmalarının dış borç geri ödemelerinde riskleri artırır.

Türkiye'nin üretimi ve tüketimi teşvik edecek, kredilerdeki tikanmayı aşacak, dış kaynak sorununu azaltacak önlemlere ihtiyacı var.

Sonuç olarak, 2009'un çok sıkıntılı bir yıl olduğu açık görünüyor. Bardağın boş tarafını yukarıda kısaca özetlemeye çalıştık. Pozitif taraftan bakarsak, bir kere ekonomiler yok olmuyor. Bu kriz de eninde sonunda bitecek. Bu bir küresel kriz, ABD'de başladı, her yere yayıldı. Çözümün de önce ABD'de başlaması gerekiyor. Obama hükümetinin sorunu doğru yerlerde teşhis ettiğini ve doğru yolda olduğunu söylemek mümkün. Bir taraftan ekonomiyi canlandırmak için 787 milyar ABD Dolarlık genişletici maliye politikası devreye girerken, bir taraftan da bankaları kurtarmaya yönelik bir trilyon dolarlık bir plan açıklandı. Aynı zamanda sorunun çıktığı konut kredilerindeki kötü gidisati durduracak 75-100 milyar ABD Dolarlık bir paket de hazırlandı. Bu paketlerin daha da büyümesi gerekebilir fakat uygulamada yanlışlar yapılmaz ise başarı şansı da yüksek görünüyor. İlk gelen sinyaller ekonomik büyümenin 2009 yılının son çeyreğinde başlayabileceğine işaret ediyor. Dolayısıyla, 2010 yılı ile beraber ABD'de bir toparlanma beklemek çok yanlış olmayabilir. Bu, krizden çıkış için U senaryosu olarak da adlandırılan senaryodur. Gerçekleşirse, Türkiye ve tüm dünya ekonomisi için pozitif bir gelişme olur. Bunun gerçekleşmemesi durumunda L senaryosu olarak adlandırılan 3-4 yıla yayılabilecek uzun bir daralma yani depresyon süreci karşımıza çıkabilir.

Su anda olasılığı en yüksek senaryonun U senaryosu olduğunu düşünüyoruz. Bu gelişmeden yararlanabilmek için Türkiye'nin içeride doğru adımları atması gerekiyor. Türkiye'nin üretimi ve tüketimi teşvik edecek, kredilerdeki tikanmayı aşacak, dış kaynak sorununu azaltacak önlemlere ihtiyacı var. 2009 yılı Mart ayına kadar bu anlamda ciddi bir adım atılmadı. Fakat Mart ayında vergi indirimleri, kredi kolaylığı ya da kredi teminat fonu gibi önemli adımların atılmaya başladığını, atılacağını gördük. IMF ile anlaşma büyük olasılıkla gerçekleşecek görünüyor. Bu gelişmeler Türkiye ekonomisinin de 2010 yılında tekrar pozitif büyümesini sağlayabilir.

2001 krizinde en olumsuz etkilenen sektör inşaat sektörüydü. Yüksek enflasyon, yüksek faizler, belirsizlik ve gelirdeki düşüşün inşaat sektörünü olumsuz etkilediğini çok iyi biliyoruz. 2002-2006

döneminde ise bu saydıklarımız tersine döndü ve sektör çok olumlu bir performans gösterdi. 2006 yılında sektörün reel büyüme hızı % 18'lere çıktı. 2006 sonrası ise yükselen faizler ve artan belirsizlik sektörü olumsuz etkilemeye başladı. 2008 yılında küresel krizin de etkisiyle inşaat sektörünün daralma oranı % 7,6'ya ulaştı. Geldiğimiz noktada inşaat sektörünü etkileyen unsurlar 2001 krizine göre bazı farklılıklar da gösteriyor. Birincisi, 2001 krizinden farklı olarak son dönemde hem enflasyon hem de faizler düşüş gösteriyor. Gelirdeki düşüş ve belirsizlik ise olumsuz tarafta yer alıyor. Yukarıda bahsettiğimiz U senaryosu gerçekleşirse, Türkiye ve dünya ekonomisi 2010 yılında toparlanma eğiliminde olursa, beklentilerde de iyileşme süreci hızlanacaktır. Enflasyon ve faizlerdeki düşüşün etkisi sektöre daha net yansımaya olacaktır. Buna ilaveten, 2009 ve 2010 yılında muhtemelen devam edecek genişletici maliye politikalarının altyapı yatırımları ile inşaat sektörüne dolaylı katkısı beklenebilir. Böyle bir süreçte inşaat sektöründe görece daha hızlı bir canlanma gözlemlenebilir. Fakat, ekonomideki büyüme hızı 2000'lere göre daha yavaş olacaktır. Yüksek işsizlik stoğu reel gelir artışını sınırlı tutacaktır. Bir başka ifade ile sabit gelirli insanların konut talebi yavaş artacaktır. Bu nedenle sektörün konutta arz fazlası yaratmaması istikrarlı büyümesi açısından önem kazanıyor.

Dünya ekonomisinin görece istikrar kazanmasıyla muhtemelen 2011 ve sonrasında maliye politikasında bugünkü açıkları kapatmak üzere çok daha siki bir döneme girilecek. Altyapı yatırımlarında bir süre yavaşlama olacak. Sektörün bu yavaşlamaya da hazırlıklı olması gerekiyor. Bununla birlikte, dünya ekonomisindeki toparlanma büyük olasılıkla hammadde ve enerji fiyatlarında yükselişi beraberinde getirecektir. Rusya, Orta Doğu ve Orta Asya ülkelerinin gelirlerinde tekrar yükselme ve yatırımlarında artış gözlemleyeceğiz. Bu da yurtdışı müteahhitlik işlerinde canlanma anlamına gelecek. Orta vadede bu pazarlardaki payı korumak hatta arttırmak son derece önemli görünüyor. Eğer dünya ekonomisi L senaryosuna doğru yönelirse her sektörde olduğu gibi inşaat sektörü için de bu çok olumsuz bir anlam ifade edecek. Bu senaryonun olmayacağına emin olana kadar asiri riskli işler almamak ve çok büyümek doğru bir strateji gibi görünüyor.

KENTLERDE YAŞAM VE YÖNETİM KALİTEMİZİ BİRLİKTE ARTIRMAMIZ GEREKİYOR

Prof. Dr. İlhan TEKELİ

Türkiye Bilimler Akademisi Şeref Üyesi

I.Giriş

Türkiye 2009 Martında yeni bir yerel yönetim seçimine gitti. Bu tür seçim dönemleri bize yerel yönetimler konusunda yeniden düşünme fırsatı yaratıyor. Eğer kentlerimizde yaşayanlar temsili demokrasinin tüm dünyada yaşamakta olduğu bunalımın farkında değillerse, bir yerelliğin demokrasiyle ilişkileri konusunda derinliğine bir kavrayışa sahip bulunmuyorlarsa, bu seçimlere giderken önemli bir kaygı duymayacaktır. O, seçimler sırasında adayların, partilerin gelecek dönemde kentlerinin yaşam kalitesini yükseltmek için önerdiği programları izleyecek onlar

arasından kendinin beğendiğini seçecek, seçim sonucunda seçimi kazan aday/parti yönetime gelecek programını uygulamaya çalışacak, bu uygulaması sırasında Türkiye'deki siyasal sistemin denetim mekanizmalarınca denetlenecektir. Nihai denetim bir dahaki seçimde halk tarafından yerine getirilecektir. Demokrasiyi böyle bir araçsallık düzeyinde anlıyorsanız, kaygılanacak, üzerinde yeniden düşünülecek önemli bir şey yoktur.

Oysa temsili demokrasinin yaşadığı bunalımın farkına varılmışsa ve yerelliğin temsili demokrasinin bunalımının aşılmasında ne tür

fırsatlar yaratabileceği sezilmişse, bir yerel yönetimin verdiği kararların sadece içinde yaşanan yerelliğin yaşam kalitesinin artırılmasına katkı yapmayla sınırlı olmadığı, siyasetin niteliğini değiştiren kayırmacılıklara kaynaklık ettiği, kaynakların yeniden dağıtımına neden olan mekanizmalar oluşturabildiği biliniyorsa seçime giderken beklenen ve adaylarda aranan özellikler farklı olacaktır. Böyle bir farkındalığa sahip olan bir kentli, adaylardan yaşam kalitesini artıracığı varsayılan programlardan çok, ya da onların yanısıra yeni bir yönetim zihniyeti, yereli ve demokrasiyi daha derinden bir kavrayışla yeni ve insan onuruna yakışır bir yönetim anlayışı doğrultusunda yeni deneyimlere girmeye açık olmayı bekleyecektir. Ben de kişisel olarak, bana üstten bakarak, sana şu hizmetleri ürettim diye her

an kendisini satmaya çalışan bir yöneticinin bulunduğu bir kentte yaşamak istemiyorum. Benim yaşam kalitemin en önemli ögesi yönetimin demokratik kalitesi haline gelmiş bulunuyor. Kanımca yaşam kalitesini, yönetim kalitesini artırmadan, artırmak olanağı kalmamıştır. Yönetim kalitesini artırmadan, yaşam kalitesini artırmaya çalışanlar o kentin hemşerilerine ancak bir kabus yaşatırlar. Benim beklediğim belediye başkanının onurlu yaşam hakkına saygı göstermesidir.

II. Yerellik, Yaşam Kalitesi ve İnsan Hakları Üzerine

Bu konuda düşünmeye yerelden başlayalım. Heidegger'in "dasein" (bir yerde varolmak) kavramından yola çıkılabilir. Bir insanın varlığı ancak bir yerellikte anlam kazanmaktadır. Bir kimsenin "bir yerde var olması" kavramını "yaşam kalitesiyle" nasıl ilişkilendirebiliriz? Bir yerde yaşayan bir kimse, yüksek kalitedeki kentsel hizmetlerden başka bir deyişle toplu tüketimden yararlanıyorsa, doğal ve kültürel açıdan nitelikli bir çevrede yaşıyorsa onun varlık sorunu çözülmüş olur mu? Eğer kendisine bu şekilde dıştan verilenlerin, salt bir tüketicisi olmak yaşam kalitesinin sağlandığını söylemek için yeterli görülüyorsa, evet yanıtı verilebilir. Ama böyle ucuz açık hazcı bir yaşam kalitesi anlayışının varacağı nokta bir çevresel çöküş olacaktır. Eğer "bir yerde varolmak"la kastedilen o yerin oluşumuna katkıda bulunmak ya da birlikte varolmak ise bu soruya evet yanıtı verilemez. Böylece yönetimde başarıyı birlikte tüketim taleplerini karşılamayla ölçme mantığından, katılımcılık ya da yönetişimi gerçekleştirmeyle ölçme mantığına geçilmektedir. Böyle bir mantık içinde yönetişim kaliteli yaşamın mutlaka gerçekleştirilmesi gereken bir ön koşulu olma niteliğini kazanmaktadır.

İyi bir yerleşmenin ne olduğunun tanımlanmasında yaşanabilirlik ölçütü ön plana çıkmaya başlamasından itibaren yaşam kalitesi konusundaki çalışmalar artmıştır. Bu çalışmalar iki büyük öbek halinde toplanabilir. Birinci

öbekteki yaşam kalitesine kentte yaşayan insan açısından yaklaşmaktadır. İkinci öbekteki ise insanın yaşadığı ortamın nitelikleri açısından yaşam kalitesini tanımlamaya çalışmaktadır. Tabii ki bu iki yaklaşım birbirini tamamlamakta, yaşam kalitesi iki yaklaşımın bütünlüğü içinde oluşmaktadır.

Kanımca birey merkezli yaşam kalitesi çalışmaları için en kapsamlı çıkış noktasını **Maslow'un gereksinimler kademelenmesi** kuramı oluşturmaktadır. Bu kuram insanların işlevlerini yerine getirmeleri ve yaşamlarını sürdürmeleri açısından beşli bir kademelenme önermektedir. Bunlardan en temel olanı **fizyolojik gereksinimlerdir**. Hava, su, gıda, uyumak vb. gibi yaşamın sürdürülmesi için karşılanması mutlaka gerekli gereksinimlerdir. İkinci kademede **güvenlik gereksinimleri** gelmektedir. Üçüncü düzeyde **sevgi ve ait olma gereksinimleri** yer alır. Bunu **saygınlık gereksinmesi** (ego gereksinmesi) izler. En üst düzeyde de **kendisini gerçekleştirme gereksinmesi** bulunur. Gerçekte bu kuram çok sayıda analiz yapmaya olanak vermektedir. Bu kademelenmenin en alt düzeyleri gereksinim iken üst düzeyleri istekleri oluşturmaktadır. Ne kadar çok üst kademedeki gereksinim karşılanıyorsa yaşam kalitesi o kadar yüksektir denilebilir. Tabii ki onurlu yaşam hakkı için tüm kademeler gereklidir. Bu kademelenmenin ilk basamaklarında tüketim merkezli hazcı doyumlar söz konusuysen en üst kademeye tırmanıldığında varoluşçu bir doyum söz konusu olmaktadır.

Nobelli iktisatçı **Amartya Sen yaşam kalitesini insanın kapasitesine** dayanarak tanımlamaktadır. Sen insanların iyi olması halini, insanların değerli eylemleri gerçekleştirebilme ve değerli bir duruma ulaşma kapasitesine sahip olma biçiminde tanımlamaktadır. İnsan kapasiteleri insan özgürlüklerinin temelini oluşturur. İnsanların yaşam kalıplarını seçebilmekteki özgürlüğü kapasitelerine bağlıdır. Bir insan ne kadar yüksek seçebilme kapasitesine sahipse o kadar özgür ve yaşam kalitesi yüksek olacaktır. Tabii bu ele alış, aynı zamanda hakça olmayan dağılımların nedenlerinin kavranmasına da yardımcı olacaktır.

Yaşam kalitesinin sağlanmasına, geliştirilmesi iyi olan bir şey olarak bakmak yerine onurlu yaşam hakkının bir gereği olarak bakıldığında yönetim-birey ilişkisinin niteliğinde önemli bir değişme ortaya çıkmaktadır. Artık yapılması iyi bir şey olmaktan çıkmakta, geliştirilmesi zorunlu olan bir şey olmaktadır.

Sen'in yaşam kalitesi tartışmalarına kapasite kavramını getirmesi **Aristoteles'ci yaşam kalitesi** kavramının yeniden ele alınmasını sağladı. Aristoteles iyi yaşamın ne olduğunu insana ilişkin özde bulmaya yönelmiştir. İnsan ruhunun en belirgin özelliği usla donatılmış olmasıdır. Us insana özgüdür, değişik başarı özelliklerini taşıyan bir güç niteliğindedir. İnsan için erek, mutluluk (eudaimonia) tur. Us, bütün gücünü kullanarak insanı bu iyiye yöneltecektir. Aristoteles insan için iyiyi insanın işlevlerini yerine getirmesiyle ilişkilendirmekte ve yaşamı ulaşılan nesnelere üzerinden değil **gerçekleştirilen bir faaliyet duygusu olarak** tanımlamaktadır. Bu noktada yaşam kalitesi pasif tüketicilikle gerçekleştirilebilir olmaktan çıkmaktadır.

Yaşam kalitesi konusunda insan merkezli kavramsallaştırmaları gördükten sonra bireyin içinde yaşadığı ortam merkezli yaşam kalitesi ele alışlarına geçebiliriz. Bunlardan ilki **kent merkezli yaşam kalitesi** kavramıdır. Kent merkezli yaşam kalitesi kavramı dediğimizde insanın içinde yaşadığı yapısal çevrenin nesnel nitelikleri üzerinde durmaya başlarız. Kentte altyapı ve kentsel hizmetlerin yeterliliği, yaşanılan mekanlarının yer duygusu yaratabilmesi, kimlikliliği, okunabilirliği, kolektif anılara sahip olması, tarihsel sürekliliği ve benzerlerinin varlığını ya da yokluğunu saptarız. Yaşamın içinde bir başka ortam **doğal çevredir**. Günümüzde bu konuda egemen olan kavram sürdürülebilirliktir. Bu ilkeye göre her nesil, kaynakları, kendisinden sonra gelecek nesillerin kalkınmadaki tercihlerini yaşama geçirmesini engellemeyecek biçimde kullanılmalıdır. Sürdürülebilirlik doğrudan yaşam kalitesiyle ilgili değildir. Sürdürülebilirlik ancak yaşam kalitesiyle birleştirildiğinde yeterli hale gelir. Bunun için de çevrenin varlığıyla yaşam kalitesine ne kattığı ve insanın doğayla değişik ilişki kurma biçimlerine yüklenen olumlu değerler üzerinde durmak gerekir.

Yaşam kalitesi kavramı ile yerel yönetimlerin ilişkisini yorumlayabilmek için insan hakları-yaşam kalitesi ilişkisini kurmak gerekir. İnsan hakları soyut kavramlar düzeyinde kaldıkça ilginç değildir. Ancak pratiğe geçtiğinde anlam kazanırlar. İnsan haklarının büyük kısmı yerelinde yaşama geçer. Bir kentin yaşanabilirliği insan haklarının orada uygulanmakta olması diye tanımlanabilir. Evrensel İnsan Hakları Bildirgesinin üçüncü maddesinde insanın özgür ve güven içinde bir yaşam hakkı olduğu, beşinci maddesinde şiddete ve aşağılayıcı muameleye tabi tutulamayacağı, yirmi beşinci maddesinde her insanın yeterli yaşam standardına sahip olma hakkının bulunduğu belirtilmiştir. BM Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesinde açıkça insanların

en temel hakkı olan yaşam hakkının salt biyolojik yaşamın korunması olmadığı, toplumsal bir varlık olan insanın bu özelliğini göz önünde tutan **onurlu bir yaşam hakkı** olduğu temellendirilmiştir. Onurlu yaşam hakkı çok yaratıcı bir kavramdır. Bu kavram içine tarihsel mirasın korunması sokulabildiği gibi toplumdaki hakçılık kavramı da yer almaktadır.

Yaşam kalitesinin sağlanmasına, gerçekleştirilmesi iyi olan bir şey olarak bakmak yerine onurlu yaşam hakkının bir gereği olarak bakıldığında yönetim-birey ilişkisinin niteliğinde önemli bir değişme ortaya çıkmaktadır. Artık yapılması iyi bir şey olmaktan çıkmakta, gerçekleştirilmesi zorunlu olan bir şey olmaktadır. İnsan haklarının, örneğin çevre haklarının, gerçekleştirilmesi sadece yönetimlerin sorumluluğuna değil aynı esnada bireylerin de tek tek sorumluluğuna düşmektedir. Yaşam kalitesine onurlu yaşam hakkı çerçevesi içinde baktığımızda bunun gerçekleştirilmesinin yönetim zihniyetinin gelişmiş olmasına, bireyin sorumluluklarının farkında olmasına, pasif yurttaşlık anlayışından aktif katılımcı bir yurttaşlık anlayışına doğru yol alınmasına bağlı olduğunu görüyoruz.

III. Günümüzdeki Yerel Siyasetin Yapısı, Demokrasinin/Yönetimin Kalitesinin Gelişmesi Konusunda Yarattığı Engeller

Günümüzde demokrasi pratiğinin en önemli sorununun temsili demokrasi ve katılımcı demokrasi pratiklerinin birlikte varlığını nasıl sürdüreceği olduğunu düşünüyorum. Temsili demokrasi mantıksal temellerini kaybettiği için bir bunalım yaşıyor. Önerilen değişik türdeki katılımcı demokrasi türleri sistemin yeniden üretimini garantileyemediği için de temsili demokrasinin yerine geçemiyor. Bu durumda da her demokratik rejim iki demokrasi türünün birlikte varlığına olanak veren yollar bularak demokrasilerinin kalitesini yükseltmeye çalışıyor. Demokrasilerinin kalitesini bu yolla yükseltmek için yol arayan ülkelerde yerel yönetimlerinde katılımcı pratikleri geliştirmek başvurulan yollardan biri olmaktadır. Yerel yönetimler; ölçeği, yaşayanların yüzyüze ilişki kurabilme olanaklarının bulunması, yerel yönetimlerin karar konularının halkın yaşamını doğrudan ilgilendirmesi vb. nedenlerle katılımcı pratiklerin geliştirilmesine uygundur.

Ama yerel yönetimlerde katılımcı pratikler geliştirmeye çalışanların hayal kırıklığına uğradığını biliyoruz. Bu hayal kırıklıklarının temelde iki nedeni olmaktadır. Bunlardan biri mevcut temsili demokrasi pratiklerinin yarattığı olumsuz ortamdır. İkincisi ise katılımcılığın spontane olarak gerçekleşebilecek bir şey olduğu konusundaki geçersiz kanıdır. Oysa başarı için katılımcı pratiklerin özenle planlanarak geliştirilmesi gerekmektedir. Yerel siyasetin sorunlarını kavramak

için birinci nedeni ayrıntılandırmak gerekecektir. Yerel siyasetin demokrasinin kalitesi konusunda sahip olduğu engelleri şöyle sıralayabiliriz.

- Yerel yönetimlerin kararlarıyla yalnız hizmetler üretilmemekte, aynı zamanda da kent ekonomisi içinde rantlar oluşturulmaktadır. Bu konuda en önemli rant kaynağını imar kararları ve imar planları değişiklikleri oluşturmaktadır. Bir yöneticinin bütçesindeki kaynakları kullanırken yolsuzluk yoluyla kayırmacılık yapması kolay değildir. Yapabileceği kayırmacılık bütçe büyüklükleriyle sınırlıdır, kolayca açığa çıkarılabilir. Oysa imar kararlarında yapılan değişikliklerle yapılacak kayırmacılığın sınırı yoktur. Bir demokrasi pratiği içinde kayırmacılık yaygın bir siyasal pratik haline gelmişse, orada ne meşru bir temsili demokrasiden söz edilebilir, ne de katılımcı demokrasinin, aktif yurttaşın gelişimi için yeterli güdü kalır.
- Devletin işlevlerinin desantralize edilerek demokrasinin kalitesinin artırabilmesi için yerel yönetim birimlerinin güçlü olması gerekir. Oysa Türkiye’de çok sayıda güçsüz belediye vardır. Bunun için geçmişte Avrupa’nın yaptığı gibi reform yapılarak belediye sayılarının azaltılması, yeterli büyüklükteki birimlerden oluşan bir yerel yönetim sistemi oluşturulması gerekir. Bu konuda yapılan düzenlemeler yargının denetimine takılmış bulunmaktadır.
- Türkiye’de yerel yönetimlerin işlevlerinin, yetkilerinin ve kaynaklarının artırılmasını ulus devletin bütünlüğü konusunda bir tehdit olarak gören bir anlayış çok yaygındır. Bu nedenle yerel yönetimler-merkezi yönetim ilişkisine yönelik vesayetçi bakış açısı kolayca ortadan kalkmamaktadır.
- AKP hükümetlerinin yerel yönetim reformları konusunda getirdikleri bugünkünden daha cesur önerilerin, Türkiye’nin siyasal yapısı içinde gerçekleşmediğini biliyoruz. Bir bakıma AKP’nin desantralizasyondan yana bir siyasal parti olduğu kanısı bulunmaktadır. Oysa AKP döneminde TOKİ’nin yaşadığı dönüşüm tamamen tersi yöndedir. Tamamen başbakana bağlı çok güçlü yetkilerle donatılmış bir kurum yaratılmıştır. Siyasetçilerimizde siyasal gücü bölüşmemek yolundaki eğilim çok güçlüdür.
- Bir yerellikte ister temsili bir demokrasi olsun, ister katılımcı demokrasi olsun başarılı olabilmeleri için yerel bir kamu alanının bulunması ve sağlıklı bir biçimde çalışması gerekir. Oysa günümüzde Türkiye’deki yerelliklerin kamu alanları değişik mekanizmalarla merkez tarafından işgal edilmektedir. Bu mekanizmalardan biri görsel ve yazılı basındır. Bu basın yerelliğin kamu alanının merkezin sorunlarıyla doldurmaktadır. Siyasal partilerin yerel örgütleri merkezdeki çatışmaları o yerellikte yeniden üretmeye

çalışmaktadır. Bu durumda yerelin sorunları ve buna ilişkin siyasal etkileşme çabaları yerel kamu alanında kendine bir yer bulamamaktadır.

- Türkiye’de son yıl içinde yerelliklerde insanları özgürleştirici pratiklere karşı geleneksel, kültürel yapıların direnişlerinin gücünün daha çok farkına varıyoruz. Dilimize mahalle baskısı diye yeni bir kavram girdi. Yeni Osmanlıcı eğilimleri bulunanların dayanışma kavramını ön plana çıkararak yaratmaya çalıştığı mahalle nostalgisi de önemli ölçüde mahalle baskısını sürdürmenin bir mekanizmasını oluşturuyor. Bu da yeni bir yerellik vizyonu geliştirmemizin önemini bize bir kez daha hatırlatmış oluyor.

IV. Ne Yapılabilir?

Üzerinde düşünmemize yardımcı olacak bir altyapıyı oluşturduktan sonra şimdi sorabiliriz. Türkiye demokrasinin ve yerelliklerinin yaşam kalitesini yükseltmesi için neler yapılabilir? Şimdiye kadar sıraladığımız sorunlar ne yapmamız gerektiğini de bize söylemiş oluyor. Bunlardan **birincisi** siyaset içindeki kayırmacı pratiklerle siyaset içindekiler ve dışındakiler olarak mücadele etmemiz gerekiyor. Bunun için şeffaflığı, hesap verebilirliği savunmanın gerekliliği açıktır. Bunun sağlanması hem kayırmacı pratikleri zorlaştıracak, hem de aktif yurttaşlığın gelişmesi için gerekli ortamı yaratmaya yardımcı olacaktır. **İkincisi** yaşam kalitesi kavramına hazcı, tüketici bir anlayışla yaklaşmayı bırakarak iki yönde geliştirmek gerekiyor. Yaşam kalitesini bir taraftan varlık sorunuyla, diğer taraftan insan haklarıyla ilişkilendirerek düşünmeye başlamamızda yarar var. Böyle bir genişletme yerel yöneticiler tarafından yönetilmeyi taşınmaz bir yük haline getiriyor. Böyle bir yük fark edilmeye başladığında da yönetişimin başarılabilen, sonuç alınabilen ve yaşam kalitesinin kaçınılmaz bir ön koşulu haline geliyor. **Üçüncüsü** ise böyle bir genişletilmiş yaşam kalitesi anlayışının ortaya çıkardığı yeni bir yerellik vizyonunu ve bununla ilintili hemşerilik ahlakını oluşturmaktır. Bu yeni yerellik vizyonu becerikli bir yönetimin tek başına uygulayabileceği bir şey değildir. Kentte yaşayanlar sağlayacak olan da yeni demokratik ahlak olacaktır. Bu ilk üç konuda sağlanan gelişme **dördüncü** bir konuda sonuç yaratacaktır. Yerel kamu alanında merkezin etkileri sürse bile yerel aktörler kendilerine bir etkileşme platformu açabileceklerdir.

Tabii burada önerilenler uygulanabilecek olanların genel hatlarıdır. Bu konudaki ayrıntılar pratik içinde deneyimlerin birikmesiyle netlik kazanacaktır. Demokrasi konusundaki arayışlarımızı zenginleştirmekten yeni deneylere açık olmadan çekinmemeliyiz.

YEREL YÖNETİMLER KENTLERİMİZİN YAŞAM KALİTESİNE NASIL KATKIDA BULUNMALIDIR?

Prof. Dr. Fahriye Hazer SANCAR

Colorado Üniversitesi Öğretim Üyesi, ABD

Yaşam kalitesi ve “yaşanabilirlik” ifadelerini pek çok uluslararası (Örn: Avrupa Birliği Mekansal Gelişme Raporu), ulusal (Örn: İngiltere Başbakan Yardımcılığı Yaşanabilirlik Raporu) ve yerel örgütlerin (Örn: Melbourne Kenti Yaşanabilirlik Ölçütleri) strateji bildirimlerinde görüyoruz. Bu bildirimlerde yönetim sorumluluğu olan kurumların birincil görevinin kentsel yaşam kalitesini yükselterek kamunun yaşam koşullarını iyileştirmek olduğu varsayılmıştır. Gene çok sayıda belediye ve benzeri kuruluş, kendisine özel “kentsel yaşam kalitesi” tanımına dayanan plan, politika ve stratejiler geliştirme çabasında olduğunu duyurmakta. Yapılan çalışma, plan ve uygulamalara topluca baktığımızda, yaşanabilirlik ifadesinin yeni bir dünya görüşünün parçası olduğunu ve temelinde birbiriyle uyumlu

evrensel bilgi ve değerlere dayanan üç kavramın bulunduğunu söylememiz mümkün. Bu kavramları sürdürülebilirlik, yer ve katılımlı demokrasi olarak tanımlayabiliriz. Burada yaşanabilirliğin bu üç kavramın birlikte değerlendirilip uygulanması sonucunda elde edilebilecek bir gerçeklik olduğundan yola çıkarak yerel yönetimlerden bu bağlamda neler beklememiz gerektiğini tartışacağım.

Neden böyle bir kavrama gereksinim duyuldu? “Yaşanabilirlik” kavramının ortaya atılmasının temelindeki kaygının kamu yararına çalışan kurumların amaç ve uygulamalarının takibi ve denetimi için kullanılabilen ve genellikle ekonomik kavramlara ve parasal ölçütlere dayanan yöntemlerin yetersizliği

olduğunu görüyoruz. Kısacası, gelişmiş toplumlarda gelir düzeyi ve dolayısıyla tüketim kapasitesi yükselen kitlelerin memnuniyet ve mutluluk düzeylerinin aynı ölçekte artmayışı; gelişmekte olan toplumlarda ise, özellikle toplumun gelişmişlik pastasından pay alamayan hatta zarar gören büyük bir kesimi için artmak bir yana azalmakta olması, genişletilmiş yeni bir kavrama gereksinim duyulmasına neden olmuştur. “Yaşanabilirlik” bu gereksinime cevap verme amacını güder. Bu kavramın geniş kabul görmesinin bir başka nedeni ise, gelişmiş toplumlarda seçeneği olan kitlelerin “**nereye yerleşmeli**” sorusuna, yöre ve kentlerin varlıklı tüketici ve/veya yaratıcı üretici çekebilme kaygısıyla nitelikli çevre standartları tutturarak cevap verme isteğidir. Bu kavramın yerel planlama ve yönetim kapsamında neler ifade ettiğini irdelemek için önce 1950'lerden itibaren “toplumsal göstergeler” hareketiyle başlayıp, son on yılda hız kazanan bu arayışta varılan sonuçları kısaca özetlemekte yarar var. Belki de varılan en önemli sonuç, yaşanabilirliğin ekonomik, sosyal, mekansal çevre koşullarının yanısıra bireyin sosyal, psikolojik, kültürel gereksinimlerini de ifade eden çok kapsamlı ve karmaşık bir kavram olduğudur.

Bu konuda çalışan herkesin hem fikir olduğu diğer bir sonuç ise, yaşam kalitesi ve yaşanabilirlik dendiği zaman, bu kavramın en sağlıklı biçimde insanların günlük yaşantısında irdelenmesi gerektiği. **Günlük hayat** daima **belli bir yerde** geçtiğinden, yaşam kalitesinin yerele bağlı olduğu varsayılır, yani yaşanabilirlik yerle ilgili bir değerlendirme olarak karşımıza çıkar. Günlük yaşamların kaliteli olduğu yerler, yaşanabilir yerler olarak nitelendirilirler.

Kentsel yaşam kalitesi ve sürdürülebilirlik kavramı: Yerel ölçekte bireylerin gereksinim ve arzularını ön plana çıkaran politikalar, bölgesel paylaşımı göz önüne almadan ve bağımsız olarak gerçekleştirildiği durumlarda dengesiz büyümeye neden olur ve doğal çevre üzerinde olumsuz etkilere yol açar. Kent parçalarının birbiriyle

etkileşimi ve dev kentlerin diğer yerleşimler ve çevre kaynaklarıyla olan karşılıklı ilişkileri, yerel yönetimlerin eşgüdümlü hareket etmelerini gerektirir. Aksi takdirde, sağlanan yaşam kalitesini uzun dönemde sürdürmek olanaksızdır. Dolayısıyla, yaşanabilirlik kavramını sürdürülebilirlik kavramından ayrı düşünmemek gerekmektedir. Her iki kavramın birlikte ele

Yaşanabilirlik kavramını sürdürülebilirlik kavramından ayrı düşünmemek gerekmektedir. Her iki kavramın birlikte ele alınarak kentsel yaşam kalitesine yansıtılmasının en çarpıcı örneklerini toplu taşımacılık, yöresel gıda üretimi ve kentsel ekolojiye öncelik veren politikaları uygulamaya koyan kentlerde görmekteyiz.

alınarak kentsel yaşam kalitesine yansıtılmasının en çarpıcı örneklerini toplu taşımacılık, yöresel gıda üretimi ve kentsel ekolojiye öncelik veren politikaları uygulamaya koyan kentlerde görmekteyiz.

Bir yerin yaşanabilirliğini nasıl ölçmeliyiz? Bu güne kadar yapılan çalışmalardan bu soruya net bir cevap bulmak mümkün değil. Genel eğilim, yaşanabilirliğin sosyal, mekansal, ekonomik ve benzeri alt bileşenlerden oluştuğu ve her birinin hem nesnel (objektif) hem de öznel (sübjektif) olarak tanımlanarak ölçülebileceği yönünde. Yani, bir kentin yaşanabilirliğini hem oradaki bireylerle ilgili hem de buldukları ortamla ilgili göstergelere bakarak değerlendirmemiz mümkün. Örneğin, bir kentin ortalama gelir düzeyi suçluluk oranı, çevre kirliliği, bireylerin sağlık durumu, konut, altyapı, sosyal ve kültürel donanım düzeyi gibi özelliklerinin hem doğrudan sayımlarla hem de bireylerden toplanan yanıtlarla ölçülüp elde edilen değerleri bir şekilde (mesela ağırlıklı olarak) toplayarak

elde etmek sık rastlanan bir yöntem olarak karşımıza çıkmakta. Bu çalışmalar, nesnel ve öznel değerlendirmelerin birbiriyle doğrudan ilişkili olmadığını ortaya koymuştur. Nesnel olarak ölçülen iş olanakları, sosyal donanım, mekansal rahatlık, güvenlik, çevre sağlığı (hava-su kirlilik oranları) gibi bileşenler, bireylerce buldukları sosyal gruplara (yani gelir düzeyine, kültür ve yaşam tarzına), kişisel deneyimlerine ve beklentilerine bağlı olarak farklı biçimlerde algılanabilmektedir. Bu çeşitlilikten dolayıdır ki, yaşanabilirliğin hangi alt bileşenler ölçülerek

Burada özetlediğim yaşanabilirlik anlayışı, kentsel yapılaşma süreçlerine halihazırda hakim olan her ne pahasına olursa olsun rant yükseltme, yandaş kayırma ve kısa dönemli politik fayda sağlama amaçlı uygulamalara aykırı düşmektedir.

değerlendirildiği, hedef kitleye ve amaçlarına bağlı olarak, pek de belirgin ve saydam olmayan biçimlerde değişebilmektedir. Yani sosyal ve mekansal eşitsizliklerin ve kültürel farklılıkların keskin olduğu kentlerimizde, kent genelinde ölçütler saptamak anlamlı olmayabilir. Buna karşılık, yaşam kalitesini sınırlı yerel alanlarda (mesela ilçe veya mahalle ölçeklerinde) tariflersek, böyle bir uygulama kentin bütününe göz ardı ederek eşitsizliklerin devamına yol açabilir.

Bir başka olgu da, bu tür bileşenlerin, ister öznel isterse de nesnel olarak ölçüsünler, insanların bir yere ilişkin duydukları memnuniyeti tatminkar biçimde ifade etmemesidir. Yani, yaşam kalitesi değerlendirmeleri ile yaşanabilirlik ölçütleri arasındaki ilişki, bu tür yöntemlerle çözümlenemez. Bu olguya hepimizin aşına olduğu bir örnekle açıklık getirmek mümkün: Kuvvetle bağlı olduğumuz, sevdiğimiz ve orada yaşamaktan mutluluk duyduğumuz bir yerle ilgili pek çok şikayetimiz olabilir; mesela evimiz dar, sokağımız onarıma muhtaç, iş yerine ulaşım meşakkatli olabilir. Arazide ölçüldüğünde veya bize sorulduğunda, bu eksikliklerin ortaya çıkması çok doğaldır. Ama bunlara rağmen, oraya bağlıyızdır ve orasını severiz. Bir yere **kök salma** arzusunun insanlar için doğal bir

gereksinim olduğunu kabul ederek günlük yaşam kalitesi ölçütlerine dahil etmek kolay değildir. Planlama tarihi sevilen pek çok yerin oraları müstesna kılan özelliklerinin “yaşanabilirlik” ya da benzeri bir kavram adına, bilinçli politikalarla yok edildiğine tanık olmuştur. Bu bağlamda sürdürülebilirlik soyut bir kavram olmaktan çıkarak bir yerin orada yaşayanlar tarafından belirlenecek elle tutulur, gözle görülür özgün niteliklerinin devamlılığını sağlayan politikaları öngören ilke olarak tanımlanabilir.

Bütün bunlar göz önüne alındığında, yaşanabilirliğin **1) kimler tarafından, 2) hangi amaca hizmet etmek için ve 3) nasıl** tanımlandığı veya tanımlanması gerektiği en önemli sorular olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorulara cevap aramak demek, süreçler ve neticeler arasındaki ilişkiler hakkında evrensel geçerliği olan bilgi ve değerlere başvuracağız demektir. Bir başka deyişle, “yaşanabilirlik” tartışmasında söz sahibi olan katılımcı kimlikleri ve amaçlar konusunda vereceğimiz cevaplar, aynı zamanda yönetim ve kent konusundaki dünya görüşümüzü ortaya koyduğu gibi, yerel yönetimden beklentilerimizi de açıklayacaktır.

Kentsel haklar⁽¹⁾, yaşanabilirlik tartışmasına doğrudan katılım: Kentler toplumsal gelişmenin önderliğini yapan üretken mekanlar olduğu kadar bireylere kendilerini geliştirmek için en fazla imkanı sağlayan ortamları da sunarlar. Hemşehrilerin yaşadıkları kent üzerinde bu imkanlardan faydalanma haklarına kent hakkı diyebiliriz. Kent hakkının başında, kamuyu ilgilendiren kararlara, örneğin yaşanabilirlik konusunda yapılan tartışmalara, doğrudan katılım hakkı gelir. Doğrudan katılım en iyi biçimde yerel düzeyde gerçekleştirilebilir. Fakat, doğrudan katılımı sağlayabilmek için etkin, sorumlu ve bilgili hemşehirlere gereksinim vardır. Yapılan araştırmalar aidiyet duygusu, yere bağlılık ve yer sevgisinin toplumsal etkinliği arttırdığını göstermektedir. Buna karşılık kentini tanıyan, ortak yaşamı paylaşabilen ve yakın çevresi ile ilgili yaptırımı olan bireylerde, aidiyet ve kente olan bağlılık ve sevginin daha fazla olduğunu görüyoruz. Yani, yerel katılım ile yerel sorumluluk, bağlılık ve sevgi arasında kuvvetli bir etkileşim var. Bu noktada, homojen kent parçaları (örneğin mahalle) düzeyinde kalan yerel katılımın, yöreler arasında aşırı rekabete ve bir yeri yaparken diğerinin bozulmasına neden olabileceğini; farklılıkları zenginlik olarak değil, “diğerleştirme” aracı olarak görerek, kent genelindeki ortak yaşam anlayışını olumsuz etkileyebileceğini göz ardı etmemek gerekir. Bütün bunlar da, yönetimde eşgüdümü, daha

⁽¹⁾ Kent hakkı: “Rights to the city”

da önemlisi, katılımcıların kentsel süreç ve oluşumların günlük hayatı nasıl etkilediği konusundaki bilgilere dayanan ortak bir anlayışa sahip olmalarını gerektirir.

Kentsel yaşanabilirlik anlayışı: Yaşam kalitesi ölçütleri yere göre değişeceğinden, yerelde, hemşerilerin doğrudan katılımıyla tartışılması gerektiğini vurguladık. Fakat kent ölçeğinde başarılı olabilmesi için, yerel tartışmaların çeşitliliği birleştirici ortak bir anlayış çerçevesinde gerçekleşmesi gerekir. Böyle bir anlayışa, insan haklarına dayanan değerler ve insan-çevre ilişkileri ve kentsel olgular konusunda evrensel geçerliliği olan bilgiler temel olmalıdır. Evrensel değerlere örnek olarak, kenti etkileyecek her türlü girişim ve uygulamanın doğa ile barışık olması, sosyal bakımdan dışlayıcı olmamasını ve sosyal eşitliğe katkıda bulunmasını talep etmek gerekliliği verilebilir. Bu değerler doğrultusunda kent dokusunun nasıl şekillenmesi gerektiği konusunda da bazı genellemeler yapabiliriz. Bunların başında, otomobil yerine insana öncelik veren ve temiz, güvenilir toplu taşımacılığa dayanan ulaşım ağı; mahallelerde kente kapalı yerleşimler yerine farklı sosyal katmanların ihtiyaçlarını karşılayabilecek farklılaşmış konut arzı; günlük işlevlere ve hizmetlere yakınlık; ve doğaya yakınlık gelmektedir. Bu özellikler ve değerler bütünlük bir dünya görüşünü, kentsel yaşanabilirlik anlayışını temsil eder. En iyi örneklerini de geleneksel Anadolu kentlerinde gördüğümüz gibi, 1980li yıllara kadar örneğin Ankara'nın (bazı gecekondu yöreleri dahil) pek çok mahallesinde de bulmak mümkün. Buna karşılık, son yirmi yılda gelişen kentsel doku, dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de bu özelliklere sahip değildir. Gerçekten yaşam kalitesini yükseltecek neticelere varabilmek için, yaşanabilirlik tartışmaları halkın doğrudan katılımıyla, aynı zamanda da evrensel değer ve bilgi temeline dayanan anlayış çerçevesinde yapılmalıdır.

Yerel yönetimlerden ne beklemeliyiz? Burada anlattığım bilgilenme, tartışma ve karar verme süreçlerini demokratik doğrudan katılımıla gerçekleştirebilmek için yerel yönetimlerimizin yapması gerekenleri iki başlık altında irdelemek istiyorum. Bunlardan birincisi süreçleri örgütlemek için ilke ve uygulamalarla ilgili. Doğrudan katılım kendiliğinden veya gelişigüzel düzenlemelerle gerçekleşemez, gerçekleşirse de sonuçları tatminkar olmayacağı gibi devamlılığı da sağlamaz. Her şeyden önce yöneticilerin bu tür katılımı sağlayacak (mesela halk meclisi gibi) örgütleri kurmaları, kararlara ortaklık yetkilerini yönetmeliklerle teyit etmeleri ve bu

süreçler için kaynak (özellikle mekan ve gereçleri) sağlamaları gerekir. Önemli bir başka konu da katılımcıların kimlerden oluşması gerektiğidir. Türkiye'de yerel yönetimler siyasi parti temsilcilerinden oluştuğundan doğrudan katılımın siyasallaşması ve muhalif grupların dışlanma olasılığı yüksektir. Bu olasılığın önüne geçilmesi demokrasinin en başta gelen gereğidir ve bu gene yerel yönetimin görevidir. Ayrıca, katılımcıların toplumun değişik kesimlerinden olmaları için özen gösterilmelidir. Burada akla gelen katılımcıların gelir düzeyi ve yaşam tarzı çeşitliliği, çocuklar ve gençlerin dahil olmalarıdır. Tartışmaların bireysel deneyim, görüş ve arzuları kadar, evrensel değer ve bilgilerin de ışığında yapılabilmesi için bu donanımda olan kişilerin de dahil olması gerektiği kanısındayım. Gerek gençlerin gerekse bilimsel yaklaşımların katılımın parçası olması gerekliliği, kent yönetimi ile hemen her kentimizde var olan üniversitelerimiz arasındaki ilişkinin düzenlenmesini gündeme getirmektedir. Bu tür işbirliği, pek çok başarılı örnekleri olan "hizmet odaklı eğitim"⁽²⁾ uygulamasıyla hayata geçirilebilir.

Yerel yönetimlerin dikkate alması gereken ikinci konu ise kentlilik bilinci ve kent sevgisini destekleyen seyran, yol, meydan, köşebaşları, park ve bahçe gibi kamusal alanları ve çeşitli kesimlere mensup insanların sıkça bir araya geldikleri lokanta, çayhane, meyhane, pastane, gibi sosyal mekanları özenle koruyup geliştirmeleri gerektiğidir. Mekansal ayrımcılık sonucu bu tür yerler hızla yok olmaktadır. Kamusal alanların ortak mekanlar olmaktan çıkarak özelleştirilmesi ve/veya belirli kesimlerin kontrolü altına alınarak, farklı yaşamlara izin vermemesi kentsel yaşam kalitesini doğrudan etkilemekte, daha da önemlisi kentlilik bilincini ve kent sevgisini zedelemektedir. Kamusal alanları daraltılmış bir kentte katılımcı demokrasinin gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Burada yerel yönetime düşen görev, kentsel tarihimiz ve geleneğimizde var olan bu mekanların devamını sağlamak ve eksikliği görülen yerlerde yeniden yapılandırmak olmalıdır.

Burada özetlediğim yaşanabilirlik anlayışı, kentsel yapılaşma süreçlerine halihazırda hakim olan her ne pahasına olursa olsun rant yükseltme, yandaş kayırma ve kısa dönemli politik fayda sağlama amaçlı uygulamalara aykırı düşmektedir. Bu nedenle, seçmenlerine yaşanabilir kent sözü veren yerel yönetimler, yürürlükteki menfaat çarklarını durdurmak sorumluluğunu üstlenmiş olduklarını da bilmelidirler.

⁽²⁾ Service learning

YEREL YÖNETİMLERİN MALİ YAPISINDAKİ GENİŞLEME, KAYNAK PAYLAŞIMI, YÜKÜMLÜLÜKLER VE BORÇLARIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ SORUNU

Doç. Dr. H. Hakan Yılmaz
Ankara Üniversitesi, SBF
Maliye Bölümü Öğretim Üyesi

Bu çalışma 14 Ocak 2009 tarihinde TEPAV'ın ev sayfasında (www.tepav.org.tr) açıklanan yerel yönetimlerin bütçe sonuçlarının değerlendirildiği çalışmamızın genişletilmiş versiyonudur.

Giriş

Bu makale esas olarak iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, özet bir şekilde yerel yönetimlerin konsolide bütçe sonuçları değerlendirildikten sonra yerel yönetimler tarafından kullanılan kaynakların illere dağılımında yatay eşitliğin ne düzeyde sağlandığı ele alınacak ve bu sonuçlar il bazında kişi başı sosyal harcama düzeyi ile karşılaştırılacaktır. İkinci bölümde ise yerel yönetimlerin bozulan bütçe dengeleri ve birikmeye başlayan yükümlülüklerinin gelişimi ve yakın gelecekte karşılaşılabilecek sorunlar değerlendirilecektir.

Anayasanın 127nci maddesinde yerel yönetimler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirlenen ve karar organları gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olarak tanımlanmıştır. Ülkemizde Anayasada yapılan yerel yönetim tanımına, Büyükşehir Belediyeleri dâhil belediyeler, il özel idareleri ve köyler ile yerel yönetim birimlerince kurulan belediye birlikleri girmektedir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda yerel yönetim birimleri yetkileri

belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunların kurdukları birlik ve idareyi kapsadığı hüküm altına alınmıştır. 5018 Sayılı Kanunda yerel yönetim tanımına köyler dâhil edilmemiştir. Anayasada yerel yönetim birimi olarak tanımlanan köylere kamu mali yönetim sistemimizde yerel yönetim birimleri arasında yer verilmemiştir (Emil, Kerimoğlu ve Yılmaz, 2009).

Yerel yönetim dediğimiz zaman 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa (KMYKK) göre belediyeler, il özel idareleri ve bunlara bağlı birlik ve idareler anlaşılmaktadır. Buna göre genel yönetim (general government) kapsamındaki kurumların içinde yer alan yerel yönetimler Türk mali sisteminde üç temel kurumsal yapı altında toplanmaktadır. Bunlar:

- Belediyeler: Bugün 16'sı Büyükşehir olmak üzere yaklaşık olarak 3200 adet belediye bulunmakla birlikte ortada belediye sayısı konusunda yargı kararlarıyla birlikte belirsizlik kazanan bir durum vardır. Parlamentodan 2007 yılında geçen yasayla belediyelerin sayısı 2000'lere düşürülmekle birlikte, yargı kararıyla kapatılması öngörülen belediyelerin 2009 seçimine girmesiyle sayı tekrar 3000'lere çıkmıştır.
- İl Özel İdareleri: 81 il özel idaresi
- Bağlı İdareler: Belediyelere bağlı ayrı tüzel kişiliği olan idareler (Su ve Kanalizasyon, İdareleri gibi)

Yerel yönetimlerin mali büyüklükleri yukarıda belirtilen kurumsal yapılar çerçevesinde geçmiş dönemlerden farklı olarak 5018 sayılı KMYKK çerçevesinde üçer aylık dönemler itibarıyla izlenebilmektedir. 5018 sayılı kanunun 53üncü maddesi çerçevesinde 2006 yılı verilerinden itibaren Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü genel yönetim başlığında yerel yönetimlerin bütçe sonuçlarını ve daha kapsamlı bir bazda mali raporlarını düzenli olarak yayınlamaya başlamıştır.⁽¹⁾

⁽¹⁾ 2008 yılı içinde 5018 sayılı kanunda yapılan değişiklikle Maliye Bakanlığı bilgi verme yükümlüğünü yerine getirmeyen ve veya isteksiz yerine getiren idare ve sorumlulara karşı çeşitli yeni yaptırımlar getirmiştir. Yasada açık olan yükümlülüğün başta belediyeler olmak üzere yerel yönetimler tarafından isteksizce yerine getirilmesi belki bizim mali yönetim sistemimiz açısından tartışılması gereken başka bir önemli konu olarak görülmelidir.

Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün çalışmaları sonucunda yerel yönetimlerin mali performansındaki gelişmeyi uluslararası standartlara uygun bir şekilde ve üçer aylık dönemler itibarıyla görebilmekteyiz. 2006 yılı sonuçları öncesinde Devlet Planlama Teşkilatı tarafından program dönemlerinde yılda bir defa yayınlanan ve kesin rakamları iki yıl sonra açıklanan yerel yönetimlerin mali büyüklükleri Maliye Bakanlığının yeni muhasebe ve mali raporlama sistemi çerçevesinde düzenli olarak yayınlaması ile daha doğru, daha kapsamlı ve daha karşılaştırılabilir baza oturmuştur.⁽²⁾

II. Yerel Yönetimlerin Harcamalarındaki Artış, İller Arasında Kaynak Kullanımında Yatay Eşitlik/Eşitsizlik Sorunu: Kaynak Kullanımında Eşitsiz Dağılım

Yerel yönetimlerin bütçe sonuçlarının kısa bir değerlendirmesine girmeden önce Türk kamu mali

yönetim sistemi içinde bu kurumların sahip olduğu büyüklüğün ne olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerin konsolide edilmiş harcamalarının büyüklüğü 2007 yılı sonu itibarıyla GSYH'nın yüzde 4,5'i düzeyine çıkmıştır. Bu büyüklüğün toplam genel yönetim harcamaları içindeki payı yüzde 13'e, toplam faiz dışı harcamalar içindeki payı ise yüzde 15,9'a karşılık gelmektedir (Emil, Kerimoğlu, Yılmaz, 2009). Bu verilerin anlamı toplam genel yönetim harcamalarının (KİT'ler hariç kamu sektörünün) yaklaşık altıda birinin yerel yönetimler tarafından yapılıyor olmasıdır. Bu oran AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında düşük olmakla birlikte faiz dışı harcamalar içindeki payının yüzde 50'ye yakın oranda artması gelişimin hızını göstermesi bakımından önemlidir.⁽³⁾

Tablo 1. Konsolide Edilmiş Yerel Yönetim Harcama ve Gelirleri ile Bütçe Dengesi

(Bin TL)	2006	2007		2008	Değişim	
	Yıl Sonu	Ocak-Eylül	Yıl Sonu	Ocak-Eylül	2007/2006 Yıl Sonu %	2008/2007 Ocak-Eylül %
Harcamalar	33.009	25.822	39.383	30.706	19,31	18,91
Personel Giderleri	7.096	5.310	7.516	6.524	5,91	22,85
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	996	811	1.147	904	15,22	11,51
Mal ve Hizmet Alımları	9.915	7.640	11.785	9.313	18,85	21,91
Faiz Harcamaları	607	401	634	654	4,45	63,32
Cari Transferler	1.356	1.128	1.685	1.451	24,29	28,56
Sermaye Giderleri	12.256	9.961	15.771	11.197	28,68	12,40
Sermaye Transferleri	426	220	313	119	-26,59	-46,11
Borç Verme	357	350	533	544	49,26	55,28
Gelirler	31.725	24.489	35.474	27.528	11,82	12,41
Vergi Gelirleri	3.378	2.598	3.691	3.014	9,28	16,00
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	8.060	6.423	8.993	6.607	11,57	2,86
Alinan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	4.305	2.903	4.589	3.345	6,60	15,25
Faizler, Paylar ve Cezalar	13.622	11.187	16.013	13.128	17,56	17,35
Sermaye Gelirleri	2.003	1.250	1.949	1.277	-2,70	2,16
Alacaklardan Tahsilatlar	358	127	239	157	-33,08	23,21
Bütçe Dengesi	-1.284	-1.333	-3.909	-3.178	204,48	138,36

GSYİH Oranları (%)

Harcamalar	4,35	4,14	4,67	4,28
Personel Giderleri	0,94	0,85	0,89	0,91
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	0,13	0,13	0,14	0,13
Mal ve Hizmet Alımları	1,31	1,23	1,40	1,30
Faiz Harcamaları	0,08	0,06	0,08	0,09
Cari Transferler	0,18	0,18	0,20	0,20
Sermaye Giderleri	1,62	1,60	1,87	1,56
Sermaye Transferleri	0,06	0,04	0,04	0,02
Borç Verme	0,05	0,06	0,06	0,08
Gelirler	4,18	3,93	4,21	3,83
Vergi Gelirleri	0,45	0,42	0,44	0,42
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1,06	1,03	1,07	0,92
Alinan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	0,57	0,47	0,54	0,47
Faizler, Paylar ve Cezalar	1,80	1,79	1,90	1,83
Sermaye Gelirleri	0,26	0,20	0,23	0,18
Alacaklardan Tahsilatlar	0,05	0,02	0,03	0,02
Bütçe Dengesi	-0,17	-0,21	-0,46	-0,44

Kaynak: Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü, TEPAV Yerel Yönetimler Notu (Ocak 2009)

⁽²⁾ Mali saydamlık ve hesap verebilirlik açısından Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından yaşama geçirilen bu uygulama özellikle bugünün koşullarında oldukça önemli görülmelidir. Bu sayede gerek kamuoyu gerekse ilgili kesimler çok daha ayrıntılı ve standartlara uygun bilgiye erişebilme şansına sahip olmuştur. Tabii burada sorun yine kendisini talep tarafında da göstermiştir. Ortaya çıkan yeni ve kapsamlı bilginin ilgili taraflar tarafından anlaşılması ve bu bilgi üzerinden ekonomik değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Şimdilik bu konuda talebin arızın (bilgi sunumunun) gerisinde kaldığını söyleyebiliriz. Bu anlamda iletişim stratejisinin bu örnekte de görüldüğü gibi reform sürecinde önemli olduğunu bu vesileyle tekrar altını çizmekte fayda görmekteyiz.

⁽³⁾ Bu konuda AB ülkeleri ile karşılaştırmalı ve kapsamlı değerlendirme için Emil, Kerimoğlu ve Yılmaz (2009) çalışmasına bakılabilir.

Yerel yönetimlerin harcamaları son iki yıl içinde yüzde 19 oranında artarken gelirlerindeki artış oranının yüzde 12'ler düzeyinde olması bütçe açığının artmasına yol açmıştır. 2007 yılı sonunda bütçe açığı 3,9 milyar TL'ye çıkmış, 2008 sonunda ise bu açığın 5 milyar TL'ye, GSYİH'ya oranı olarak ise % 0,5'e çıkacağı tahmin edilmektedir. Bunun anlamı yerel yönetimlerin 2008 sonunda merkez yönetim bütçe açığının yaklaşık üçte biri düzeyinde açık vermesidir.

Yerel yönetimlerin konsolide edilmiş harcamalarındaki artışı çarpıcı olarak ortaya koyan göstergelerden bir tanesi de bazı harcama alanlarının bütçenin sahip olduğu düzeylere yaklaşması hatta bazı kalemlerde asması suretiyle yerel yönetimlerin bütçelerinin alternatif bütçe haline gelmesidir.⁽⁴⁾

Bu çalışmada öne çıkaracağımız konu, iller arasında yerel yönetimlerin kullandığı kaynağın rol ve sorumlulukları bağlamında farklılaşması olacaktır. Yatay eşitsizlik diye tanımlayacağımız bu farklılaşma, aynı yönetim düzeyindeki yönetim birimleri arasında görev ve hizmet sorumluluklarına göre sağlanan mali kaynaklar arasındaki eşitsizliği ifade etmektedir (Emil et al). Buna göre, rol ve sorumlulukları benzer olan yerel yönetimlerin hizmet gereksinimlerine göre kullandığı kamu kaynağının birbirine yakın olması yatay eşitleme açısından önem taşımaktadır.

Bu çerçevede, 2007 yılı verilerini kullanarak yerel yönetim harcamalarının iller arasında dağılımını ele alacağız. 2007 yılı verilerine göre toplam harcamaların yüzde 30'u toplam nüfusun yüzde 17,8'inin yaşadığı İstanbul'a giderken, İstanbul'u yüzde 12 ile toplam nüfusun yüzde 6,3'ünün yaşadığı Ankara izlemiştir. Bu iki il toplam harcamaların yüzde 41'ini, yatırım harcamalarının ise yüzde 51'ini almaktadır. Başka bir ifadeyle toplam harcamaların yüzde 58'i, yatırım harcamalarının ise yüzde 49'u geri kalan 79 il tarafından kullanılmıdır.

Toplam harcamaların iller arasında yatay eşitsizliği arttıracak şekilde dağılması kişi başına harcama düzeylerindeki farklılığa bakıldığında daha çarpıcı bir şekilde görülmektedir. 2007 yılında Türkiye genelinde kişi başına yerel yönetimlerin harcamaları 558 TL düzeyinde çıkmıştır. İl bazında çıkan sonuçlara bakıldığında:

- Ankara, İstanbul ve Kocaeli ortalama kişi başına 1.000 TL ile toplam harcamaların en yüksek çıktığı ilk üç il olmuştur.
- Kilis ve Ağrı ise sırasıyla 165 ve 176 TL ile 200 TL'nin altında çıkan iller olmuştur.
- En yüksek harcama düzeyine sahip olan Kocaeli ili ile Kilis ili arasında kişi başına harcama farklılığı 6,5 kat gibi oldukça yüksek bir düzeyde çıkmaktadır.
- En çarpıcı olan nokta, izleyen grafikte çok daha açıkça görüleceği üzere, Türkiye ortalaması olan 558 TL'nin üzerinde 5 il olmasıdır. Başka bir deyişle 76 il ortalamasının altında kalmaktadır.

Bu sonuçlar bize aynı yönetim düzeyindeki yönetim birimleri arasında görev ve hizmet sorumluluklarına göre sağlanan mali kaynaklar arasındaki eşitsizliği ifade eden yatay eşitsizliğin önemli bir sorun haline geldiğini göstermektedir.

Bu sonuçlar yakında yayımlanacak olan Emil, Yılmaz çalışmasında hesaplanan sosyal harcamalar ile sosyal koruma harcamalarının iller arasındaki farklılığı ile birleştiğinde sonuçlar çok daha önemli hale gelmektedir. Nitekim, grafik 2 bize gelişmiş illerin yoksullarının çok daha yüksek düzeyde sosyal yardımdan faydalandığını göstermek suretiyle iller arasındaki kaynak kullanımındaki eşitsizliğin arttığını ortaya koymaktadır. Sosyal güvenlik kapsamı dışındaki çalışabilir nüfus başına sosyal harcamalardan İstanbul, Ankara, Bursa gibi gelişmiş iller belirgin bir şekilde daha fazla pay almaktadır.

Bu çalışmada öne çıkaracağımız konu, iller arasında yerel yönetimlerin kullandığı kaynağın rol ve sorumlulukları bağlamında farklılaşması olacaktır.

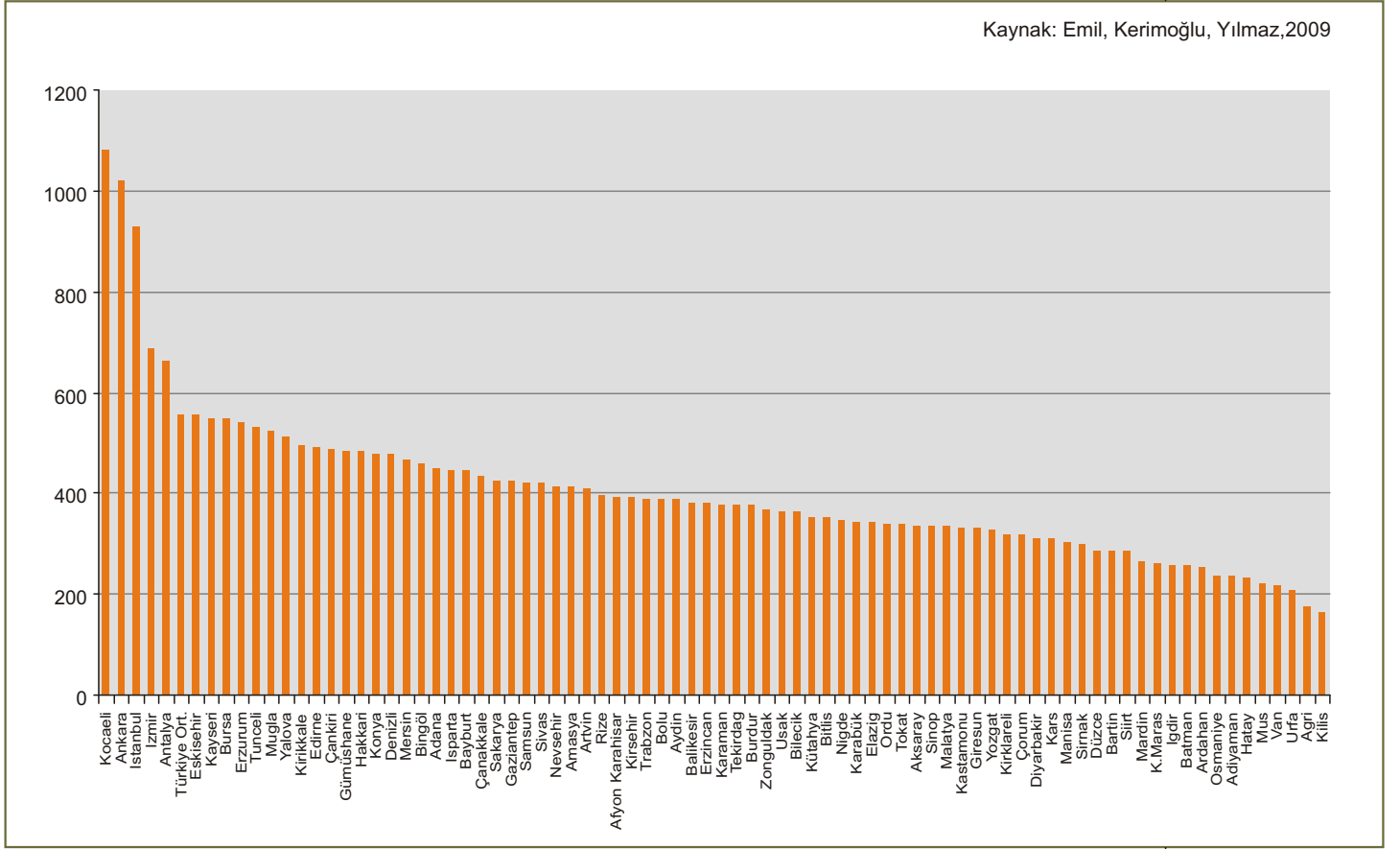
Tablo 2 . Yerel Yönetim Harcamalarının İllere Dağılımı

	Yüzde Pay		Nüfus Başına (TL)		
	Toplam	Yatırım	Toplam	Yatırım	Mal ve Hiz. Al.
İstanbul	29,67	39,21	929	492	247
Ankara	11,56	12,19	1.019	430	305
İzmir	6,54	5,37	689	226	231
Kocaeli	3,94	4,11	1.080	451	262
Bursa	3,39	4,27	547	276	143
Antalya	3,02	3,33	664	293	192
Diğer (75 il)	41,88	31,53	374	113	122
Türkiye	100,00	100,00	558	223	167

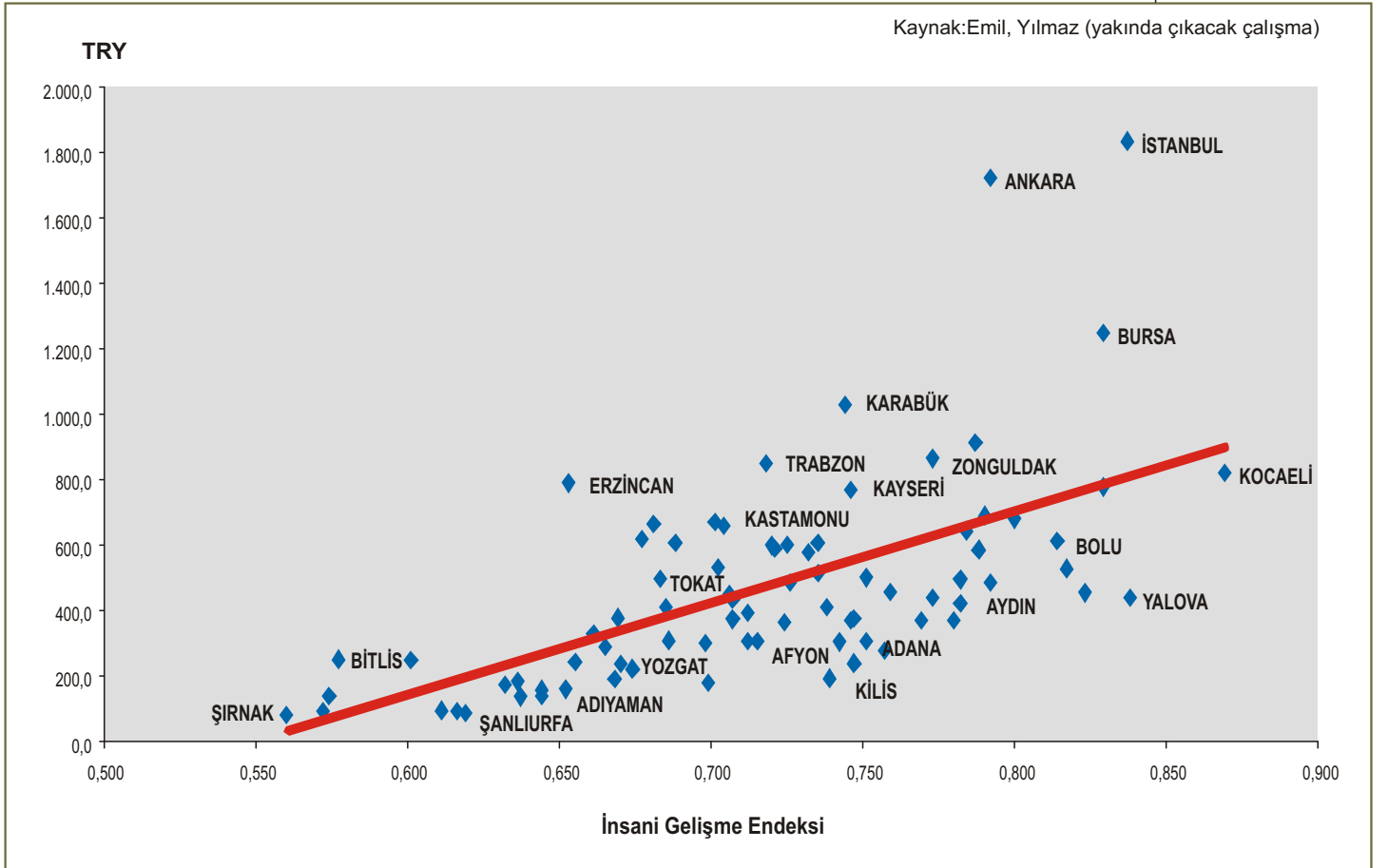
Kaynak: Emil, Kerimoğlu, Yılmaz, 2009

⁽⁴⁾ Bu konuda ayrıntılı değerlendirme için 14 Ocak 2009 tarihli TEPAV sayfasında yayınlanan "Ocak-Eylül 2008 Yerel Yönetim Konsolide Bütçe Performansı Gerçekleşmeleri: Yerel Yönetimler Mali Performansındaki Bozulma Devam Etmektedir" notuna bakılabilir.

Grafik 1. Kişi Başına Yerel Yönetim Harcamalarının Sıralanması (TL)

Grafik 2. Sosyal Güvenlik Kapsamı Dışında Kalan Kişi Başına Sosyal Koruma Harcamalarının İnsani Gelişmişlik Endeksine Göre Dağılımı

II. Yerel Yönetimlerin Yükümlülüklerinde Gelişme: Yerel Yönetimlerin Mali Güçlük İçine Düşme Riski

Yerel yönetimlerin mali genişlemesi merkezi yönetim tarafından önemli bir kaynak transferi ile desteklenmekle birlikte bu kaynak özellikle seçim sürecine girilen 2007 ve 2008 yıllarında mali açıklarını ve yükümlülüklerini kapatacak düzeyde olmamıştır. İzleyen tablo bize

merkezden son dönemde ne düzeyde bir mali kaynak aktarıldığını göstermektedir. Bütçeden yerel yönetimlere yapılan toplam transfer tutarı 2002 yılında 4,8 milyar TL iken (GSYH'ya oran olarak % 1,3), bu tutar 2008 yılında 19,6 milyar TL'ye (GSYH'ya oran olarak % 2) çıkmıştır. 2009 yılında ise bu tutarın Temmuz 2008'de çıkarılan gelir paylaşımına ilişkin düzenlemenin de etkisiyle 22,2 milyar TL'ye ulaşması hedeflenmektedir.

Tablo 3. Yerel Yönetimler-Bütçeden Aktarılan Transferlerin Gelişimi (1999-2008)

(Milyon TL)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 (GT)	2009 (B)
Toplam Transfer	4,747	5,361	8,151	12,373	14,695	17,584	19,625	22,199
Cari Transferler	4,747	5,361	8,053	11,528	12,536	15,062	18,225	21,653
Gelir Payı	4,747	5,361	7,941	10,140	10,906	13,286	16,396	19,919
Sermaye Transferleri			98	846	2,159	2,523	1,400	546
KÖYDES					1,397	2,000	750	500
GSYH'ya Oranları (%)								
Cari Transferler	1.35	1.18	1.46	1.91	1.94	2.06	1.97	2.00
Gelir Payı	1.35	1.18	1.44	1.78	1.65	1.76	1.83	1.95
Sermaye Transferleri	0.00	0.00	0.02	0.03	0.02	0.03	0.03	0.03
KÖYDES	0.00	0.00	0.02	0.13	0.28	0.30	0.14	0.05
Toplam Transferler (milyon ABD \$)	3,155	3,585	5,730	9,228	10,422	13,526	15,096	15,744

Kaynak: Emil, Kerimoğlu, Yılmaz

2008 Eylül sonu itibarıyla yerel yönetimlerin mali yükümlülükleri toplamda 37,6 milyar TL düzeyinde hesaplanmıştır. Bu büyüklük 2008 yılında gerçekleşmesi tahmin edilen toplam yerel yönetim bütçe büyüklüğüne yakın düzeydedir. Bu anlamda yerel yönetimlerin borçlanma düzeyi açısından sınır düzeye gelindiği tahmin edilmektedir. 2003 yılında yapılandırma öncesi yerel yönetimlerin toplam mali yükümlülüklerinin % 4 civarında olduğu dikkate alındığında borçların yeniden yapılandırılmasına rağmen (yükümlülüklerde indirim sağlanması) yerel yönetimlerin borçlarının GSYH'ya oranı düşmemiştir. Kamunun borç stoku kur, faiz, faiz dışı fazla ve büyümeden kaynaklı olarak düşerken yerel yönetimlerin borcunda bir düşme görülmemiş aksine son bir yıl içinde borçlar hissedilir düzeyde artmaya başlamıştır.

Yerel yönetimlerin toplam yükümlülüklerinin yüzde 70'i belediyelere, yüzde 27'si ise belediyelere bağlı idarelere aittir. İl Özel İdarelerinin payı bu aşamada yüzde 5'in altında çıkmaktadır.

Yerel yönetimlerin bütçe açığı artarken ortaya çıkan finansman ihtiyacı daha çok emanet

biriktirmek, kamu yükümlülüklerini ertelemek yanında bankacılık sistemi ile dış kaynak kullanılmak suretiyle karşılanmaya çalışılmıştır. Bu dönemde özellikle mevduat bankalarından kullanılan kredideki artış oranının yüzde 128 oranında olması buradaki gelişmenin boyutunu göstermesi açısından önemlidir. 2006 sonu itibarı ile bakıldığında yerel yönetimlerin mevduat bankalarından kullandığı kredi tutarının Eylül 2008 sonu itibarıyla % 320 oranında arttığı görülmektedir. Yerel yönetimler merkezden aktarılan kaynağın arttığı bir dönemde bekleyen yükümlülüklerini karşılamak için banka kaynaklarına bu dönemde çok daha fazla başvurmaya başlamışlardır.

Yerel yönetimlerin borçlarının yarısından fazlası iç borç başlığı altında başta Hazine olmak üzere kamu kurumlarıdır. Ama bir önceki yıl verilerine bakıldığında, emanetler ile banka kredilerindeki artışın çarpıcı bir şekilde yükseldiği görülmektedir. Bu ise izleyen dönemde yerel yönetimlerin mali yükümlülüklerini yerine getirmede bankacılık sistemi başta olmak üzere kredi mekanizmalarına çok daha fazla başvurma riskini gündeme getirmektedir.

Yerel yönetimlerin kaynaklarını nasıl kullandığı artık sadece seçilmiş karar organlarının değil vergileri ile bu harcamaları finanse eden vatandaşların ve onların temsilcisi olan örgütlerin de işi olmak durumundadır.

Tablo 3. Yerel Yönetimler-Bütçeden Aktarılan Transferlerin Gelişimi (1999-2008)

(Milyon TL)	Eylül Sonu		Artış Or.	GSYH'ya Or. (%)	
	2007	2008	2008/2007	2007	2008
Toplam	31.201	37.557	20,4	3,7	4,0
Toplam Emanet Hariç	26.668	30.375	13,9	3,1	3,2
İç Borç	29.506	35.078	18,9	3,5	3,7
Bankacılık	4.948	7.061	42,7	0,6	0,7
Mevduat Bankaları	994	2.275	128,9	0,1	0,2
Yatırım Bankaları	3.949	4.785	21,2	0,5	0,5
Katılım Bankası	5	1	-78,8	0,0	0,0
Diğer	24.558	28.017	14,1	2,9	2,9
Kamu İdarelerine Mali Borçlar	7.543	7.586	0,6	0,9	0,8
Ertelenmiş Borçlar	420	440	4,8	0,0	0,0
Emanetler	1.442	2.606	80,7	0,2	0,3
Bütçe Emanetleri	3.091	4.576	48,0	0,4	0,5
Diğer İç Mali Borçlar	12.062	12.809	6,2	1,4	1,3
Dış Borç	1.696	2.479	46,2	0,2	0,3

Kaynak: Emil, Kerimoğlu, Yılmaz, 2009

Sonuç

Yerel yönetimlerin harcamalarının hızlı artışı bu kurumların kullandığı kamu kaynağının toplumsal ihtiyaçları karşılamak amacıyla hizmet programları içinde önceliklendirme sorununu gündeme getirmektedir. İkinci önemli nokta kontrol ve denetim süreçlerinin de yetersizliği halinde hangi etkinlik düzeyinde kamu kaynaklarının kullanıldığı ve kamu kaynaklarının israf edilip edilmediğinin nasıl belirleneceği sorunudur.

Üçüncü nokta ise yerel yönetimlerin harcamaları gelirlerinden fazla artarken doğal olarak yükümlülüklerinin de artmasıdır. Mali açıdan bu durumun sürdürülebilirliği önemli bir tartışma konusu haline gelmektedir. Özellikle 2009

yılında ülke düzeyinde vergi tahsilatının hedefin oldukça altında kalınacak olması nedeniyle yerel yönetimlerin merkezden alacağı kaynağın 3,5-4 milyar TL arasında azalacak olması bu kurumların harcamalarını düşürememesi ya da öz gelirlerini artıramamaları durumunda bütçe açığının en az bir kat daha artması anlamına gelmektedir. Bu ise 2009 ve izleyen dönemde yerel yönetimlerin mali yükümlülüklerinin artması ve borçlanma imkanları çerçevesinde banka kaynaklarına çok daha fazla başvurması anlamına gelmektedir. Bu açıdan yerel yönetimlerin kaynaklarını nasıl kullandığı artık sadece seçilmiş karar organlarının değil vergileri ile bu harcamaları finanse eden vatandaşların ve onların temsilcisi olan örgütlerin de işi olmak durumundadır.

Kaynakça

Emil, F., Kerimoğlu, B., Yılmaz, H.H., "Yerel Yönetimler Maliyesi: Temel İlkeler, Mevzuat ve Uygulama Açısından Türk Yerel Yönetim Yapılanmasında Mali Yönetim ve Kaynak Kullanım Sistemi", (basılıyor)

Emil, F., Yılmaz, H.H., "Türkiye'de Sosyal Harcamalar", (yakında çıkacak çalışma)

Yılmaz, H.H., "Ocak-Eylül 2008 Yerel Yönetim Konsolide Bütçe Performansı Gerçekleşmeleri: Yerel Yönetimler Mali Performansındaki Bozulma Devam Etmektedir", TEPAV, Ocak 2009

Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetim Mali Tabloları ve Bütçe Sonuçları, (erişim tarihi Nisan 2009)

Hazine Müsteşarlığı Borç ve Alacak Verileri (erişim tarihi Nisan 2009)

YEREL YÖNETİMLERDE MALİ SAYDAMLIK; BELEDİYE WEB SİTELERİNİN BU AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ferhat EMİL
Ankara Üni., SBF
Maliye Bölümü
Öğretim Görevlisi

Aslı Ceren SARAL
Ankara Üni., SBF
Maliye Anabilim Dalı
Lisansüstü Öğrencisi

Yerel yönetimlerde genelde tartışma konusu olan sorunlar hizmet üretimi üzerine odaklanmaktadır. Buna karşılık bu hizmetleri üretirken kaynakların nasıl kullanıldığı konusu, yani mali yönetim meselesi üzerinde pek durulmamaktadır. Buna karşılık diğer ülkelerde kent yönetiminin kararlarına vatandaş katılımının önemli bir aracı olarak "katılımcı bütçe" uygulamaları Porto Alegre'den başlayarak dünyaya yayılmaya başlamış bulunmaktadır.

Kente ait kararların alındığı belediye meclislerinde kaynakların nasıl kullanıldığı konusu dışarıdan vatandaşın demokratik denetimi olmadığı sürece sadece resmi denetim mekanizmaları ile kontrol edilebilecek bir yapı göstermez. Bu açıdan bütçe ve yatırım programlarının hazırlanışından meclisler tarafından onaylanmasına ve uygulanmasına kadar bütün bütçe ve yatırım süreçlerinin vatandaşların ve demokratik kitle örgütleri ile STK'ların ilgi ve kontrolü altında olmalıdır. Bu aynı zamanda seçilmiş meclis üyeleri ve başkanın zaman içinde kendilerini seçenlerin isteklerine karşı duyarsızlaştığı ve siyasi rant riskinin arttığı, seçen ile seçilen arasındaki bağın koptuğu durumları ifade etmek için kullanılan "demokrasi açığı"nın giderilmesi açısından da önemlidir.

Bütçe ve yatırım kararlarına vatandaş katılımının lafta kalmamasının birinci koşulu kentlinin ve örgütlerinin bütçe konusunda bilgilerinin artırılmasıdır. Burada da yerel yönetimlerin bütçe ve yatırım verilerini vatandaşın bilgisine sunmaları konusunda ne kadar istekli ve donanımlı oldukları önemlidir. Genellikle

karşılaşılan eğilim bu konuların teknik özellikler içerdiği gerekçesi ile kamuoyu bilgisine pek sunulmaması ve/veya kamuoyunun bu konulara pek ilgi duymaması şeklindedir.

Buna karşılık özellikle 5018 sayılı yasa ve onu takiben çıkarılan muhasebe yönetmelikleri ile mali raporlama ve tablolar konusunda bazı standartları getirilmiştir. Böylece yerel yönetimlerin stratejik plan (nüfusu 50.000'i aşan belediyeler için), performans programı, faaliyet raporu, mali durum ve beklentiler raporu vb. dokümanları yayınlanması zorunluluğu gibi düzenlemeler ile mali yönetime ait kent bilgilerinden kamuoyunun yararlanmasının yolu da açılmış bulunmaktadır.

Ancak daha çok teknik kullanıcıya ve kamu kesimi mali tablolarının Maliye Bakanlığınca konsolide edilmesine odaklanmış mali raporlama bilgilerinin ve formatlarının bu tür mali kararlardan doğrudan etkilenen vatandaşların ve onu temsil eden örgütlerin okuyup anlayabilecekleri nitelikte bilgiler içerdiğini söylemek biraz zordur. Bu açıdan özellikle belediye web sitelerinin bu özellikteki mali tablo ve bilgileri ne ölçüde verdiği konusu bütçe ve yatırım kararlarına vatandaş katılımı konusunda büyük önem taşımaktadır.

Bu husus aynı zamanda söylem bazında herkesin dilinden eksik etmediği katılımcılık ve hesap verilebilirlik açısından da yerel yönetimlerin ne ölçüde samimi olduklarının test edilmesi açısından da önemlidir. Bu açıdan hesap verme ve katılımcılık kavramlarını kısaca anımsatmakla işe başlamak gerekmektedir.

Hesap verilebilirlik (accountability) şöyle tanımlanabilir.

- Açıklama yapma: Belediye talep edilmeden bilgi verir (Web sitesi bu amaca hizmet edecektir)
- Cevap verme: Belediye talep edildiğinde yanıt vermek zorundadır. (Bilgi edinme yasası buna hizmet eder. Web sitesi bunu interaktif biçimde destekler.)
- İşlemlerden sorumlu tutulma: Yapılan işlerden atılan imzalardan Belediye Meclisine,

İçişlerine, Sayıştaya yani iç ve dış denetim kurumlarına sorumlu olmayı ifade eder.

Web sitelerinde yerel yönetimlerin bütçe ve yatırım bilgilerine yer verilmesi esas olarak ilk iki hesap verilebilirlik meselesine yardımcı olmakla beraber üçüncü husus için de dolaylı olarak katkı sağlayabilir.

Katılım ise yine üç boyutludur.

- Bilgi Verme: Vatandaşın yapılan işlerden bilgilendirilmesi
- Danışma: Vatandaşın yapılan işlerde fikrinin alınması
- Birlikte İş Yapma: Vatandaşla ortak proje geliştirilmesi

Dolayısı ile hesap verilebilirliğin ilk iki bileşeni ile katılımın üç bileşeni birbiri ile ilişkilidir. Bir yerel yönetim web sitesinde bütçe ve yatırım bilgilerini ne ölçüde kamuoyu ile paylaşıyor ve bu konudaki sorulara yanıt verebiliyorsa o ölçüde hesap verilebilirliğin gereklerini yerine getirmiş olacaktır. Bu açıklık aynı ölçüde vatandaşın bütçe ve yatırım kararlarına katılımının da gereklerini yerine getirmeye hizmet edecektir.

Bu noktada hem hesap verilebilirlik hem de katılım açısından belediye web sitelerinde yer alabilecek bütçe ve yatırım bilgilerinin içeriğinin "bilgilendirme ve anlaşılabilirlik" özelliklerinin neler olduğu konusunda aşağıdaki açıklamamızın yol gösterici olabileceğini değerlendirmekteyiz.

- Bütçe tabloları özü itibarıyla sıkıcı tablolardır. Bütçe dili teknik olduğu ve bütçeciler de kendi aralarında bu dili sıkça kullandıkları için çoğu kez bu dili vatandaş diline dönüştürmek gerekmektedir. Bunun için bilgi sunumlarını olabildiğince kolay ve anlaşılabilir şekilde hazırlamak çok önemlidir.
- Bu iş literatürde mali saydamlık olarak bilinir. Mali saydamlık kamu kurumlarının uygulayacakları bütçeler ile ilgili politikalarını, yaptıkları uygulamaları ve aldıkları kararları basit, standartlara uygun ve anlaşılabilir formatlarda kamuoyuna açıklamaları demektir. Bunu yaparken de belediyenin bütçe içi ve dışı faaliyetleri hakkında topluma bilgilendirmek temel ilkelere birisi, belki de en önemlisi olmalıdır.
- Saydam bütçe aynı zamanda katılımcı bütçe için de basamak oluşturur. Çünkü bütçesini bilmeyen ve anlayamayan bir kentlinin bütçenin karar sürecine katılması mümkün değildir.
- Saydam bütçe aynı zamanda eğitici olmalıdır. Bütçenin kalemlerinin ne anlama geldiği, önceki yılların aynı dönemlerine oranla hangi

kalemlerde artış ve azalış olduğu, belediyenin açığı ve bu açığın nasıl finanse edildiği konusunda topluma olabildiğince açık ve teknik olmayan bilgi vermek gerekir.

- Bunlar yapılırsa vatandaş belediye bütçesini bilir. Bilince ne olup ne bittiğini daha iyi öğrenir. Daha iyi öğrenince daha iyi denetler ve tartışır (Hesap sorar). Belediyesi ile bu konuda diyaloga girince bütçeye ve belediye faaliyetlerine daha iyi katılır.
- Buradaki bir kilit kavram da vatandaşın vergi mükellefi olma kavramıdır. Vatandaş hem belediye hizmetlerine emlak vergisi ödeyerek, harç vb katkı payları vererek destek olur, hem de yurt genelinde kendisinden kesilen vergilerden belediyeye aktarılan İller Bankası paylarından dolayı vergi mükellefi sıfatı ile belediye faaliyetlerine ilgi duyar. Dolayısı ile verdiği verginin ve katlandığı diğer yüklerin nereye gittiği konusunda bilgi sahibi olması hakkıdır. Bu vatandaş daha katılımcı ve denetleyici yapar. Dolayısı ile Ankara'da oturan ve gelir vergisi ödeyen kentli bir vatandaşın ülkenin ücra köşesinde faaliyet gösteren belediyede hakkı olduğu gibi, ülkenin bir ucunda oturan ve aldığı ekmeğe KDV ödeyen bir taşralı vatandaşın da Ankara'daki belediyenin yaptığı işte hakkı bulunur.
- Bütün bunları yaparken belediyelerde "acaba verdiğim bilgiler basın tarafından yanlış kullanılabilir mi" endişesi olabilir. Bu bir risktir. Ancak katlanılabilir bir risktir. Zira kamuoyuna karşı ne kadar saydam ve dürüst davranılırsa belediyenin sakladığı bir şey olmadığı fikri o kadar yaygın olur ve kimse rakamların altında bir şey aramaya kalkmaz.
- Bütçe bilgileri kadar önemli bir diğer bilgi türü de yatırım programıdır. Yatırım harcamaları bütçe giderleri arasında yer almakla beraber faydası ve maliyeti daha uzun yıllara yayıldığı için bugünden alınan yatırım kararlarının ileriye yönelik getirisi ve götürüsünün bilinmesi ve niye kanalizasyon sistemini sel baskınlarına dayanıklı hale getirmek yerine kaldırım döşemesi yapıldığının nedenlerinin (yatırım kararları arasında önceliklendirme) halka izah edilmesi açısından yatırım programının detaylarının halkın anlayabileceği şekilde kamuoyuna sunulması gerekir. Bu açıdan bir yatırım program dokümanında
 - Mevcut yatırımların envanteri
 - Yapılacak yeni yatırımların ve mevcut yatırımların birden fazla yıla yayılmış biçimde global maliyetleri
 - Yatırımların önceliklendirmesinin ve seçiminin hangi kriterlere göre yapıldığı ve bu konudaki puanlama sistemi
 - Yatırımların seçimi konusunda vatandaşla danışılıp danışılmadığı ve danışılmış ise

Bütçe ve yatırım programlarının hazırlanışından meclisler tarafından onaylanmasına ve uygulanmasına kadar bütün bütçe ve yatırım süreçleri vatandaşların ve demokratik kitle örgütleri ile STK'ların ilgi ve kontrolü altında olmalıdır.

bunun hangi yöntem ve yordamla yapıldığı e. Bütün yatırım kalemlerinin kısa tanıtımı ve bu tanıtım içinde yatırımın çok yıla yayılan maliyeti, cari bütçeye etkisi, stratejik planla ilişkisi, finansman yöntemi gibi bilgilerin yer almasına dikkat edilmelidir.

Şimdi web sitelerine daha spesifik olarak hangi bütçe ve yatırım bilgilerinin konulabileceğine bakalım.

1. Bütçe verileri hem geçmiş hem de çok yıllık bütçe anlayışı içinde cari yıl bütçesi ve gelecek iki yılı kapsayacak şekilde yıllık olarak verilmelidir.
2. Bütçe verileri web sitesinde kolay ulaşılacak ayrı bir bölüm halinde yer

almalıdır. Mali durum ve beklentiler raporu ve/veya faaliyet raporları içinde yer alan veriler ulaşılabilirlik ve bilgilendirme ile özellikle basitlik ve anlaşılabilirlik açısından yeterli değildir.

3. Öncelikle son üç yılın ve gelecek üç yılın bütçesinin ekonomik bazda konulması ve bu sınıflamanın ne anlama geldiğinin sözel olarak anlatılması gerekir. Bunun hem gelir hem de gider bağlamında yapıp ortaya çıkan açığın da nasıl finanse edildiği tek tabloda gösterilebilir. (Ekonomik sınıflama için farazi örnek aşağıda verilmiştir)

Bu örnekte hem gelirler hem giderler hem de ortaya çıkan açığın nasıl finanse edildiği net bir biçimde görülebilmektedir.

	Yıllar			
	20	35	50	52
Giderler				
Personel				
Primler				
Mal ve hizmet alımları				
ve diğer ekonomik sınıflama kalemleri diye devam edilebilir. Varsa ödenilen faizler buraya yazılır.				
Gelirler	15	40	30	42
Belediyeye İller bankasından aktarılan paylar				
Belediyenin Özgelirleri				
Emlak Vergisi				
Diğer vergiler				
Harçlar vb gibi detaylar				
Açık/Fazla (Gelir - Gider Farkı)	- 5	-15	-20	10
Finansman (açığın nasıl finanse edildiği)	+5	+15	+20	
İç Borçlanma (net)		+20	0	
a.Banka borçlanması				
b.İller Bankası borçlanması	15	25	10	10
İç Borç Anapara Ödemesi (eksi)	-10	-5	-10	
Dış Borçlanma (net)	0	0	0	
- Proje kredisi kullanımı	0	0	10	0
Dış Borç Anapara Ödemesi (eksi)				
Kasa Banka Değişimi	0	- 5	0	0

4. Harcamaları fonksiyonel kodda yine geçmiş son üç yıl ve gelecek üç yıl için konmalı ve sözel açıklamalarla belediyenin temel fonksiyonları ile ilgili faaliyetlerindeki gelişmeler ve sapmalar açıklanmalıdır.
5. **Önemli nokta bütçe bilgilerinin tahmin ve gerçekleştirmelerinin bir arada gösterilmesidir.** Böylece bütçe samimiyetinin (hazırlanırken ne kadar gerçekçi olduğunun) ölçülmesi kolaylaşır.
6. Hem ekonomik hem de fonksiyonel kodda harcamaları çapraz sınıflama (cross

classification) olarak göstermek yararlı olur. Bu tablonun performans temelli bütçeye uygulaması bağlamında yararı hangi fonksiyona ne kadar ekonomik harcama yapılmış (örneğin belediyenin ekonomik koddaki mal ve hizmet alımı, fonksiyonel kodda gerçek belediye faaliyetlerine mi yoksa genel nitelikte kamu hizmeti konumundaki belediye bürokrasisine mi gittiği) olduğunun vatandaş tarafından bilinmesine imkan sağlamasıdır.

7. Belediyenin toplam harcamaları içinde

- a. Personel / Toplam Harcamalar
 - b. Mal Hizmet Alımları / Toplam Harcamalar
 - c. Faiz / Toplam Harcamalar
 - d. Sermaye Giderleri / Toplam Harcamalar
 - e. Faiz Hariç Harcamalar / Toplam Harcamalar
- gibi oranları renkli grafikler olarak yıllara göre gösterilmelidir.
8. Belediyenin toplam gelirlerini ise,
- a. Merkezden Aktarılan Paylar / Toplam Gelir
 - b. Özgelirler / Toplam Gelir

- c. Özgelir Çeşitleri / Toplam Özgelir
- gibi oranları daire grafik şeklinde (a, b bir arada, c kendi içinde) yine renkli göstermek yararlı olacaktır.
9. Borçlar Tablosu: Belediyenin borçlarını gösterir. Mevcut mali raporlamada bu tür bir tablo yer almakla beraber bunun basit ve toplu bilgi verebilir şekilde aşağıdaki gibi yeniden yapılmasında fayda vardır.

	Yıllar			
İç Borçlar				
İller Bankası				
Özel				
Hazineye				
Diğer Kamu Kurumlarına				
Bankalar				
Tahvil				
Dış Borçlar				
Proje Kredileri				
Tahvil İhracı				
Toplam	TL	TL	TL	
Dış Borçların Dolar değeri (yıl sonu kuru ile)				

10. Alacaklar Tablosu: Belediyenin kimden ne alacağı var ise onu gösteren tablolar sözel anlatımlarla birlikte yer almalıdır.
11. Çok Yıllı Yatırım Programı: Sermaye giderleri kodundaki yatırım projelerine ne harcandığını gösteren tablolar ile birlikte daha geniş ve detaylı olarak yukarıda belirttiğimiz bu program ayrı bir döküman olarak bütçeye eklenmelidir.⁽¹⁾
12. Diğer Belgeler: Belediye yıllık faaliyet raporları, stratejik plan, performans program, mali durum ve beklentiler raporu gibi raporlar da web sitesinde gözle görünebilir ve ulaşılabilir şekilde yer almalıdır.
13. Belediye denetim komisyonu raporu pdf formatında konabilir.
14. Özellikle belediyenin bağlı kuruluşları (Gaz, otobüs, su kanalizasyon) ve belediye şirketlerinin bilanço ve gelir-gider tabloları ve bunların belediye ile olan fon akımlarına ilişkin bilgiler mutlak surette ana sayfada yer almalıdır. Bunların her kurumun kendi web sitesinde yer alıyor olması saydamlık açısından yeterli değildir. Belediye bütün bu kurumlarla mali ilişkisini kendi web sitesinde herkesin anlayabileceği dilde açıklamalıdır.

15. Yapılan ihaleler ve kazanan şirketler tablosu, ihalenin türü, tutar gibi bilgilerle birlikte yer almalıdır.

Bazı büyükşehir belediyelerinin web sitelerinin değerlendirilmesi

Yukarıdaki açıklamalarımız temelinde geliştirmiş olduğumuz ekteki tabloda bazı büyükşehir belediyelerinin web sitelerini bilgi verme kapasitesi açısından değerlendirmeye çalıştık. Seçtiğimiz belediyeler İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleridir. Bu belediyelerin web sitelerinde ne tür bilgiler yer aldığını ve bu bilgilerin yukarıda anılan ilkeleri ne ölçüde karşıladığını anlamaya çalıştık. Bu çerçevede belediyelerin stratejik planlarının, performans programlarının, mali durum ve beklentiler raporlarının sitelerinde kolay ulaşılabilir bir şekilde yer alıp almadığı, bütçe verileri için ayrı bir bölüm olup olmadığı, yatırım programlarına ait bir dokümana yer verip vermedikleri, belediye şirketleri ve bağlı kuruluşlara ait mali bilgilerin web sitelerinde yer alıp almadığı ve bu bilgilerin sadece varlığı değil kalitesi konusunda da bir kısım sonuçlara ulaşmaya çalıştık.

⁽¹⁾ Çok yıllık yatırım programının nasıl hazırlanabileceği konusunda Ferhat Emil, Hakan Yılmaz, Baki Kerimoğlu tarafından yazılan ve halen basım aşamasında olan "Yerel Yönetim Maliyesi - Temel İlkeler - Mevzuat ve Uygulama Açısından Türk Yerel Yönetim Yapılanmasında Mali Yönetim ve Kaynak Kullanım Sistemi" isimli çalışmadan yararlanılmıştır.

Kamuoyunda sıkça tartışılan büyükşehir belediyeleri içinde, incelediğimiz bu belediyelerin açıklamış oldukları mali verilerin bir bütün olarak yeterli saydamlık ve açıklayıcılıktan yoksun olduğu sonucuna ulaşmaktayız.

1. İncelediğimiz belediyelerin tümünde stratejik plan ve performans program dokümanlarının web sitelerinde yer aldığı görülmektedir. Bu aynı zamanda plan hazırlamanın yasal zorunluluk olmasından da kaynaklanmaktadır.
2. İstanbul Belediyesi hariç mali durum ve beklentiler raporlarına diğer belediyelerde ulaşılammıştır.
3. Bütçe için ayrı bölüm açan belediyeler İstanbul, Diyarbakır ve Kocaeli Belediyeleridir. İzmir Büyükşehir Belediyesinde ise bütçe bilgileri ana sayfada değil bir başka sayfanın altında yer almaktadır.
4. Üç yıllık bütçeler ileriye yönelik olarak Diyarbakır Belediyesi hariç diğer belediyelerin web sitelerinde yer almaktadır.
5. Bütçenin finansmanı İstanbul ve İzmir Belediyelerinin mali tablolarında yer almakta iken diğer belediyelerde bu tablolara rastlanamamıştır.
6. Bütçe verileri Maliye Bakanlığının tablo standartları formatında hazırlanmış olup, hiç bir belediyede bütçe gelişmeleri sözel olarak (uygulanacak politikalar, gelir ve giderlerdeki gelişmeler, sapmalar, tahmin varsayımları vb) rapor şeklinde yer almamaktadır. Web sitelerinde sadece bütçeye ilişkin bir kısmı basın açıklaması türünde haberler yer almaktadır.
7. Cari yılın aylara göre bütçe gelişmeleri tablo formatında sadece İstanbul Büyükşehir Belediyesi web sitesinde yer almaktadır.
8. Borç ve alacak bilgileri konusunda güncel bilgi veren belediye bulunmamaktadır. Bazı belediyelerde (Diyarbakır, İstanbul gibi) yer alan bilgiler eski tarihlidir.
9. İstanbul Belediyesinin 2009 yılı yatırım programı dışında diğer belediyelerin yatırım program dokümanına rastlanamamıştır.
10. Hiç bir belediyenin web sitesinde bağlı kuruluş ve şirketleri ile ilgili mali bilgi ve doküman yer almamaktadır.

Bu genel saptamalardan hareketle verilerin kalitesi konusunda da bazı çıkarımlarda bulunmaya çalıştık. Buna göre;

1. Diğer belediyelere oranla web sitesinde nicel olarak en çok bilgiyi İstanbul Büyükşehir Belediyesi bulundurmaktadır.
2. Ancak hem İstanbul Büyükşehir hem de diğer belediyelerin sitelerinde yer alan bütçe verilerine Maliye Bakanlığının standart mali tablo formatında yer verildiği ve bu tabloların sözel raporlarla desteklenmedikleri saptanmıştır. Dolayısı ile sunulan bilgilerin vatandaş ve uzman olmayan demokratik kitle örgütleri ve STK'lar için basit ve anlaşılabilir nitelikte olduğunu ileri sürmek mümkün değildir.
3. Hiç bir belediyede geçmiş yıl verilerinin

- gerçekleşme ve tahmin durumları ve buna ilişkin ayrıntılı açıklamalar yer almamaktadır.
4. Belediyelerin bütçe açıkları ve bunların nasıl finanse edildiği ve bunun sonucunda nasıl bir borç yapısı içine girildiği konusu yukarıda önerdiğimiz tablo formatlarında verilmediği için kolayca takip edilebilir nitelikte değildir.
5. Borç ve alacaklar detaylandırılmamıştır. Özellikle vergi borçları ile yerelde toplanması gereken gelirlerden kaynaklanan alacakları konusunda detaylı veri bulunmamaktadır. Bu nedenle incelenen belediyelerin alacak ve borç yönetiminin sonuçları kolayca görülebilir ve yorum yapılabilir nitelikte bulunamamıştır.
6. Bütçe ve yatırım kararlarına vatandaş katılımı konusunda İstanbul Büyükşehir Belediyesi (yatırımlar açısından) ve Diyarbakır Belediyesi (bütçe açısından) web sitelerinde bazı ifadeler yer almaktadır. Diğer belediyelerde ise stratejik planlarda katılımı ilgili bazı bilgiler yer almaktadır. Açıklamada bulunan bu iki belediyenin web sitesinde ise bunun yöntem ve yordamı konusunda detay yer almamaktadır. Dolayısı ile bu mekanizmaların ne şekilde işletildiği ve katılımın boyutu ve gerçeklik derecesi konusunda ciddi bir fikir edinme olanağı olmamıştır.
7. Yatırım Programı dokümanına sadece İstanbul Büyükşehir Belediyesinde rastlanmıştır. Diğer belediyelerin web sitelerinde ise böyle bir doküman yer almamaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi yatırım dokümanı ise sadece 2009 yılını kapsamakta olup çok yıllık yatırım programı özelliği taşımamaktadır. Dolayısı ile çok yıllık bir yatırım programında olması gereken bilgi bütünlüğü ve kapsayıcılıktan yoksundur.
8. Belediyelerin tümünde mali verilerin faaliyet raporları içinde yer alması sade vatandaş ve uzman olmayan STK'lar için bilgiye ulaşım da sorun yaratabileceği gibi anlaşılabilirlik açısından da zorluk taşımaktadır.

Dolayısı ile kamuoyunda sıkça tartışılan büyükşehir belediyeleri içinde incelediğimiz bu belediyelerin açıklamış oldukları mali verilerin bir bütün olarak yeterli saydamlık ve açıklayıcılıktan yoksun olduğu, belediyelerin geçmiş performansları, geleceğe yönelik politikaları, hemşehrilerine ve genel olarak topluma ne gibi yükler ve faydalar getirdikleri konusunda kolay anlaşılabilir, kullanıcı dostu formatlar içinde bilgi sunmaktan uzak oldukları sonucuna ulaşmak için elimizde yeterli neden olduğu sonucuna ulaşmaktayız. Kapasite sorunu olduğu bilinen orta kademe belediyelerin dahi üretebileceği formattaki bilgileri içeren web siteleri ile büyükşehir ünvanına sahip belediyelerin mali saydamlık ve katılımçılık konusunda almaları gereken çok yol olduğu açıktır.

KENTSEL ULAŞIMDA YAPILAN YANLIŞLAR VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ULAŞIM POLİTİKALARI

Eser ATAK
Y. Şehir Plancısı
A.Ü. Sosyal Çevre Bilimleri
Doktora Öğrencisi

Kent içinden geçilip gidilen yol değil, bir yaşam mekanı ve sosyal alandır.

Dünyadaki pek çok kentte motorlu araç kullanımı, özellikle de otomobilin yoğun kullanımının yol açtığı sorunların giderilmesi ve sürdürülebilir bir ulaşım yapısı oluşturulabilmesi için uğraş verilmektedir. Burada "sürdürülebilirlik" ile; *var olan doğal kaynakların ve tüm yeryüzünün gelecek kuşakların sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını tehlikeye atmayacak biçimde dengeli ve ölçülü biçimde kullanılması* kastedilmektedir. Bu anlamda

sürdürülebilir bir ulaşım yapısı, mevcut ulaşım sisteminin yukarıdaki ilke içinde ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda; ulaşımda yenilenemez fosil yakıt kullanımının en düşük düzeye çekilmesi, kentlerin otomobilin ihtiyaç ve istemlerine göre düzenlenmemesi, taşıtların değil insanların ulaştırılması amacıyla toplu taşımaya öncelik verilmesi ve yaygınlaştırılması, yaya ve bisiklet ulaşımının politikalarda birinci önceliğe oturtulması sürdürülebilir bir ulaşım sistemi için öne çıkan yaklaşımlar olarak kabul edilebilir.

Kent içi ulaşımda sürdürülebilir politikaların gerekliliğinin anlaşılabilmesi açısından, taşınan yolcu sayısı ile ulaşım türlerinin kısa bir karşılaştırmasını yapmak açıklayıcı olacaktır. Otomobil, kilometrede taşıdığı yolcuya göre otobüse oranla 125 kat fazla hava kirliliği yaratmakta, yatırım maliyeti otobüse göre 16 kat, metroya göre 4 kat daha fazla olmaktadır. Ulaşım araçlarının yolcu/km başına enerji tüketimine bakıldığında, otobüs ve metroya göre otomobil 5 kat daha fazla enerji tüketmektedir.

Tüm bu değerlerin yüksekliğine rağmen otomobil minibüse göre 3 kat, otobüse göre 13 kat daha az yolcu taşımaktadır (Elker, 1999). Bunun yanında, bisikletle diğer ulaşım türlerinin bir karşılaştırmasını yapmak gerekirse; bir otomobilin park ettiği yere 18 bisiklet park edebilmekte, bir tek otomobilin hareket alanında 30 bisiklet hareket edebilmektedir. 40 000 kişiyi bir saatte bir köprüden karşıya trenle geçirebilmek için iki şeride ihtiyaç varken, otobüs için dört, otomobillerle geçirebilmek için on iki ve bisikletleri üzerinde geçirebilmek için ise yalnızca bir şeride ihtiyaç vardır (Illich, 1992). Görüldüğü gibi otomobil diğer toplu taşıma türlerine göre taşıdığı yolcu, enerji tüketimi, yatırım-ışletme maliyeti ve hava kirliliği bakımından her alanda verimsiz ve sorunlu bir ulaşım aracıdır.

Şekil 1. Aynı sayıdaki insanı taşımamanın iki yolu
Kaynak: Sustainable Transport: A sourcebook for policy-makers in developing cities, www.itdp.org, 2006

Tüm biyosferin dengesinin korunması için de sürdürülebilir bir ulaşım sistemi yaşamsal önemdedir. Birleşmiş Milletler'in yayımladığı ve 40 ülkenin değerlendirildiği raporda 1990-2004 yılları arasında sera etkisi yaratan gazlarda %72,6 oranı ile en hızlı artışın Türkiye'de olduğu ortaya çıkmıştır (<http://unfccc.int/>). Taşıtlardan kaynaklanan emisyonlar bilindiği gibi sera etkisi yaratan gazların başlıca sorumluları arasındadır.

Ülkemizin kentlerine bakıldığında, kentsel ulaşım konusundaki gelişme eğilimlerinin giderek sürdürülemez bir nitelik kazanmaya başladığı görülmektedir. Sürdürülemezlik; hem ulaşım yatırım ve planlamalarında, hem de kentsel alan kullanım kararlarında otomobili destekleyen politikaların tercih edilmesinden kaynaklanmaktadır. Aşağıda bu yanlış politikalar kısaca özetlenmektedir.

Otomobil öncelikli ulaşım politikaları

Gelişmekte olan ülkeler, otomobili, getireceği külfetlere ve kent dokusunun otomobile uygun olup olmadığına bakmadan kentsel ulaşımında kullanmak yönünde çok heveslidirler. Yüksek düzeyde enerji ve mekân tüketen otomobili, yerel koşulları ve ülke kaynaklarını dikkate almaksızın kentsel ulaşım sisteminde ilk sıraya yerleştirme yönündeki çabalar bugün yaşanan sorunların temel nedenidir.

Türkiye kentlerinde de otomobillerin ulaşımını rahatlatmak ve kent içi ulaşımında daha fazla kullanılmasını sağlamak yönünde bilinçli ya da bilinçsizce yapılan uygulamalar varlığını artırarak devam ettirmektedir. Batıda 1960'lardan itibaren terk edilmeye başlanmış olan geleneksel yaklaşımlar, kentlerimizdeki ulaşım politikasında ilk sırada yer almaktadır. Katlı kavşaklar ya da halk arasındaki tabirle "bat-çık"lar ve yol yapımları, geleneksel ulaşım politikasının en

önemli aracı konumundadır. Bu kavşakların yapılmasında, tıkanan taşıt trafiği veri olarak alınmakta ve noktasal çözümlerle ulaşım sorunu çözülmeye çalışılmaktadır. Ancak, bir noktada yaratılan serbest akım, talebi artırarak diğer bir kavşakta daha fazla tıkanıklığa yol açmakta, yani trafik tıkanıklığı bir kavşaktan diğerine ötelenmektedir. Yapılan katlı kavşakların ancak kısa süreli bir rahatlatma yarattığı ve yol üzerindeki bir sonraki kesişimde daha fazla tıkanıklığa yol açarak yine katlı çözümü dayattığı görülmüştür. Ankara, son yıllarda katlı kavşak uygulamalarının en sık görüldüğü kent konumundadır. İstanbul, Bursa, Konya, Adana, Antalya gibi kentlerde de bu yanlış uygulamalar hızla yaygınlaşmaktadır.

Katlı kavşaklar ve otomobil öncelikli düzenlemeler otomobil kullanımını artırmakta, kullanımı artan otomobiller nedeniyle benzin tüketimi, enerji kullanımı, çevre kirliliği ve otopark sorunları katlanarak büyümektedir. Ulaşımındaki verimsizlikleri gidermek yerine bunları veri alıp planlama yapılmaktadır. Toplu taşımacılıktaki sorunların giderilmesi için çaba sarf edilmemekte, öncelikle otomobillerin sorunlarının çözümü hedeflenmektedir. Bu amaçla, yüksek yatırım gerektiren fiziksel çözümlere gidilmekte, esneklikten yoksun bir yapı oluşturulmaktadır.

Kentlerimizde katlı kavşaklar ve yol genişletmeleri için çok büyük kamu kaynağı kullanılmaktadır. Bu yatırımlara rağmen ulaşım sorunu çözülememekte; kentsel mekânlar yollar ve kavşakların hâkimiyetine girmekte; toplu taşımacılık, bisiklete binmek ve yürümek gibi diğer hareket biçimleri sürekli dışlanan taraf olmaktadır. Bu katı yatırımlar, insanların değil araçların taşınmasına destek vermekte, kenti daha çok otomobil bağımlılığına götürmekte, kenti sosyal bir yaşam alanı olmaktan çıkarmaktadır.

Şekil 2. Katlı çözümler (!) Ankara- 2009

Toplu taşımacılığın ihmali

Otomobillerin ulaşımına yönelik bu denli yoğun çabaların ve yatırımların olduğu pek çok kentte, toplu taşımacılığı geliştirmek yönünde çok fazla çaba harcılandığı gözlenmemektedir.

Otomobillerin ulaşımı için pahalı katlı kavşak çözümlerine gidilirken, çok daha ucuza mal olacak olan kamu otobüs sisteminin hızının, konforunun ve hizmet düzeyinin artırılması için sınırlı oranda çaba gösterilmektedir. Otobüsler, mevcut trafik sürtünmesi içinde hareket etmektedir ve trafik içinde herhangi bir önceliğe sahip değildir. İstanbul'da yakın bir zamanda yapılan metrobüs uygulaması bu anlamda doğru bir yaklaşımdır. Ancak, bu sistemde de yayaların duraklara erişimi, diğer ulaşım sistemleriyle bütünleşme gibi konular zamanında planlanmadığından önemli sıkıntılar yaşanmaktadır. Pek çok kentte otobüs öncelikli şeritlerin ayrılması için çalışmalara rastlanmamaktadır.

Öte yandan işletmeyle ilgili olarak toplu taşıma araçlarının yetersizliği, konforsuzluğu, ücretinin yüksek olması, hareket kısıtlı kişilerin erişimine uygun olmaması, yaygın olmaması, geceleri sefer yapmamaları gibi nedenler toplu taşımayı pek çok kesim açısından cazip bir ulaşım türü seçeneği olmaktan uzaklaştırmaktadır.

Kentlerin daha yaşanabilir olması ve sürdürülebilir bir ulaşım için mekâni ve çevreyi tüketmeyen ulaşım politikalarının uygulanması gerekmektedir.

Yanlış otopark politikaları

Otomobil kullanımını arttıran bir diğer etken, merkezdeki otopark miktarının artmasıdır. Serbest yol, erişim olanağı ve otoparktan biri artırıldığı zaman diğer ikisi üzerine baskı oluşmaktadır. Otopark sayısının artışı yollara ve trafiğe yeni baskılar oluşturmakta, otomobil kullanımını teşvik etmektedir. Avrupa'daki gelişmiş ülkelerde artık kentin merkezlerinde park yeri miktarı azaltılmakta, otoparklar otomobil kullanımının azaltılmasında önemli bir ulaşım politikası aracı olarak kullanılmaktadır. Ancak otomobil kullanımını sınırlandırırken, eş zamanlı olarak alternatif ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için de yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Kent merkezlerinin sorunları arasında genellikle otopark yetersizliği ilk sıralarda gösterilmektedir. Bu son derece yanlış bir algıdır.

Kent merkezinde otopark sorununun tam anlamıyla çözülmüş olması ve park yeri sıkıntısı çekilmemesi, kent merkezinin yarısından fazlasının otomobillere tahsis edilmesi anlamına gelecektir. Böyle bir yerde de bir kent merkezinin varlığından bahsedilemez. ABD'de şehircilerin ve uzmanların en fazla tartıştığı konuların başında kent merkezlerinin bu durumu gelmektedir. Kent merkezi, otomobillere

göre tasarlandığı ve otomobillerin ihtiyaçları çoğunlukla karşılandığı için tanımsız büyük boş alanlar oluşmuş, iş yeri ya da yeşil alan olabilecek çok değerli kent merkezi alanlarının gün boyu otomobillerce işgal edilmesinin önüne geçilememiştir. Ayrıca bu durum, kent merkezine ulaşan yolların da genişletilmesi ve ekspres yol haline getirilmesine yol açmış, çok değerli olan merkezin büyük bölümünün yollar ve otoparklardan oluşmasıyla sonuçlanmıştır.

Kentsel arazi kullanım kararları

Kent formunun biçimlenmesinde ve kentin büyüme şeklinde; konut ve iş alanları gibi önemli kullanımların yer seçim kararı ile ulaşım politikaları ve ulaşım türleri arasında birebir bağıntıların olduğunu kentleşme tarihi ispatlamıştır. Arazi kullanım biçimi, kullanılacak ulaşım biçimini ve yoğunluğunu belirlerken, bir yere erişim imkânının türü de arazi kullanım yapısını ve kentin formunu biçimlendirmektedir. Yani arazi kullanımı ve ulaşım, karşılıklı bir ilişkiler bütünü oluşturmaktadır.

Kentin uzağında, herhangi bir toplu taşıma güzergâhı boyunca yer seçmeyen konut alanları, büyük alışveriş merkezleri, okul gibi işlevler kentsel ulaşımında otomobil kullanımını artıran bir etki yaratmaktadır. Bu kullanımlara standardı yüksek yollarla erişim olanağının yüksek tutulması, kontrolsüz gelişmelerle birleşince otomobil merkezli bir ulaşımın gelişmesi için koşullar tam olarak oluşturulmaktadır. Otomobilin sağladığı hareketlilik, kentin uzağında yer seçenlere, kentte çalışacakları yer ya da ulaşacakları hizmet konusunda hareket serbestisi tanımaktadır. Ayrıca mesafeler uzadıkça, kişiler toplu taşıma araçları yerine otomobilleriyle gitmeyi yeğlemektedir.

Türkiye'de metropol kentler başta olmak üzere özellikle son 15 yıldır otomobile bağlı bir kentsel yayılma gözlenmektedir. Parçalı planlarla kentten kopuk bölgelere ulaşımı sağlamak için yapılan ya da genişletilen yollarla hızlı ulaşım imkânının sağlanması gelişmeleri teşvik etmekte; bu çarpık gelişmelerin oluşumuna izin verilmesi de o bölgelere ulaşım olanaklarının götürülmesini gerekli kılmaktadır. Bu da toplu taşımaya bağlı olmayan bir kentsel gelişmeye yol açmakta, otomobil kullanımını arttırmaktadır.

Ayrıca kentten kopuk imara açılan bu bölgeler mevcut altyapı olanaklarını kullanmadığı için tamamen yeni altyapı oluşturulmak durumunda kalmaktadır. Dolayısıyla bu hizmetlerin maliyeti yükselmekte, sosyal donatı sağlamak ve diğer kentsel kullanımları oluşturmak zahmetli ve verimsiz olmaktadır. Bu nedenle, kentten kopuk bu gelişmeler, büyük ölçüde sadece konut ve

yollardan oluşmakta, kentsel özellikler göstermemektedir. Kentsel arazilerin savurganca harcanmasına da yol açan bu süresiz gelişmeler nedeniyle sadece bu bölgelerde yer seçenler değil, kentte yaşayan herkes bu çarpık gelişmelerin maliyetini ödemektedir. Çünkü, kentin iç bölgelerine yapılması gerekli yatırımlar, otomobile bağlı bir şekilde yayılan bu alanlara yoğunlaştırılmakta, maliyeti de daha yüksek olmaktadır.

Kentin dışında, otomobile bağlı olan gelişmeler kuşkusuz salt otomobilin varlığı yüzünden değildir. Otomobil, hızıyla ve verdiği hareket esnekliğiyle bu tip yerleşimlerin oluşmasını dayatsa da buradaki temel sorun, kentte yapılan parçacı planlarla birlikte otomobile bağlı yaşamaya doğru götürülmesinden kaynaklanmaktadır. Sonuçta her oluşum gibi bu durum da insan yapısıdır ve değiştirilip yönlendirilebilir. Bu parçacı planların yapılmasında arsa spekülasyonlarına izin verilmesi, kentsel arazilerin planlanmasındaki yönetim boşlukları, bilinçsiz uygulamalar, yetki çatışmaları temel nedenlerdir. Belediye eliyle ya da devletin yol yapımıyla görevli kuruluşlarının sonuçları düşünülmeden yapılan yollarla bu gelişmelere erişebilirliğin sağlanması yeni gelişmeleri ve spekülasyonları teşvik etmektedir.

Sürdürülebilir Yaklaşımlar Neler?

Kentlerin daha yaşanabilir olması ve sürdürülebilir bir ulaşım için mekânı ve çevreyi tüketmeyen ulaşım politikalarının uygulanması gerekmektedir. Bunun temel ilkeleri şöyle özetlenebilir:

- Öncelikle kent içi ulaşım da arazi kullanım kararlarından başlamak üzere hareketliliği azaltıcı ulaşım ve yerleşim kararları verilmelidir. Konut ve işyerlerinin birbirine yakın olması, karma kullanım, bölgesel merkezler oluşturma, toplu taşıma akslarına belli uzaklıkların dışında yerleşim alanı açılmaması bu politikanın temel ilkeleri olarak göze çarpmaktadır.
- İkincisi, ulaşım talebindeki hareketlilikte araç değil, insan taşımak öncelikli hedef olmalıdır. Toplu taşıma sistemlerinin hız, konfor ve hizmet düzeyinin geliştirilmesi ve

çeşitlendirilmesi, toplu taşıma ile diğer ulaşım sistemlerinin bütünleştirilmesi, otomobil ulaşımına belli kesimlerde kısıtlama getirilmesi, merkezde otopark arzını sınırlandırma ve ücretlendirme politikalarıyla insan taşımayı teşvik etmek, dolayısıyla mevcut ulaşım altyapısını en verimli biçimde kullanmak amaçlanmalıdır.

- Hareketlilik türlerinde ise sırasıyla hareket kısıtlı kişiler, yayalar, bisikletliler, toplu taşıma, ticari araç, otomobil ve otopark, ulaşım politikalarında öncelik sıralamasını oluşturmalıdır.
- Yeşil yol, bisiklet yolu ve yaya ulaşımı altyapısını geliştirerek kısa mesafelerde bu ulaşım alternatiflerine yönelme teşvik edilmelidir.
- Kent merkezinde yayalaştırma uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.
- Merkezden geçen trafik alternatif koridorlar oluşturularak kaydırılmalı ve merkezden geçen özel araç trafiğine kısıtlamalar getirilmelidir.

Sonuç

Kent içi ve kentler arası toplu taşımacılığı metro ve demiryolları ağı gibi sistemlerle son derece yaygınlaştırmış, çağdaş ulaşım politikalarıyla kent merkezlerinde otomobil kullanımını sınırlandıran, yaya bölgesi oranı yüksek gelişmiş ülkeler bile otomobil kullanımındaki artışı kendilerine sorun edindiklerine göre, ülkemiz gibi otomobile büyümemiş, dolayısıyla otomobil ulaşım altyapısı açısından yetersiz, toplu taşımacılığı yaygınlaştırıp çeşitlendirememiş, kaynakları kısıtlı ve enerji krizleriyle her zaman yüz yüze olan ülkelerde; mekânı, kaynakları ve enerjiyi son derece verimsiz kullanan ve kentleri tüketen otomobil odaklı ulaşım politikalarından bir an önce vazgeçilmelidir. Kent mekânının biçimi, yaşanılabilirliği, rengi ve zevkliği ile ulaşım sistemleri ve politikaları arasında tahminlerden çok daha fazla ilişki vardır. Kentsel işlevler ile ulaşım sistemlerinin nasıl kurgulandığı ve hangi ulaşım biçimine öncelik verildiği, kentsel mekânın biçimlenmesinde ve sürdürülebilir yerleşimler oluşturulmasında kritik bir öneme sahiptir.

Kentsel işlevler ile ulaşım sistemlerinin nasıl kurgulandığı ve hangi ulaşım biçimine öncelik verildiği, kentsel mekânın biçimlenmesinde ve sürdürülebilir yerleşimler oluşturulmasında kritik bir öneme sahiptir.

Kaynakça

Elker, C., 1999, "Şu Otomobilleri Ne Yapmalı?", **2. Ulusal Kentsel Altyapı Sempozyumu Bildiriler Kitabı** TMMOB İnş. Müh. Odası, Ankara, s.177-191.

Illich, I., 1992, **Enerji ve Eşitlik**, Çev. Ufuk Uyan, Ağaç Yay., İstanbul.

Sustainable Transport: A sourcebook for policy-makers in developing cities, www.itdp.org, 2006

United Nations Framework Convention on Climate Change, <http://unfccc.int/>, 2008

KENTSEL DÖNÜŞÜM

Lütfi ALTUN
İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Kentsel Dönüşüm Müdürü

Son 30 yılda İstanbul'un kontrolsüz olarak üç misli büyümesi ile dev boyutlara ulaşan, kamu otoritesini imar hukuku anlamında fiilen dışlayan, yeterli teknik dayanım ve güvenliğine sahip olmayan yapı stoku yadsınamaz bir gerçekliktir. İstanbul Metropolitaninin yapılaşmış alanlarında yoğun şekilde yer alan sorunlu kentsel yapı stoku, yasal ve yasal olmayan unsurlarıyla maalesef milyonlarca hane halkı büyüklüğündedir. Buna karşılık kamusal yaptırımlar bugüne kadar maalesef bir anlamda çaresizlik üretmiş, bu defakto durumu adeta yok saymış ya da etkin çözümler üretmemiştir. Karşılıklı kopukluk, bir anlamda yok sayış ya da tanımama sorunları çözmemiş daha da arttırmaktadır.

Bunun yanı sıra 1999 yılında Marmara bölgesinde İstanbul'u da etkileyen bir deprem yaşanmıştır ve İstanbul kendi asıl depremini beklemektedir. Bina stoklarının deprem karşısında oluşturacağı teknik performanslarının diğer risklerle birlikte ortaya çıkaracağı sonuçlar; gerekli önlemler ve öncelikler açısından son derece önemlidir. Günümüzde sadece korkuya dayanarak ve fobi üretmek değil, el ele vererek katılımcılık çerçevesinde teknik ve ekonomik ömrünü tamamlamış kentsel stoklara, çağın ve

çağdaşlığın gerekleri, aynı zamanda kalkınmanın ve ekonomik canlanmanın dinamosu olarak çözüm bulunmalıdır.

Konut sorunu günümüzde nicelikselden çok niteliksel bir boyut kazanmıştır. Özellikle artık doğal büyümesi eşik sınırlarına gelmiş İstanbul gibi metropollerde yeni konut alanları için gerekli arsa ve altyapı üretimi maliyeti çok yüksek bir durum arz etmektedir. Birinci sınıf tarım topraklarını, orman ve su havzalarını, ekolojik dengeyi geri dönülmez şekilde tehdit eden bu genişleme ve büyüme yerine artık yerleşik alanlarda yaşam standardı yüksek, güvenli yerleşmeler için Kentsel Dönüşümü sağlamak üzere eylem planlarına ağırlık verilmesi büyük önem taşımaktadır. Hızlı ve sorunlu kentleşme sonuçları ve beklenen bu deprem etkileri yanında kentleşme sürecinin yavaşlaması, İstanbul'un etkilediği ve etkilendiği coğrafyanın ortaya koyduğu açılımlar, AB uyum programları, yerel yönetimlerin etkinleştirilmesi gibi nedenler ve siyasi tercihler de kentsel dönüşümü önemli ve öncelikli kılmaktadır.

Nedir kentsel dönüşüm? Bu kavramla ilgili batı kentleşme yazınında birçok tanım bulunuyor. Örneğin, bu tanımlardan kapsamlı olan biri; "Kentsel sorunların çözümünü sağlayan ve değişime uğrayan bir alanın ekonomik, sosyal ve çevresel koşullarına kalıcı bir çözüm sağlamaya çalışan kapsamlı bir vizyon ve eylemdir" (Cliff Hague 2004). Bu tanımlamaların hepsinde yalnızca fiziksel değil, çevresel, ekonomik ve sosyal iyileştirmeden söz ediliyor. Sonuçta kentsel dönüşüm teknik-ekonomik-sosyal-demografik ve çevre boyutlarıyla bir "süreç yönetimi" olup kentsel risklerin olduğu kadar

kentsel potansiyellerin de tüm unsurları ile dikkate alındığı bir yeniden planlama, projelendirme ve uygulama sürecidir.

1999 yılında yaşadığımız depremden sonra İstanbul'un deprem risklerinin tespiti ve afet zararlarının azaltılması yönünde kentsel kapasitenin artırılması çalışmaları Müdürlüğümüzün öncelikli bir çalışma alanı olmuş ve bu kapsamda bilindiği gibi İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından Japon uzmanlarla (JICA) birlikte "İstanbul İli Sismik Mikro-Bölgeleme Dahil Afet Önleme/Azaltma Temel Planı Çalışması" ve dört Üniversitemize de "İstanbul'un Deprem Master Planı" yaptırılmıştır.

Müdürlüğümüz bu çalışmalara aktif olarak katılmıştır ve çalışmalarımızın üst ölçekli nazım planlarının, deprem master planının ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı gelişme perspektiflerinin doğrultusunda sürdürülmektedir. Üst Planın temel stratejilerinden biri, yoğunluk kademelenmesidir ve İstanbul bütünü içinde yapılan analizler doğrultusunda yaşanabilir yoğunlukların merkezden dışa doğru tedricen azaltılmasını, kanat çekim merkezlerinin ise güçlendirilmesini öngörür. Bir diğeri ihtisaslaşma kuralıdır ve Metropoliten alan bütününde özellikle yeni yerleşmelerin konut-ış ilişkilerinin rasyonel bir biçimde çözülerek planlanması ve eski dokuda dönüşümle beraber sağlıklı olmayan bu ilişkilerin bir program çerçevesinde iyileştirilmesini önerir.

Diğer taraftan 17 Ağustos 1999 Marmara depreminin yol açtığı felaketten sonra var olan riskin gözle görülecek derecede somut hale gelmesi üzerine ilgili tüm çevrelerde çok değişik görüş ve öneriler öncelikler çeşitli platformlarda ortaya konmuş ve de konmaya devam etmektedir. İstanbul Deprem Master Planı'nın önerilerinin yanısıra, basında İstanbul ile ilgili öne çıkan öneri ve değerlendirmeler de konumuzla yakından ilgisi nedeniyle izlenmektedir. Bu değerlendirmelerde ağırlık kazanan görüş "İstanbul'un bir depreme haberli olarak hazırlanma şansı olduğu, tek çözümün ulusal bir seferberlik içinde, kentsel restorasyon ve yenileme hedefi ve seferberliği ile; üniversiteler, yerel yönetim, ilgili kamu kurumları, meslek odaları, demokratik kurumlar vb. katılımıyla 3. Bin Yıl Projesi olduğu belirtilmektedir. Ayrıca İstanbul'un yaklaşan depremden (olağan değil) olağanüstü önlemlerle kurtulabileceği kaydedilmektedir."

"İstanbul deprem gerçeğini bir felaket senaryosuna değil tüm potansiyellerinin harekete geçirileceği yeni bir uygarlık atağına dönüştürmek" ve "Hedefe Odaklı Proje Planlaması" dönüşüm yönetiminde Müdürlük

çalışmalarımızın ana eksenini oluşturmaktadır. Risk altındaki kentin sorunlarının çözümünde erişilmek istenen hedef; Türk tarihinin servetini barındıran ve dünya kültür mirasının hazineleriyle dolu olan bu şehrin, tüm kimlik öğeleri yaşatılırken, sürdürülebilir bir çevrede, insanların zarar görmeyeceği, güvenli, nitelikli bir kent perspektifidir. Dönüşüm sürecinin doğru yönetimi aynı zamanda toplum ve kurumlar için bir öğrenme sürecidir ve bu hedefe ulaşmada bilgi toplumu standartları da yol gösterici olmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2007-2011 Stratejik Planında Müdürlük Stratejik Hedeflerinin birinci maddesi; potansiyelleri ile yeniden konumlanan İstanbul'un rekabet gücü, metropoliten makroformun proje geliştirme alanlarındaki gelişim, dönüşüm ve yatırım dinamikleri olan çalışmaların 2010 yılı sonuna kadar %50'sini takip etmek. İkincisi; risk yönetimini uygarlık atağına dönüştürme potansiyeli ile İstanbul geneli deprem odaklı dönüşüm çalışmalarının 2011 yılı sonuna kadar %50'sini takip etmek. Üçüncüsü; kültürel Başkent sorumluluğu ve bölgesel odak potansiyelinin gerektirdiği, yıpranmış ve yaşayan işlev alanlarında gelişim, dönüşüm ve yatırım odaklı süreçlerin 2011 yılı sonuna kadar %100'ünü takip etmek olarak belirlenmiştir. Ancak bu hedefler bütçe ve yatırım programları olanaklarıyla sınırlı kalacaktır.

Sürdürülebilir bir dönüşümün ana unsurları toplum, çevre ve ekonomi üçlüsüdür.

Bu kapsamda öncelikli çalışma alanlarımız; "depreme odaklı proje çalışmaları", "AB uyum sürecinde İstanbul'a öncü ve yönlendirici rol kazandırma projeleri", "dünya şehri olma hedefi doğrultusunda makro ölçekli program ve projeler" ve "bilgi toplumuna dönüşüm hedefi doğrultusunda kalkınma projeleri"dir.

Çalışmalarımızı, İstanbul Büyükşehir Belediyemizin duyarlılık ve iç ve dış katkılarla sergilediği büyük çaplı dinamo özellikli projeleri ile üst ölçekli nazım plan hedefleri, İDMP yol haritası, AB Kentsel Politikaları, AB Mahalle Yenileştirme Programları, konuyla ilgili ulusal ve

Kentsel dönüşüm teknik-ekonomik-sosyal-demografik ve çevre boyutlarıyla bir "süreç yönetimi" olup kentsel risklerin olduğu kadar kentsel potansiyellerin de tüm unsurları ile dikkate alındığı bir yeniden planlama, projelendirme ve uygulama sürecidir.

uluslararası bilimsel çalışmalar, sempozyumlar, uluslararası deneyimler ve Müdürlüğümüzce yapılan ve yaptırılan birçok araştırma projeleri kapsamında yürütmekteyiz. Çalışmalarımızı bir makale içinde anlatmak zor ama birkaçından kısaca söz edebiliriz.

“İstanbul’un etki alanını dikkate alarak gelişim planlaması”, “Ekonomik-sosyal kalkınma modeli ve stratejisinin kurgulanması”, “İhtisaslaşmış kentsel alanların planlanması”, “Yerel potansiyellerin ortaya çıkarılması”, “Yarışma ve rekabet gücünün geliştirilmesi”, “Bilgi toplumuna geçiş”, “İstihdamın artışı”, “Turizm konsepti”, “Kültür başkenti sorumluluğu”, “Gecekondu alanlarının iyileştirilmesi”, “Mahalle yenileşmesi programları” ve “kent-gözlem” çalışmalarımız öncelikli araştırma çalışmalarımıza dair sadece birkaç adımdır.

İstanbul Deprem Master Planı kapsamında YTÜ tarafından hazırlanan “Afet Etkilerini Azaltma Strateji Planı” ile İTÜ ve ODTÜ grubu tarafından hazırlanan “Yerel Eylem Planlaması” rehberliğinde hazırlanan Zeytinburnu Pilot Projesinde sosyal dengeleri gözeterek, orada yaşayanların (mülk sahibi veya kiracı) tümünü dikkate alan, yerel ekonomik gücün arttırılmasına yönelik politikaları olan modeller geliştirildi. Zeytinburnu gerekli verilerin hazır oluşu, dönüşüm potansiyelinin yüksekliği, yapılanmış alanlarında mevcut sorunlu yapı stokunun her kategoriyi içermesi, konut stokları arasında birinci-ikinci-üçüncü ve dördüncü kuşak konut gruplarının bulunuşu, sosyal dokusunun özellikleri, öncelikli riskli alanlardan olması nedenlerinden dolayı ilk pilot proje alanı olarak belirlenmiştir.

Daha sonra benzer gerekçelerle Fatih ve Küçükçekmece ilçelerinde 10 ayrı bölge için geliştirilen projeler ve Bayrampaşa Merkez Değerleme çalışması tamamlanma aşamasına gelmiş çalışmalarımızdır. Bunların dışında, “Galata Kulesi Çevresi ve Hendek Caddesi’nin Yeniden Geliştirilmesi, Yeni Bir İşlev Yüklenerek Şehirselleştirilmesi Projesi”, “İstanbul’un Depreme Hazırlık Sürecinde Mevcut Gecekondu Alanlarının İyileştirilmesi ve Yaşanabilir Mekanlara Dönüştürülmesine Yönelik Bir Model Oluşturulması Projesi”, “İstanbul

Turizm Master Planı Raporlarının Hazırlanması” gibi birçok alanda proje çalışmalarımız bulunmaktadır. Ayrıca Dönüşüm Alanlarında uygulanabilecek şekilde AB hibe ve fonlarına başvurma formatında hazırlanmış ve bir kısmı başvurulmuş, çeşitli temada çok sayıda vaka çalışılmıştır.

İstanbul için uygulanabilecek yerel eylem planlarının geliştirilmesinde öncelikle pilot alanlarda elde edilecek tecrübelerin değerlendirilmesi öngörülmüştür. Geleceğin Türkiye’si, kentlerde yaşayan nüfus çoğunluğuna sahip olacaktır. Bu nedenle çağı yakalayacak bilgi toplumuna erişme hedefinin ağırlık merkezi; iyi yönlendirilerek planlanacak ve yönetilecek bir kentsel yapı ve buna erişilmesine olanak verecek büyük projeler olarak algılanmaktadır. Ancak alternatifli modeller sunan tüm bu projelerimizin katılımı gerçekleşecek uygulama projeleri haline gelmesi ve uygulamanın başlayabilmesi için hukuki altyapı bulunmamaktadır. 5366 sayılı Yasa Yıpranan Tarihi ve Kültürel Varlıkların Korunmasına Yönelik Kısmi Bir Açılım Getirmiştir. Ancak “katılım” da tarifleyen “bütünleşik bir kentsel gelişim ve dönüşümün yönetimi” için yasal altyapı oluşmamıştır.

1994 yılında müdürlüğümüzün bizzat rol aldığı uygulamalarla başlayan ve Kiptaş’la gelişen süreç son zamanlarda İstanbul’un çeşitli ilçelerinde, çeşitli yöntemlerle kentsel dönüşüm ya da yenileme projeleri uygulanmasına dönüşmüştür. Kimi projeler bizzat Kiptaş tarafından ya da; Ayazma, Tuzla, Sulukule, Başbüyük’de v.b. olduğu gibi İlçe Belediyelerinin TOKİ ile protokol yapması suretiyle gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Kiminde Tarlabası’nda olduğu gibi proje (sosyal boyutu, tasarım ve yapı boyutları dahil olmak üzere) tümüyle özel sektöre ihale edilmekte, kiminde ise proje ayrı uygulama ayrı olarak ihale edilmektedir. Bu projeler farklı kesimler tarafından haklı ya da haksız çeşitli eleştiriler ve tepkiler de almaktadır.

Boş alan kullanımlarının yoğunluk kazandığı bu dönüşüm ve yenileme uygulamaları bizim birimizin sorumluluğumuzda değildir ancak Müdürlüğümüz tarafından Kent-Gözlem faaliyetimiz kapsamında her yönüyle izlenmeye çalışılmaktadır. Yapılan uygulamaların hepsi diğer çalışmalara eklenecek deneyimler kazandırmaktadır. Ancak yasal eksiklikler nedeniyle bir bütünlük içinde yönetilemeyen bu dönüşüm faaliyetinin İstanbul’da yaratacağı nüfus hareketliliğinin ortaya çıkarabileceği sosyal, ekonomik sorunların ve sonuçlarının yeterince öngörülemediğinin endişesini de duymaktayız. Konvansiyonel yaklaşımların sonuçları olan “yatak şehirler” yerine bizim bu çağın gerçeği olarak gördüğümüz “İhtisaslaşmış Kentsel Yerleşmelere”

ekolojiye öncelik vererek geçilmesi ihmal edilmemelidir.

Fiziki iyileştirmenin yanında toplumsal ve ekonomik iyileştirmeyi de içeren kentsel dönüşüm faaliyeti, insan odaklı ve çok iyi düşünülerek adımlar atılması gereken bir faaliyettir. **Ancak esas olan, insan odaklı bu kentsel eylemin katılım sağlanmadan sağlıklı olarak çözümlenemeyeceğinin bilincinde olmamız.** Dokuzuncu kalkınma planında da yer aldığı gibi; “kamu kesimi ile özel kesim ve sivil toplum arasında iletişime ve ortak hedeflere düşük işbirliği” önemlidir ve “toplumsal diyalog ve katılımcılık güçlendirilerek, toplumsal katkı ve sahiplenmenin sağlanması ve kamusal hizmet sunumunda şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık, verimlilik ve vatandaş memnuniyeti esastır.”

Dikkate değer önemli bir çalışmamız, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı himayesinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve OECD'nin birlikte hazırladıkları OECD İstanbul Çalışması (İstanbul Metropolitan Review) olup, uluslararası saygınlığı ve önemi olan bu kapsamlı rapor, kentimizin global konumlanma ve metropoller kademelenmesindeki yeri konusunda yapılmış en önemli belgelerden birisi olarak sonuçlanmıştır. Ülkemize ve kentimize çok faydalı sonuçları olacağına inanılan bu çalışma, DPT, İBB ve OECD tarafından koordineli gerçekleştirilmiş olup, Büyükşehir Belediyemizin İstanbul ile ilgili en alt ölçekten evrensel boyuta kadar bütün çalışmalarına katkıda bulunabilecek, süregelen ve öngörülen çalışmaları destekleyecektir. Çalışmanın sonuçları ışığında; bundan sonraki süreçte her başlık, aksiyon programlarıyla detaylı olarak ele alınacak ve uygulama boyutu kazandırılacaktır. Bu çalışma İstanbul Kentsel Dönüşüm Sürecini daha bilinçli, uzun vadeli ve kalıcı olacak şekilde etkileyecektir.

Raporda İstanbul metropoliten bölgesi, “büyük bir nüfus çekim merkezi olarak öne çıkan metropoliten bir ekonomi ve diğer öne çıkan ekonomilerin meydan okuduğu bir bölge” olarak tanımlanmaktadır. AB Komisyonu temsilcileri ve diğer 30 üye ülke tarafından onaylanan Raporda İstanbul’un ülkede ve Avrasya bölgesinde stratejik bir rol üstlenme vizyonu kapsamında vurgulanan potansiyelleri ve önerilerin ana başlıkları şunlardır:

- Ekonomik yeniden yapılanmanın hızlanması,
- Kamusal politikalarla uyum sürecinin eş zamanlı olması,
- Spesifik nişlerin potansiyelinin geliştirilmesi,
- Kayıt dışı ekonominin boyutunun kapsamlı bir stratejiyi gerektirdiği,
- Çevreci bir şehir için "Akıllı" lojistik merkez

stratejisi gereği,

- İstanbul'un turizm ve kültürel merkez olma potansiyelini geliştirmek için akıllı ve inisiyatif kullanan (pro-active) bir politika,
- Rekabetçi bir finans merkezi için daha çok sayıda düzenleyici reform,
- Çevresel ve sosyal risklerin rekabetçilik için engel teşkil etmekte olduğu,
- Trafik sıkışıklığını azaltmaya yönelik daha iyi bir karar alma süreci ihtiyacı ve kaçak yapılaşmayla mücadele edilmesi gereği,
- Risk altındaki metropoliten bölgede çevrenin öneminin vurgulanması,
- Olumlu bir büyüme stratejisinin temel öğeleri olan sosyal boyutlara önem verilmesi,
- İstanbul gibi bir mega kentin yönetişiminin düzenli bir gelişmeyi gerektirdiği,
- Yönetimler arası ilişkilerin ve kurumsal çerçevenin daha etkin kılınması,
- İstikrarlı ve uzun vadeli bir stratejik plan oluşturulması ve yerel yönetimin geliştirilmesi, Türkiye’de yetki ikamesi ilkesinin uygulanması ile yerel kapasitenin düzenlenmesi anlamına gelmelidir. Ayrıca ulusal bir mesele olarak bölgesel eşitsizliklere dikkat çekilmekte ve “Bu süreçte, İstanbul metropoliten alanının karşı karşıya olduğu zorlukların, ulusal bağlamdaki büyük bölgesel eşitsizlikler ele alınmadan çözümlenmeyeceği” belirtilmektedir.

Bir diğer önemli gözlemlene ve öğrenme alanımız, uluslararası deneyim paylaşımı çalışmalarımızdır. Uluslararası alanlarda Müdürlüğümüzün faaliyetlerini tanıtmak ve deneyimlerin paylaşılması amacıyla uluslararası bazı organizasyonlara katılım sağlanmaktadır. Bu kapsamda Real Vienna, Mipim gibi yatırım fuarları ile AB, UNDP ve uluslararası ağlar takip edilmektedir.

Netice olarak “İstanbul Dönüşüm Süreci” kaçınılmaz olarak “deprem odaklı” olsa bile vizyonel ölçekte öngörülmek durumundadır. İstanbul için Dönüşüm; Cumhuriyet döneminin gelecek nesiller için bir “Uygarlık Projesi” olmak durumundadır. Kısa erimli düşünmemek gerekir. Can ve mal güvenliğini gözetken hemen uygulanacak acil eylem senaryolarını, özellikle depreme hazırlık sürecini dikkate almak zorunludur. İlk adımlar böyle başlayacak, sonraki adımlar mahalle yenileşmesine ve ilçe gelişim planlamasına adapte olabilmek durumundadır. Süreç, ortak ve paylaşılan bir vizyon çerçevesinde oluşturulmalıdır. Katılımı, sosyal riski paylaşmayı, ekonomik gelişimi ve kümeleşmeyi gözetmeyen; rekabet anlayışını, sürdürülebilirliği, çevrenin yeniden kazanımını, dolu boş alanları bir bütünlük içinde ele almayan yaklaşımlar yeterli ve gerçek kentsel dönüşümü yansıtmayacak, bu potansiyeli kullanamayacaktır. Ancak bütün bu deneyimlerin toplum ve kurumlar olarak öğrenme sürecimize katkıları olacağını umuyoruz.

KAMU İHALE YASASI

YEDİ YILDA 17. DEĞİŞİKLİK VE ARTAN SORUNLAR

O. Sener AKKAYNAK
Kamu İhale Kurumu
Kurucu Başkanı

I - Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar

Ekonomik kararların siyasal karar organlarına bırakılmasının yanlış, popülist ve geri dönüşü olmayan uygulamalara neden olduğu gerekçesiyle başta ABD olmak üzere batılı ülkelerde bu yönde karar alacak özel "düzenleyici ve denetleyici kurullar" kurulması fikri ağırlık kazanmış ve 20. asrın son çeyreğinde bu tür kurullar batı ülkelerinde görülmeye başlanmıştır. Ülkemizde de bu amaçla kurulan ilk kurul Sermaye Piyasası Kurulu'dur. 2000'li yıllarda benzeri amaçla kurulan "Düzenleyici ve Denetleyici Kurul" sayısı sekize ulaşmıştır.

Son kurulan kurumlardan biri de Kamu İhale Kurumu'dur. Kurum, "Kamu hukukuna tabi veya kamunun denetimi altında bulunan ya da kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri" belirlemekle ve yapılan ihalelerle ilgili kişi, firma ve kuruluşlardan gelecek yakınmaları inceleyerek karara bağlamakla görevli ve yetkilidir. Denetleme görevi "idari karar" niteliğinde olup Anayasamızın açık hükmü gereği bu kararlar yargının denetimine tabidir. Bu yolla yargının yükünü paylaşan ve ilk derece karar organı olarak görev ve sorumluluk yüklenen bir yapıya sahiptir.

Diğer bir deyişle, Kamu İhale Kanunu (Yasa) tüm kamu harcamalarının yapılaş biçimini düzenleyen bir usul yasası niteliği taşımaktadır. Bu başlıktaki "Kamu" sözcüğü, tanımda da görüleceği üzere çok geniş kapsamlı olarak düşünülmüştür. Kamu adına ve kamu kaynaklarından yapılacak harcamanın "kamusal nitelik ve yeterlik" taşıyan her kurum ve kuruluş için geçerli olacak kurullar dizini bu Yasa'da yer almıştır.

II – Yasal Düzenlemeler

04.01.2002 tarih ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ile 05.01.2002 tarih ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, 2002 yılı başında yasalaşmış olmasına karşın 29.03.2002 tarih ve 2002/3892 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla kurul üyeleri atanabilmiş ve üyelerin Yargıtay'da 14.04.2002 tarihinde yemin etmelerinden sonra "Kamu İhale Kurulu ve Kurumu" fiilen göreve başlamıştır. Her iki kanunun da yürürlüğe giriş tarihi 01.01.2003'tür. 2002 yıl sonuna kadar olan sekiz aylık süre, işleyişi düzenleyecek ikincil mevzuatın hazırlanması için öngörülen süredir.

Bu yasayla, Cumhuriyetin ilk yıllarından 1983 yılına kadar yürürlükte kalan 2490 sayılı İhale Kanunu ile devamı niteliğini taşıyan 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun hem mantık yapısı ve hem de işleyişi tamamen değiştirilmiştir. Bu açıdan bakıldığında Yasa'nın getirdiği en önemli özellik, bir yapım işinin ayrıntılı projesi ve finansmanı bütünüyle sağlanmadan ihaleye çıkılmaması ve isteklilerin tekliflerini proje ve şartnamelere (ihale dokümanlarına) uygun hazırlayarak idarelere sunmaları, en düşük fiyatlı önerinin elenerek en ekonomik önerinin kabul edilmesidir. Bu amaçla da hazırlık aşamasının daha uzun süreli tutulup ihalenin kısa sürede tamamlanması esası getirilmiştir.

Kamu İhale Kanunu, içerdiği yenilik ve ilkeleri ile Avrupa Birliği normlarına en uygun yasa olarak yola çıkmıştır. Yasanın işlerliğini sağlayacak ikincil mevzuatı, konuları en iyi bilen ve uygulayan kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları ile devamlı görüş alışverişinde bulunularak 2002 yılı sonuna kadar hazırlanmış ve 2003 yılında uygulamaya geçilmiştir. Uygulamada ortaya çıkan soru ve sorunlar aynı kurum ve kuruluşlarla tartışılarak çözüm yolları aranmış ve Kurul kararları ile iç düzenlemelerin yanı sıra bazı yasal değişiklikler de TBMM'ne taşınmıştır. Ne var ki Kamu İhale Kurumu tarafından gösterilen ihtiyaç, TBMM'de çoğu kez Kurum'un uygulamalarından rahatsız olan iktidar kanadı tarafından farklı biçimde değiştirilerek yasalaştırılmıştır. Bu nedenle uzunca bir süre Kurum tarafından yasa değişikliği istemi yapılmamıştır. Değişiklikler

genellikle başka kamu kurum ve kuruluşlarının TBMM'ne taşınmış, çoğu kez Kurum'un görüş ve önerisine bile başvurulmamıştır.

4734 ve 4735 sayılı Yasalarda yapılacak değişikliklerin “ancak bu Kanuna eklenmek veya bu Kanunda değişiklik yapılmak suretiyle düzenleneceği” Yasa'da açıkça ifade edilmiş olmasına karşın bugüne kadar yapılan değişikliklerden yalnızca üç tanesi bu kurala uygun yapılmıştır. Aşağıda görüleceği üzere bu kurala genellikle uyulmamıştır.

III – Yasa Değişikliklerinin Temel Özellikleri

Yasa, yürürlüğe girişinden bu yana henüz altıncı yılını doldurmuş, yedinci yılına başlamıştır. Bu kadar kısa bir sürede ve bir koalisyon hükümeti zamanında kabul edilen bu yasanın, tek parti iktidarı döneminde 18 değişikliğe uğramış olması dikkat çekicidir. Önceki ihale kanunlarının 20 veya daha fazla olan uygulanma süreleri göz önüne alındığında Yasanın bu kadar kısa sürede böylesine yıpranmış ve değişmiş olmasını, ya kanun sistematığının yeterli ve ihtiyaca cevap verecek nitelikte olmaması veya yedi yıllık zaman dilimi içinde siyasal otoritenin en önemli gelir kaynağı gördüğü ihaleler konusundaki kararı başka bir otorite ile paylaşmak istememesi şeklinde yorumlamak gerekir. Aynı nitelikteki yasaların batı ülkelerinde başarı ile uygulanıyor olması, AB'ye yeni üye olan ülkelerin de benzeri yasalar yapma çabasında oluşları göz önüne alındığında ikinci seçeneğin ülkemiz için daha doğru olduğu sonucuna varılmaktadır.

Öte yandan yapılan değişikliklerin tümüne yakınının Yasa'nın kapsamı ve istisnaları ile ilgili olması daha da ilginçtir. Böylece tüm kamu kurum ve kuruluşlarını kapsamayı hedefleyen Yasa'nın kapsamı daraltılarak kamu kaynaklarının harcanmasında verimlilik, saydamlık, rekabet ve hesap verilebilirlik gibi ilkelerden kaçış başlamıştır ve devam edecek gibidir.

IV – Yapılan Değişikliklere Toplu bir Bakış

İlk kanun değişikliği, daha çok 4734 sayılı yasadaki öngörülme personelinin alımına ve uygulamadan kaynaklanan kimi gereksinimlere ilişkin olarak

Haziran 2002 tarihli ve 4761 sayılı yasa ile yapılmış, böylece Kurum'da çalışacak personelin alımına izin ve yetki verilmiştir. Yasa henüz yürürlük kazanmadan önce yapılan ilk ve tek değişiklik budur. Kurum tarafından önerilen bu değişikliğin amacı Kurum'un “uzman” kadrosunu oluşturmak ve yıl sonuna kadar ikincil mevzuatı hazırlamaktır. Ne var ki bu değişikliğe de TBMM'de ufak eklemeler yapılmış, amaç dışına çıkılmasından korkulan bir deneyim, tehlikeli bir çaba olarak Kurum belleğine işlenmiştir. Başka önerilerde hep bu korku Kuruma egemen olmuştur.

Yıllar itibariyle Yasa'da doğrudan yapılan değişikliklerle dolaylı olarak yapılan değişiklikler aşağıda listelenmiştir. (Kaynak: Kamu İhale Kurumu web sayfası - mevzuat)

YILLAR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	TOPLAM
DOĞRUDAN	1	2	3	2	0	5	4	17
DOLAYLI	1	4	3	8	5	7	10	38

GENEL TOPLAM: 55

Tablodan da izleneceği gibi, gerek doğrudan ve gerekse dolaylı değişiklikler giderek artan bir gelişme göstermektedir. Aynı hızla devam edecek olursa, yakında, Yasa'nın uygulama alanı iyice daralacak demektir.

Şimdi kısaca bu değişikliklerden birkaç ilginç örnek verelim:

1. Doğrudan değişikliklerden;
 - a) 15.08.2003 tarih ve 4964 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” Madde.2 - 4734 sayılı Kanunun 3. maddesi yeniden düzenlenerek “kimi kurum ve kuruluşların kimi işlemleri” bu Yasa'ya tabi değildir.
 - b) 13.11.2004 tarih ve 5255 sayılı “İzmir Kentinde Yapılacak Dünya Üniversitelerarası Spor Oyunları Kanunu” Madde.15 - Mal, hizmet alımları ile yapım işleri Yasa'dan müstesnadır.
 - c) 22.12.2005 tarih ve 5436 sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı

- Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” Madde.13- ...3(g) parasal sınır TPAO’nun kimi faaliyetlerinde uygulanmaz.
- d)27.12.2007 tarih ve 5726 sayılı “Tanık Koruma Kanunu” Madde.24 - 3.maddeye (istisnalar) mal ve hizmet alımlarına ilişkin fıkra eklenmiştir.
- e)20.02.2008 tarih ve 5737 sayılı “Vakıflar Kanunu” Madde.79 - 3. maddeye (istisnalar) mal ve hizmet alımlarına ilişkin bent eklenmiştir.

2.Dolaylı değişikliklerden;

- a)12.08.2003 tarih ve 4969 sayılı “Bazı Kanun ve K.H.K.lerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” Geçici Madde.1 - Maliye Bakanı, ...4734 ve 832 (Sayıştay) Kanunlara tabi olmaksızın, ...4734 sayılı Kanuna tabi olmaksızın yeni veya ilave inşaatlar yaptırmak suretiyle...
- b)02.07.2004 tarih ve 5189 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” Madde.5 - TÜRSAT A.Ş. sermayesindeki payı ne olursa olsun 4734, 4735, 6245 (Harcırah), 832 (Sayıştay) Kanunu hükümlerine tabi değildir.
- c)21.06.2005 tarih ve 5363 sayılı “Tarım Sigortaları Kanunu” Madde.4 - Havuzun merkezi İstanbul’dur. Havuz, bu kanun kapsamındaki faaliyetleri bakımından 5018 sayılı (Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol) ve 4734 sayılı kanuna tabi değildir.

- g)27.12.2008 tarih ve 5828 sayılı “2009 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu” Madde.9 - Resmi taşıt alımlarına ilişkin kimi kurumlara ...4734 sayılı kanuna tabi olmaksızın... yetki tanınmaktadır.

Yukarıda örneklenen değişikliklerin tümüne yakını, kamu kurumu sayılan veya kamu kaynağı kullanan ya da sermayesinde kamu payının ağırlıkta olduğu kuruluşların iş ve eylemlerinin 4734 sayılı Yasadan ayırık tutulması amacına yöneliktir. Dolayısıyla, yapılan değişikliklerin yasanın işleyişini kolaylaştırmak veya karşılaşılan sorunları düzeltmek amacına yönelik olmadığını, temel amacın Kamu İhale Kanununu devre dışı bırakarak ihalelerin istedikleri biçimde bağlanması ve bunun için başta Sayıştay olmak üzere kamudan ve kamunun denetiminden kaçınmak olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

V – Değerlendirme

Bu değişikliklerin Kamu İhale Kanununun 5. maddesinde açıklanan “saydamlık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik, gizlilik, kamuoyu denetimi, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve kaynakların verimli kullanılması” şeklindeki temel ilkelerle ne denli bağdaştığını ayrıca değerlendirmek gerekir. Bu yöndeki değerlendirmelerin en etkili ve bağlayıcı olanı “Avrupa Birliği İlerleme Raporlarında” görülmektedir. Avrupa Birliği mevzuatına uymak amacıyla getirilen yeni sistem giderek ondan uzaklaşmakta ve başta yerel yönetimler olmak üzere rant ekonomisine engel olduğu ölçüde karşı çıkan bir uygulamaya dönüşmektedir. Her yıl, Yasa’da yapılan değişikliklerin yasanın iyileştirilmesine yönelik olmadığı, tam tersine giderek artan ayrıcalıklar yaratıldığı bu raporlarda ısrarla ifade edilmektedir. Önceleri “eşik değer”, “yerli malı ve yerli istekli”, “istisnalar” ve “sürelerin kısaltılmasına” yapılan itirazlarla yetinilen AB raporlarında artık ihale usullerinin yanlış kullanıldığından, istisna ve hatta muafiyetler yaratılmasına kadar AB mevzuatı ile çelişen pek çok gelişmeden söz edilmektedir. Zaten “sermayesinde kamu payının oranına bakılmaksızın” işlemleri istisna edilen kamu kurumlarının varlığı bile tek başına Yasa’nın hangi boyutlarda delindiğini göstermeye yeter kanıttır.

Basında yer alan veya bir şekilde ihaleye hile karıştırıldığını gören, bilen ve duyan bir hukuk kişinin şikayetini mutlaka değerlendirmek gerekir. Haklılık payı en düşük düzeyde de olsa bir hakkın aranması veya bir hakkın kötüye kullanıldığının ortaya çıkarılması adaletin gereğidir. Bunu da Kurum yapacaktır, yapmak zorundadır.

- d)01.11.2005 tarih ve 5411 sayılı “Bankacılık Kanunu” Madde.111- Fon, ...2886 ile 4734 sayılı kanun hükümlerine tabi değildir.
- e)03.06.2007 tarih ve 5684 sayılı “Sigortacılık Kanunu” Madde.40 - Kurum ve bu KHK kapsamında gerçekleştirilen iş ve işlemler, 5018 ve 4734 sayılı kanuna tabi değildir.
- f) 05.11.2008 tarih ve 5809 sayılı “Elektronik Haberleşme Kanunu” Madde.9 - Kurum, 2886 ve 4734 sayılı kanunlara tabi değildir.

Yasa’nın -baştan beri ifade edildiği gibi- yumuşak karnı kapsam ve istisna maddesidir. Bu maddeye yapılacak her ekleme Kamu şemsiyesinde yeni delikler açılmasına neden olacak ve bütün kamu kurumları Yasa kapsamından kaçmaya çaba harcayacaktır. Bu da sonuçta Kamu İhale Kanunu’nun “Kamusuz” kalmasına kadar gidecektir. İstenen amacın bu olmadığını ummak isteriz. Ne var ki Yasa’nın son aldığı şekle bakınca kapsam ve istisnaları düzenleyen 2. ve 3.

maddelerindeki her fıkranın değişikliğe uğradığı gerçeği ile yüz yüze gelmektedir.

Bir diğer husus, Yasa'da yalnızca "istisnalar" vardır; "muafiyetler" bulunmamaktadır. Yani Kamu niteliği taşıyan kurumlardan hiçbiri Yasa'dan ayrı tutulmamış (muafiyet), sadece kimi işlemlerine kamu yararı gerekçesiyle ayrıcalık (istisna) tanınmıştır. Örneğin askerlerin savaş araç ve gereçleri alımları istisna edilirken, giyim ve beslenme gibi harcamaları Yasa'nın koyduğu kurallara uygun yapılması koşulu getirilmiştir. Ancak dolaylı değişikliklerde kurumların veya kamu harcaması yapacak kamu idarelerinin belirli konulardaki bütün işlemleri Yasa'dan ayrı tutulmuştur (5189 sayılı Kanun gibi). Bu gelişme, daha kötü uygulamaların olabileceği hakkında ciddi endişelere neden olmaktadır.

IV – Yapılan Son Değişiklik ve Elektronik İhale

20.11.2008 tarih ve 5812 sayılı Kanunla 4734 ve 4735 sayılı yasalarda yapılan son değişiklikleri diğerlerinden farklı ve iki açıdan değerlendirmek gereklidir. Elektronik ihaleye geçebilmenin hukuksal yapısını oluşturması açısından yararlı, ancak diğer düzenlemelerle Kurumun etkinliğinin yitirilmesine yol açıldığı için de zararlı olduğu düşünülmektedir.

Kurumun yalnızca "düzenleyici" fonksiyonunun öne çıkarılarak ihalelerle ilgili yakınmalara kulak tıkanması, hem Kurumun etkinliğini ve saygınlığını sarsacak, hem de Kuruma karşı duyulan güvenin yitirilmesine neden olacaktır. Bunun sonucu ise siyasal iktidarın istekleri doğrultusunda kamu kaynaklarının yandaşlara akıtılması ve buna Kurumun arkasını dönerek yardımcı olması gibi inanılmaz bir tablo ortaya çıkacaktır. Toplum olarak siyasal yaşamımızda partilerin kamu kaynaklarının kullanılmasından doğan rantın paylaşılmasında ve kendi zenginlerinin yaratılmasında hep kamu ihalelerinden yararlandıklarını çeşitli örneklerle görmüş ve yaşamışızdır. Kamu İhale Kanunu ve Kurumunun varoluş nedeni de siyasal karar makamlarının böyle davranmalarına engel olmak değil midir? Genel olarak "düzenleyici ve denetleyici kurumların" varoluş nedenleri bu değil midir? Öyleyse Kamu İhale Kurumu kuşkusuz düzenleme görevini en iyi şekilde yapacak ve uygulamaya koyduğu kuralların doğru uygulanıp uygulanmadığını da mutlaka denetleyecektir. Bu açıdan Kurum, denetim görevini başka kurum ve unsurlara bırakma ve toplumun en önemli haber kaynağı olan basında yer alacak yolsuzlukları görmezlikten gelme hakkına sahip değildir.

Basında yer alan veya bir şekilde ihaleye hile karıştırıldığını gören, bilen ve duyan bir hukuk

kişisinin şikayetini mutlaka değerlendirmek gerekir. Haklılık payı en düşük düzeyde de olsa bir hakkın aranması veya bir hakkın kötüye kullanıldığının ortaya çıkarılması adaletin gereğidir. Bunu da Kurum yapacaktır, yapmak zorundadır.

Yıllar itibarıyla iyi ve kötü niyetli şikayetlerin giderek artması Kurumun çalışma koşullarını olumsuz yönde etkilemiştir. Bunun en yakın tanıklarından biri de bu satırların yazarıdır. Ne var ki bunu önlemenin yolu şikayet yollarını tıkamak veya çeşitli yollarla zorlaştırmak değildir. "Osmanlı Maarif Nazırının mektepleri kapatarak vekaleti idaresi" mantığının geçerli olmadığını yinelemeye gerek bile duymuyoruz. Bu yükü en aza indirmenin tek ve en kolay yolu "elektronik ihale"dir. Nasıl ki artık ihale dokümanı bu yolla hatasız kullanılabiliyorsa ve ihale ilanları zamanlama ve doğruluk açısından aynı yolla hatasız yapılabilir, e-ihale de aynı duyarlılıkla yapılabilir. Buna Kurumun maddi ve eleman kapasitesi yeterlidir. Ne yazık ki yaklaşık üç yıldır Kurumun bu konuda yoğun çabasına tanık olunmamıştır. Tam tersine Kurumun saygınlığını ve güvenilirliğini artıracak bu çabaya katılan personelin de etkin ve verimli kullanıldığını görmemekteyiz. Gerçi yapılan bu son değişiklik her ne kadar özel düzenlemeler ve yukarıda kısaca özetlenen sakıncalar taşıyorsa da "e-ihale" için yeni umutlar yeşermesine neden olmuştur.

Artık yasal engellerden söz etmeden en kısa sürede bu Kurum e-ihaleyi gerçekleştirecektir. İhalelerin elektronik ortamlara taşınması Kurumu daha da yüceltecek ve en önemlisi sırf engelleme ve çıkar amacıyla çalışan veya örgütlenen şikayetçi ordusunu da yok edecektir.

Son söz; Türkiye'nin artık zaman kaybı gibi bir lüksü yoktur.

YÜKSEKÖĞRETİM VE EKONOMİK BÜYÜME

Prof. Dr. Mehmet Kaytaç

Işık Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı

Türkiye Mütahhitler Birliği tarafından 03-05 Nisan 2009 tarihleri arasında Antalya'da gerçekleştirilen Arama Konferansında grup ve genel toplantılarda yükseköğretim ve ekonomik büyüme ilişkilerinin farklı boyutları gündeme getirildi ve bazı sorunlar ön plana çıktı. Sorunlar iki ana başlıkta toplanabilir: mezunlar yeterli becerilerle donatılmamıştır; üniversiteler ve firmalar arasında bağlantı azdır; üniversitelerin inovasyon ve AR-GE faaliyetlerine katkısı yok denecek kadar azdır. Ayrıca Türk mütahhitlik sektörü için işgücü maliyetlerinin bir rekabet unsuru olmaktan çıktığı da vurgulandı. Bu yazıda Türkiye'deki durumu bazı araştırma raporlarına dayanarak özetleyip, politikaların neler olduğunu ve diğer ülkelerin bu konularda ne yaptığını kısaca aktarmaya çalışacağım.*

Fırsat Penceresi

Türkiye'nin genç bir nüfus yapısı olması Türkiye için demografik bir fırsat penceresi yaratmıştır. Bazı Doğu Asya ülkelerinin 1970 ve 1980'li

yıllarda gösterdiği hızlı büyümenin önemli nedenlerinden biri, genç nüfusun üretken bir biçimde işgücüne katılması olmuştur. Türkiye'nin de halen böyle bir fırsatı vardır. Önümüzdeki 10 yılda nüfusumuz her yıl yaklaşık 800 bin gencin işgücüne katılabileceği bir biçimde büyüyecektir. 2020 yıllarından itibaren demografik yapımız yaşlanmakta olan bir toplum özelliklerini gösterecektir. Genç nüfusun varlığı başarıyı garanti etmemektedir. Eğer genç nüfus iyi eğitim görmezse ve işgücü piyasaları genç nüfusu üretken bir biçimde istihdam edemezse bu fırsat penceresi kullanılamayacaktır. Ayrıca istihdam edilemeyen işgücü çeşitli toplumsal ve iktisadi gerilim ve sorunların çıkmasına yol açacaktır. Bazı Latin Amerikan ülkelerinin politika hataları nedeniyle nüfusun genç yapısından yararlanmaları mümkün olmamıştır.

Türkiye AB üyeliği yolunda ilerlemektedir. Uzun vadeli amaç yaşam düzeyinin bu ülkeler düzeyine yaklaşmasıdır. Türkiye'nin bazı alanlarda sürdürdüğü sadece maliyetlere dayalı rekabet bu amaçlara ulaşmak için yeterli olmayacaktır. Ancak bilgi, beceri ve inovasyona dayalı rekabet bize üstünlük getirecektir. Bu amaçlara yönelik bir eğitim sistemi ve daha esnek bir işgücü piyasası insani sermayenin daha üst düzeye çıkmasını sağlayacaktır.

İşgücü Eğitim Düzeyi ve Firmaların Beklentileri
Araştırma bulguları Türkiye'nin eğitim alanında daha fazla ve daha köklü reformlar yapması gereğine işaret etmektedir. Eğitim ve beceri düzeyi uluslararası standartların gerisindedir. Örneğin bir yatırım ortamı değerlendirmesi araştırmasına göre, Türk imalat sanayinde istihdam edilen işgücünün eğitim düzeyinin, gelir ve gelişmişlik açısından

* Daha fazla bilgi için:

Dünya Bankası. 2005. Türkiye-Eğitim Sektörü Çalışması.
TEPAV. 2007. Higher Education and the Labor Market in Turkey.
World Bank. 2007. Turkey-Higher Education Policy Study.
World Bank. 2008. Investing in Turkey's Next Generation: The School-to-Work Transition and Turkey's Development.
YÖK. 2007. Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi.
Yusuf, S. ve K. Nabeshima (eds). 2007. How Universities Promote Economic Growth. Washington, DC: World Bank.

benzer ülkelerle karşılaştırıldığında çok düşük olduğu görülmektedir. İmalat sanayinde istihdam edilen işgücünün yaklaşık % 60'ı 10 yıldan az eğitim görmüştür. 10 yıldan daha az eğitim görenlerin oranı Bulgaristan'da % 9, Vietnam'da %27, Şili'de %33, ve Polonya'da ise % 40'tır. Bu durum hem yeni iş yaratılmasına hem de rekabetçiliğimize önemli bir engel oluşturmaktadır.

Aynı araştırmada, Türk şirketleri, işgücünün mevcut eğitim ve beceri düzeyini şirketin başarısı ve büyümesi önünde ciddi bir kısıt olarak görmektedirler. Türk şirketlerinin yaklaşık üçte biri eğitim ve beceri düzeyini 'ana' veya 'çok ciddi' bir kısıt olarak görmektedirler. Brezilya şirketleri için bu oran daha yüksektir; ancak Tayland, Polonya, Şili, Vietnam ve Bulgaristan şirketleri için belirgin bir biçimde daha düşüktür.

Yine bir araştırmanın sonuçlarına göre Türk firmaları, ihtiyaç duyulan becerilerle yükseköğrenim mezunlarının sahip oldukları beceriler arasında bir uyumsuzluk görmektedirler. Firmalar mezunlarda daha çok yabancı dil becerilerine (özellikle İngilizce), bilgisayar kullanma yeteneğine, çözümsel, toplumsal, davranışsal ve iletişim becerilerinin gelişmiş olmasına ihtiyaç duymaktadırlar.

Firmalar üniversite mezunlarının dış ilişkiler için, yüksek okul mezunlarının ise ithal makineleri kolaylıkla kullanabilmeleri için yabancı dil becerisine sahibi olmasını istemektedir. Bilgisayar becerileri talebinde de benzer bir durum vardır. Firmalar üniversite mezunlarının işte bilgisayarı rahatlıkla kullanmasını isterken, yüksek okul mezunlarına ise daha ileri düzeyde makine kullanımı gerektiği işaretini vermektedir.

Firmalar bazı genel alan (generic) becerilerin önemini ve eksikliğini vurgulamaktadır. Ankete katılan firmaların büyük çoğunluğu toplumsal ve iletişim becerilerinin önemini belirtmiştir. Bir grup firma için önde gelen davranışsal beceri firmaya bağlılık ve güvenilirliktir; bazı firmalar ise çözümsel becerilere önem vermiştir.

Ayrıca yeni mezunların uygulamaya yönelik deneyimlerinin eksikliği vurgulanmaktadır. Firmalar üniversitelerin bu konuyla yeteri kadar ilgilenmediğini; başarılı staj çalışmalarının kurumsal değil kişisel girişimlerden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Firmalarca ihtiyacı duyulan beceriler diğer ülkelerde belirtilenlerden farklı değildir. Örneğin girişimcilik, bilim, mühendislik ve teknoloji, matematik, pazarlama, bilgi ve iletişim teknolojileri, toplumsal ve yabancı dil becerileri İrlanda'da 21. yüzyılda en fazla ihtiyacı duyulacak

beceriler olarak belirlenmiş ve eğitim sisteminin bu becerileri geliştirmesi için reformlar gerçekleştirilmiştir.

Önemli bir konu, firmaların beklentilerinin ne kadar gerçekçi olduğudur. Firmalar aradaki farkı kapatmak için kendi çalışanlarını eğitmeyi hangi ölçüde üstlenmektedir? Bir görüşe göre firmalar resmi eğitime ek olarak hizmet içi eğitim faaliyetlerini sürdürmelidir. Benzer ülkelerle karşılaştırıldığında Türkiye'de işgücünün eğitim düzeyinin düşük olmasına karşın işyerinde verilen eğitim hizmetleri de düşük düzeydedir. Diğer ülkelerde olduğu gibi, büyük ölçekli ve uluslararası firmalarda hizmet içi eğitim faaliyetleri daha fazladır.

Araştırmanın ortaya çıkardığı bir sorun da, firmalar, üniversite ve yüksek okulların birbirleri hakkında çok az bilgiye sahip olduğudur. Firmalar üniversiteler hakkında oldukça eleştirel olmalarına karşın yükseköğrenim kurumlarıyla ilişki kurmayı düşünmemişlerdir. Ankete katılan firmaların % 55'i bir ilişki veya ortaklık kurmak için girişimde bulunmadıklarını belirtmişlerdir. Esasında üniversiteler ve firmaların birbirlerine nasıl yardımcı olabilecekleri hakkında pek fikirleri yoktur. Bu bilgisizliğin sonucu olarak Türkiye'de firmalar ve yükseköğrenim kurumları arasında yürüyen ortaklık azdır. Anlaşmalar yapıp ortaklığın altyapısı oluşturulsa bile çoğu zaman kağıt üzerinde kalmaktadır. Çalışan ortaklıklar daha çok kişisel ilişki ve gayretlere dayanarak doğmaktadır.

Yükseköğrenim kurumları ve firmalar arasında kurulabilecek basit bir işbirliği, çalışanların meslek içi eğitimlerinde üniversitelerden yardım alınması biçiminde olabilir. Ancak böyle bir işbirliğine bile firmaların ancak % 13'ünün sıcak baktığı görülmektedir.

Türkiye Yükseköğretim Stratejisi

2007 yılında Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanan "Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi" yayımlandı. Strateji, yukarıda sözü edilen sorunların farkında olmasına karşın ne gibi çözümlerin getirilebileceği konusunda eksik kalmaktadır. Strateji, küreselleşmiş bilgi toplumunda yarışma ve rekabetin gerektirdiği işgücü özelliklerini tanımlamaktadır. Sadece belirli bir düzeyde mesleki ve teknik bilgilere sahip olmak yeterli olmayacaktır. Birey bilgiye ulaşabilmeli, bu bilgiyi çözümlenmeli ve bilgiyi sürekli yenileyerek uygulama kapasitesine sahip olmalıdır.

Çoklu beceriye ve yaşam boyu öğrenme kapasitesine sahip olan işgücünün başarılı olması beklenmektedir. Küreselleşmiş bilgi toplumunda bireylerin inisiyatif alması, sorumluluktan kaçınmaması, takım çalışmalarına açık olması, çoğulcu ve özgür düşünceye insan haklarına saygılı

Bilgi, beceri ve inovasyona dayalı rekabet bize üstünlük getirecektir. Bu amaçlara yönelik bir eğitim sistemi ve daha esnek bir işgücü piyasası insani sermayenin daha üst düzeye çıkmasını sağlayacaktır.

olması, toplumsal ve bireysel düzeyde sanat ve kültür bilincine sahip olması Strateji çalışmasında vurgulanan başlıca genel alan becerileridir. Strateji, mevcut ortamda Türkiye yükseköğretim sisteminin sözü edilen nitelikleri sağlamadığını ve beklentileri gerçekleştirmediğini, bu nedenle mezunların işgücü piyasalarında başarıyla yer alamadığını kabul etmektedir.

Strateji, hedeflerden birini “yükseköğretim sisteminin toplumun ve emek piyasasının taleplerine duyarlılığının artırılması” olarak belirlemektedir. Böylece daha önceleri sanayi-üniversite işbirliği çerçevesinde ele alınan bu konunun daha geniş bir kapsamda ele alınmasını önermektedir. Bu hedefe ulaşmak için yapılacak stratejik seçimlerden biri toplum-yükseköğretim etkileşimini güçlendirecek mekanizmaların geliştirilmesidir. İkincisi, öğretim programlarının gözden geçirilerek öğrencilerin toplam başarısını arttıracak, genel kapasite oluşturmalarını sağlayacak programlara geçilmesidir. Üçüncüsü ise öğrencinin pratikle ilişkisinin kurulmasında yeni arayışlara gidilmesidir.

Strateji, yükseköğretimin toplumla olan etkileşimini arttırmak için danışma kurulları oluşturulmasına öncelik vermektedir. Ayrıca üniversiteler bu etkileşimi zenginleştirecek çeşitli mekanizmalar oluşturabilirler; böylece üniversiteler kendilerini diğerlerinden farklılaştırabilir.

Sanayi-üniversite işbirliği çerçevesinden daha öteye gidilmesini öneren Strateji, bu işbirliğinin gelişmemesinde döner sermaye paylarının hizmet alımını pahalılaştırdığını kabul etmektedir. Çözümü bölgesel düzeyde üniversiteler ve firmalara bırakmaktadır.

İşverenlerin mezunlarda eksik bulduğu en önemli becerilerin meslek dışı geniş kapsamlı beceriler olduğunu göz önüne alarak bu eksikliğin giderilmesi Strateji’de hedeflenmektedir. Ayrıca sadece meslek dışı becerilerin ekonomik büyümeye katkısının yeterli olmayacağı düşünülerek, özellikle lisansüstü öğretimde Türkiye’nin teknolojik değişiminin gerektirdiği insan gücünü geliştirmesi ve böylece inovasyon olanaklarını genişletmek için uzun vadeli, bölgesel gereksinmelere duyarlı programlamalara gidilmesi önerilmektedir.

Strateji, yeni mezunların uygulama deneyimlerinin hem işverenlerce hem de mezunlarca yeterli bulunmadığının farkındadır ve bu konu üzerinde diğerlerine göre daha fazla durmaktadır. Bu konuya önem verilmesinin bir nedeni de, bu konuda izlenen farklı modellerin yalnız öğrencilerin hayattaki başarısını değil aynı zamanda üniversite öğretim üyelerinin akademik performanslarını da önemli ölçüde etkilemesidir. Bu konuda dört farklı model üzerinde durulmaktadır. Meslek alanının

özelliklerine göre model seçimi yapılabileceği düşünülmektedir. Çoğu alan için geçerli model öğretimin meslek stajlarıyla tamamlanmasıdır. Türkiye’de bazı yükseköğretim alanlarında böyle bir model öngörülmüştür ve uygulanmaktadır. Ancak Strateji, uygulamanın arzu edilenden uzak olduğuna işaret etmektedir.

Firmalarla ve üniversitelerle yapılan anketlerden çıkan sonuçlarla Yükseköğretim Stratejisinde belirtilen sorunlar büyük ölçüde örtüşmektedir. Ancak henüz üniversite toplum ve sanayi ilişkilerinde belirli atılım veya ilerleme göze çarpmamaktadır.

Üniversite ve Firma Bağlantıları

Strateji’de üzerinde az durulan ancak dünyada değişik biçimlerde önemini koruyan husus, üniversite-firma bağlantılarının oluşturulmasıdır. Özellikle AR-GE amaçlı bağlantılar önde gelmektedir. Teknolojinin ekonomik büyüme içinde rolünün arttığı anlaşıldıkça üniversite ve firma bağlantılarının geliştirilmesi önemli bir politika alanı olmaktadır.

Küreselleşme ve rekabetin artması, özellikle düşük ücretli işgücüne sahip ekonomilerin kolaylıkla teknoloji transferi yaparak pazara girmesi sonucunda orta ve yüksek gelirli ülkelerdeki firmaların ayakta kalabilmesi için tek yol inovasyon olmaktadır. Bu her sektör için geçerlidir; ürün veya süreç inovasyonu gereklidir. İnovasyon ihtiyacının artışı AR-GE harcamalarının da artışı gerektirmektedir. Diğer taraftan AR-GE maliyetleri artmaktadır. Maliyetlerin artışı firmaları değişik biçimlerde ortaklıklara ve işbirliklerine yönlendirmektedir. Teknolojik gelişmenin temel bilim araştırmasına bağımlı olması, bu tip araştırmaların maliyetinin yüksek olması ve takım çalışması gerektirmesi firmaları işbirliği yönünde itmektedir. Soğuk savaş döneminde askeri harcamaların bir kısmı temel araştırmalara giderken, şimdi bu harcamaların azalması ve devlet yardımlarının daha çok sağlık ve toplumsal bilimlere gitmesiyle kaynaklar görece azalmıştır. Ayrıca en azından bir çok yüksek ve orta gelirli ülkede üniversitelerin öğrenci sayılarının azalmaya başlaması, onları araştırma için işbirliği yapmaya yönlendirmektedir. Tüm bu nedenler üniversite-firma bağlantılarının oluşmasına ve güçlenmesine yol açmaktadır.

ABD ve bazı Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, Japonya, Çin ve Singapur üniversitelerinde araştırma düzey ve kalitesini arttırmak üzere stratejiler ve politikalar geliştirmektedirler. Hükümetler yükseköğretim ve inovasyon stratejilerinden yola çıkarak üniversite-firma bağlantılarının ortaya çıkması için ulusal düzeyde ortamı oluşturmaya çalışmaktadırlar. Yükseköğretime aktarılacak kaynakların miktarı; bu kaynakların kurumlar

Türkiye’nin önümüzdeki demografik fırsat penceresini iyi kullanabilmesi ve üniversitelerinin global düzeyde yer alıp ekonomik büyümeye katkı yapabilmesi için devletin ve toplumun önemli tercihler yapıp, stratejiler geliştirip o yönde ilerlemesi gereklidir.

arasında dağılımı; ağırlık verilen alan ve disiplinler; varsa öğrenci kontejanları; kurumların özerkliği; mali uygulamalar ve kurumlar arası rekabetin özellikleri gibi konular bu stratejiler tarafından belirlenmektedir. Doğal olarak her yaklaşımın üniversite-firma bağlantılarına etkisi farklı olacaktır.

Araştırma talebinin artması ve araştırmancının daha ticari olması ABD, Avrupa, Japonya ve Çin'de üniversitelerin daha özerk olmalarına ve aralarındaki rekabetin artmasına yol açmıştır. Böylece bu ülkelerde üniversiteler daha girişimci olmaya doğru gitmektedir. Daha fazla özerklik ve girişimcilik üniversiteler arasındaki rekabeti arttırırken ve firmalarla bağlantı kurmayı kolaylaştırırken geleneksel üniversite anlayışından uzaklaştığı gerekçesiyle belirli düzeyde eleştiri de almaktadır.

Hükümetler ayrıca üniversitelerin içinde veya yakınında teknopark kurulmasını teşvik ederek araştırmancının ticarileşmesine katkıda bulunmaktadır. Türkiye'de de başarılı örnekler bulunmaktadır. Ancak diğer ülkelerde teknoparklar girişimci sermayesi, halka arz gibi mekanizmalarla sermaye piyasası çerçevesinde desteklenmektedir.

Çoğu ülkede, ulusal düzeyde destek yanında yerel yönetimler de değişik düzeylerde özerklikle hareket ederek üniversite-firma bağlantılarını güçlendirecek politikalar geliştirmektedir. Yerel yönetimler daha çok yerel bağlantıları, istihdam, ihracat ve katma değer artıracak firmaları bölgelerine çekmeye çalışmaktadır. Araştırma ağırlıklı bir üniversitenin bu firmalar için çekim merkezi olacağı düşünülmektedir.

Ulusal ve yerel politikalar üniversite-firma bağlantılarının oluşacağı ortamı hazırlarlar. Hükümetlerin politikaları üniversitelerin sunacağı potansiyel araştırmacı ve teknoloji girdisinin belirlenmesinde önemli ölçüde etkili olur. Ancak nihai kararı firmalar verecektir. Gelişmiş ülkelerde büyük ölçekli firmalar kendi araştırma faaliyetlerini azaltıp daha çok ortaklıklara ve işbirliklerine girmektedir; üniversite bağlantılarının kurulmasına özel önem vermektedir. Firmalar ülke bazında farklı yaklaşım göstermektedir. Örneğin Japonya'da firma üniversite ilişkileri gayri resmi iken, ABD'de daha resmidir. Kore ve Hindistan'da ilişkiler daha yerel düzeydedir; küçük firmalar daha çok bireysel düzeyde yardım almaya çalışmaktadır. Çin'de hükümetin zorlaması nedeniyle hem kamu firmaları ve hem de üniversiteler birbirleriyle bağ kurmaya çalışmaktadırlar.

Halen çoğu üniversitenin firmalarla resmi bağlantısı azdır ancak değişen ortam ve üniversitelerin maddi koşulları bilimsel bulguların ticarileşmesi yönünde üniversiteleri zorlamaktadır. Dünya çapında kamu üniversitelerinin özerkliği

artmakta ve aynı zamanda üniversiteler arası öğrenci, daha iyi öğretim üyesi ve araştırmacı rekabeti artmaktadır. Girişimci üniversiteler en fazla ABD'de gelişmiş ve deneyim kazanmıştır. Bu üniversiteler doğrudan bağlantıları oluşturmak için özel gayret göstermektedir. Türkiye'de örneği gördüğümüz teknoparklar uygulanması en yaygın olanlardandır. Örneğin Hindistan'ın önde gelen teknoloji enstitülerinin çevresinde çok sayıda yazılım teknoparkı kurulmuştur. Tabii her kurulan teknoparkın başarılı olması diye bir şey yoktur.

Yukarda sözü edildiği gibi, Türkiye'de firmalar üniversitelerden üretim sürecinde yardım almaya sıcak bakmamaktadır. En azından KOBİ'lerin bu konuda daha girişken olması beklenebilir. Örneğin Hindistan'da küçük ölçekli firmalar AR-GE için değil ama üretim sürecinde kalite kontrolü, testing gibi işler için üniversitelerle bağlantı kurmaya çalışmaktadır. Türkiye'de firmalar AR-GE faaliyetleri ve benzer projelerde üniversitelerle işbirliği veya doğrudan akademisyenlerin danışmanlık hizmetlerinden yararlanılmasına bile fazla sıcak bakmamaktadır.

Diğer taraftan üniversitelerin yaklaşımları da bu bağlantı ve ortaklıkların kurulmasına yardımcı olmamaktadır. Türkiye'de 100'den fazla üniversite ile yükseköğrenim ülkenin hemen hemen her köşesine ulaşmıştır. Beklenen, yerel düzeyde üniversite ve firmaların daha kolay bağlantı kurmasıdır. Ancak firmaların sadece yaklaşık % 40'ı yerel üniversiteden mezunların ihtiyaç duydukları becerilerle donatılmış ve ihtiyaç duydukları alanlarda yetiştirilmiş olduklarını düşünmektedir. Üniversiteler ise bölgesel ihtiyaçları gözönüne almamakta, ana amaçlarının tekdüze kaliteli eğitim vermek olduğunu belirtmektedir. Hatta bazı üniversiteler bölgesel unsurların üniversitenin gelişimini engellediğini düşünmektedir.

Bir çok ülkede üniversiteler önemli bir aşama geçirmektedirler. Eğer inovasyon ekonomik büyümenin motoru olacaksa üniversiteler kendilerini önemli global aktörler ve ticari güç olarak göreceklerdir.

Sonuç

Türkiye kritik bir dönemden geçmektedir. Mevcut eğitim sistemi, özellikle yükseköğretim, işgücünün beceri düzeyi ve firma-üniversite bağlantıları Türkiye'yi arzu edilen gelişmişlik düzeyine çıkarmak için yeterli değildir. Mevcut yükseköğretim stratejisi henüz uygulama aşamasında değildir. Yeni yönetimin mevcut stratejiyi ne kadar benimsediği bilinmemektedir. Türkiye'nin önümüzdeki demografik fırsat penceresini iyi kullanabilmesi ve üniversitelerinin global düzeyde yer alıp ekonomik büyümeye katkı yapabilmesi için devletin ve toplumun önemli tercihler yapıp, stratejiler geliştirip o yönde ilerlemesi gereklidir.

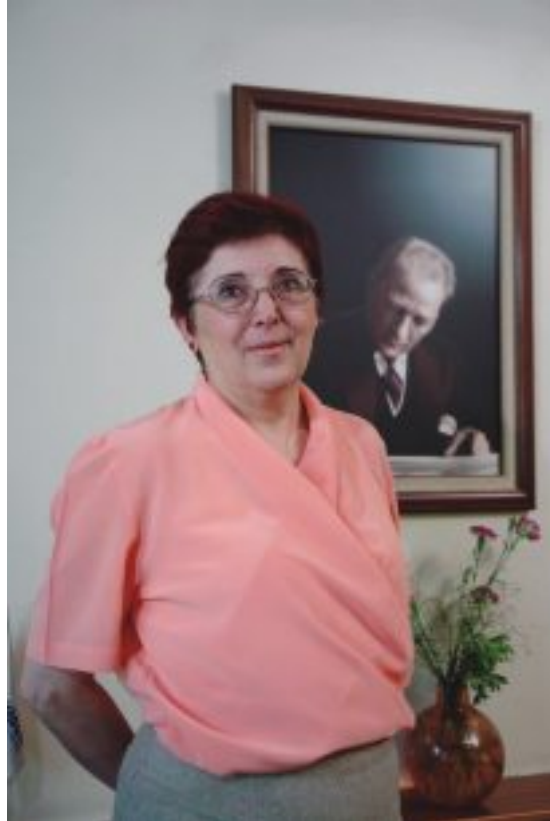
TAAHHÜT SEKTÖRÜNDE MÜZAKERE VE İNSAN FAKTÖRÜ

Güher ERBİL
Danışman

Müzakere, bir konuyla ilgili olarak anlaşmaya varma amaçlı görüşme, danışma, fikir alışverişinde bulunma süreci olarak tanımlanıyor. Bu tanımdan yola çıkıldığında, bireylerarasından milletlerarasına kadar her seviyede, neredeyse günün her anında iç içe olduğumuz bir kavram müzakere. Bu süreci bazen bilinçli, programlı, hazırlıklı, bazen de anlık ve pek farkına varmadan yaşıyoruz.

İş dünyasına bakıldığında her sektör için önemli olmakla birlikte, varlığını sürdürmesi yapacağı sözleşmeler yoluyla alacağı işlere ve dolayısıyla bu sözleşmelerin öncesinde, sırasında ve sonrasında yapacağı müzakerelere bağlı olan taahhüt sektörü için daha hayati olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Taahhüt sektöründe hayatınız müzakere ile geçer, özellikle de göreviniz "taahhüt" edilmiş

işlerle daha direkt bağlantılı ise. Müzakere yoluyla ulaşılan anlaşmanın koşulları ya en azından makul bir kar ile işi tamamlamanızı sağlar, ya da ciddi sorunlara ve bazen de önemli kayıplara yol açar. Kısacası şirketin hayatı yapılan anlaşmaya bağlıdır.

Yirmi yıldan fazla bir süre önce elime "Müzakere Becerinizi Nasıl Geliştirirsiniz (How to Improve Your Negotiation Skills)" isimli bir kitap geçmişti. Okumadan önceki tepkim, insanların kitap yazmak ve satmak için her yolu denediklerini düşünmek olmuş ancak okuduktan sonra çok yararlı bilgilere ulaştığıma ve bunları kullanarak çok daha iyi bir müzakereci olacağıma inanmıştım. Kullandım da.

Kitabın özü, karşı tarafı nasıl sıkıştıracağınız, neler yaparak istediğiniz tavizleri alabileceğiniz, dolayısıyla nasıl "canlarına okuyarak başarılı olacağınız" üzerine taktikleri içeriyordu. Bir süre doğru yaptığıma inanarak kullandığım bu yöntemlerin insanları kızdırdığını ve ellerine fırsat geçtiğinde neler yapabileceklerini anladığımdan gardımı düşürmeme ve her an tetikte olma çabalarıyla uğraşıp durdum, bunun anlamlı ve yararlı bir tarz olmadığını fark edene kadar.

En azından o yıllarda insan faktörünün etkisi şimdiki kadar farkında olunan bir konu değildi. Belki olaylara daha anlık bakıldığı ve uzun vadeli etkileri henüz tam deneyimlenmemiş olduğu için, müzakere sırasında ortaya çıkan ve belirtilen veya belirtilmeyen duygular, düşünceler ile bunların olası etkileri üzerinde durulmazdı. Ancak günümüzün ağır rekabet koşullarında tüm kaynakların tam verimli kullanılması gereği, insandan kaynaklanabilecek kayıplara da dikkati çekmeye başladı. Bu kayıplar arasında yer alan bilgi, deneyim, özel beceri gibi konuların eksiklikleri olduğunda fark etmek ve gereken seviyeye çıkaracak önlemler almak için kolay tarafı. Zor olan, büyük bir çoğunluğu iyi niyetle ve iyi sonuç getireceği düşüncesiyle yapılanlar ile tamamen insani olan

zihinsel özelliklerin neden oldukları kayıplar ve bunların etkilerini fark ederek üzerlerine gidebilmekte.

Genel olarak bakıldığında, müzakere sürecinde dikkate alınıp hazırlıklı ve farkında olunması gereken temel konuları ikiye ayırmak mümkündür. Bir grup kurulacak "sistem", diğeri ise göz ardı edilmemesi gereken "insan" etkileri.

Sistem: *Bilgi, *Deneyim, *Sunum Becerileri, *Toplantı Yönetimi, *Müzakere Yönetimi,

İnsan: *Duygular / Düşünceler, *Geçmişin Etkisi, *Bağlılık (Kurumsal, Bireysel), *İlgi / Etki / Rahatlık Alanı, *Diğerleri

Güçlü bir sistem, bilgi ve deneyim düzeyleri, sunum becerileri ile toplantı ve müzakere yönetimi bilgilerine bağlıdır. İnsan etkisi ise bir yandan olayların ve davranışların yarattığı duygular, diğer yandan da zihnin doğal işleyiş yapısının neden olduklarından kaynaklanır.

Bütünü bir binaya benzetildiğinde sistem altyapı, insan ise üstyapı gibi gözükebilir ancak gerçekte tersi daha doğrudur. Sistem gözüken, eksikleri fark edilebilen ve daha şekilsel bölümü ifade ederken, insan faktörü aksamalar ortaya çıktığında dikkat çeken, ancak derine inilerek düzeltilebilen özelliktedir; bir anlamda buzdağının görünmeyen kısmıdır.

Aslında bu iki başlığı birbirinden bağımsız değil, iç içe algılamak doğrudur çünkü sistem ancak insan tarafından uygulamaya konulduğunda çalışmaya başlar. İnsan ise özelliklerini bu yapıya doğal olarak taşır ve dolayısıyla etkiler.

Müzakere öncesinde mevcut bilgiyi hatırlama, güncelleme, tamamlama amaçlı çalışmalar bireysel açıdan okuma, araştırma, eksikleri görme ve kabullenme gibi yaklaşımları, takım için ise güçlü / zayıf alanların tespiti, görev paylaşımı, "ekip olma" çalışmaları gibi aktiviteleri içermelidir.

Bir başka güç aracı olan deneyim ise söz konusu çalışma için gereken seviyesi, beraberinde getirmesi gereken yetki ve sorumluluk sınırları açısından ele alınmalıdır. Bu konudaki insani *tehlikeler* arasında zihinsel kısıtlama, geçmişin birikimi, aşırı özgüven, rahatlık sayılabilir.

Diğer üstyapı unsurlarından olan sunum görsellik, dokümantasyon, ortam, görünüş, davranış gibi özellikler; toplantı yönetimi ise zaman ve konu sınırları ile gündemi açısından ele alınarak gereken özende hazırlandığında amacına ulaşır.

İnsan faktörü kapsamında ilk akla gelenler arasında olan duygular ve bunların kaynağı olan düşünceler, konunun bütününde ve iletişim içinde olunan insanlara yönelik olumlu veya olumsuz ortaya çıkabilir ve bunun etkileri aynı paralelde yaşanır. Geçmişte yaşanmış olanların etkisi ise hiç farkında olmadığımız davranış ve tepkilere neden olabilir. Kurumumuza ve bireysel görüşlerimize olan bağlılık olumlu gözükmeyle birlikte, aşırıya kaçtıklarında beklenmedik olumsuzluklara neden olmaktadır. Bunların yanı sıra ilgi, etki ve rahatlık alanları bireysel yaklaşımları, konsantrasyonu, ilgi düzeyi gibi unsurları etkileyerek müzakere süreçlerini ve dolayısıyla sonuçlarını ciddi seviyede yönlendirmektedir.

Müzakerenin ana amacı olan anlaşmaya varma kavramı söz konusu olduğunda, belki de en temel konu olan iletişimin etkisi gözden kaçabilmektedir.

İletişim, birbirinin varlığından haberdar ve belirli amaçları olan iki kişi arasında mesajların alış-verişi ile oluşan iki yönlü bir süreç olarak tanımlanmaktadır ve **-algılama, -dinleme, -iletme** üçlüsünün yarattığı bir tür örgüdür.

Dinleme: Yapılan çalışmalar, karşımızdaki kişi konuşurken sustuğumuz sürenin yarısından fazlasını "onun dediklerine karşı neler söyleyeceğimizi" düşünerek geçirdiğimizi göstermektedir.

Genel olarak bakıldığında, müzakere sürecinde dikkate alınıp hazırlıklı ve farkında olunması gereken temel konuları ikiye ayırmak mümkündür. Bir grup kurulacak "sistem", diğeri ise göz ardı edilmemesi gereken "insan" etkileri.

Dolayısıyla gerçekten zihnimizin tam kapasitesiyle dinlemediğimiz ortaya çıkmakta, anlama şansı bu nedenle yarıdan aza inmektedir. Ayrıca görüşünü ifade etmeye çalışan kişi daha sözünü tamamlamadan anladığımızı varsayarak sözü aldığımızda yanlış anlama ihtimalini daha da yükseltmekte olduğumuz yadsınamaz.

İletme: Ya gerekenden fazla detay, ya karmaşık iletme veya karşısındakini ikna etme kaygısıyla olsa gerek tekrarlamalarla konu veya düşüncenin niyetlenilenin tersine daha zor anlaşılır hale getirildiği sık gözlemlenen durumlardandır. İleten taraftan kaynaklanan zorlaştırıcı yaklaşımların, dinleyen tarafın zihinsel bloajları ile birleştiğinde ortaya çıkacak tabloyu tahmin etmek zor olmasa gerek.

Burada yazılanlar, seminer sırasında söylenenler ve yapılan çalışmalar “insan” faktörü, daha açık bir deyişle insanın karmaşık ve değişken yapısı ile bunun etkileri dikkate alındığında, bu konuya kapı açmak değil, ancak bir kapı aralamak olarak düşünülmelidir. Bu bile çok önemli bir adımdır çünkü en uzak hedefe ulaşma çabası da ilk adım ile başlar ve cesaret ister.

Algılama: Üçlünün diğer ikisine göre daha zor olan algılama, insan yaşamının tümünden etkilenmektedir. Görmeye, duymaya, yapmaya alıştığımız şeyler artık otomatiğe bağlandığından her karşılaştığımızda o an düşünmeksizin zihnimizde var olan yapıya uygun olarak algılanmakta ve buna uygun tepkilere neden olmaktadır. Yapılan basit bir uygulama, çarpıcı sonuçları ortaya koymaktadır. Dört kısa cümleden oluşan ve güncel bir konuyla ilgili bir okuma parçası sonrasında katılımcılardan gelen cevaplar, ortalama %35-40 farklı algılama olduğunu göstermektedir. Farklı toplumlardan olan ve bu nedenle ana dillerinden farklı bir dilde anlamaya çalışan ekipler ise çok daha ciddi zorluklarla başa çıkmak zorundadırlar.

Özetle, bir müzakere sürecinin en önemli “başarısı” tarafların birbirini **anlaması**’dır. Anladıkları zaman, anlaşabilirler veya anlaşamazlar. Eğer aynı görüşte iseler işleri tamamlanmıştır. Eğer farklı düşünüyorlarsa en azından *anlaşamadıklarında anlaşmış* olurlar ve yapacakları tek şey “şimdi ne yapalım” sorusuna

cevap vermektir. Bu noktada da birçok seçenek mevcuttur. Uzlaşabilirler, bir tarafın görüşünü kabul ederler, farklı alternatifleri araştırabilirler veya anlaşamaz ve vazgeçerler. Ancak olası bir problemi elemişlerdir; ileride farklı anlamadan kaynaklanan sorunlar ortaya çıkmayacaktır.

Müzakere süresinin tamamı kronolojik yapıda ele alındığında;

Öncesi: Hazırlık süresidir. En uzun süre ve en fazla çabayı gerektirir. Yapılması gerekenler; bilgi ve deneyim kontrolü, iş bölümü, sunum ve toplantı hazırlıkları, insan faktörünün olası etkileri (kendi tarafınız ve karşı taraf açısından) olarak özetlenebilir.

Süreç: Karşılıklı Müzakere Süresi kastedilmektedir. Daha çok tanıma, ihtiyaçları ve rahatlık alanlarını tespit etme amaçlı Giriş; görüşlerin, çıkarların, beklentilerin üzerinde durulan Araştırma; teklifler, standartlar, tanımlar yoluyla yaşanan alış-veriş ve anlaşma, uzlaşma, en iyi alternatif gibi seçeneklerden biriyle ulaşılabilecek Sonuçlandırma aşamalarından oluşur.

Sonrası: Sonuç Değerlendirme çalışmalarını içermelidir. Elde edilmiş olan Olumlu ve Olumsuz Sonuçlar ile bunların “neden”lerinin saptanmasından sonra Neler Yapılmalı ve Nasıl sorularına cevapların ve eylem planlarının üretilmesini amaçlamalıdır. İlerideki müzakerelere çok daha sağlam girilmesini sağlayan bu çalışma ne yazık ki en fazla ihmal edilenidir.

İyi bir müzakere ekibi; Hazırlığın, İlişkinin, Bilgi ve Becerinin, Çözüm Üretme Kapasitesinin, İlke ve Etik Değerlerin ve müzakereye gelirken elinde bulunan En İyi Alternatif’in sağladığı güçlere sahip olmalıdır.

Tüm bunlara ve iyi niyete rağmen olumsuz yaklaşımlarla karşılaşmak mümkündür. Bunlarla ilgili olarak hazırlıklı olunabilecek konular arasında yaygın “hileler”in farkında olmak ve bunlarla başa çıkma yolları arasında sayılabilecek olan taktiği fark etmek ve açığa çıkartmak, konuya odaklanmak, gerektiği zaman terk etmek yani kurban olmayı kabullenmemek gibi yöntemleri kullanmaya hazırlıklı olmakta yarar vardır.

Burada yazılanlar, seminer sırasında söylenenler ve yapılan çalışmalar “insan” faktörü, daha açık bir deyişle insanın karmaşık ve değişken yapısı ile bunun etkileri dikkate alındığında, bu konuya kapı açmak değil, ancak bir kapı aralamak olarak düşünülmelidir. Bu bile çok önemli bir adımdır çünkü en uzak hedefe ulaşma çabası da ilk adım ile başlar ve cesaret ister.

TMB ARAMA KONFERANSI

03-05 Nisan 2009 Antalya Concorde Otel

TMB ARAMA KONFERANSI

Haluk BÜYÜKBAŞ
Genel Sekreter
Türkiye Mütahhitler Birliği

İnşaat sektöründe yurtiçinde 2007 yılının başından itibaren etkilerini hissettiren, ancak 2008 yılı ikinci yarısından itibaren tüm dünyayı etkisi altına almış olan global ekonomik krizin etkileri ile daha da ağırlaşan bir durgunluk yaşanmaktadır.

Bu ortamda, 03-05 Nisan 2009 tarihleri arasında Antalya Concorde Otel’de Türkiye Mütahhitler Birliği ev sahipliğinde; inşaat sektörünün önemi, ülke ekonomisine katkıları ve geleceğinin irdelendiği **“Türkiye Mütahhitler Birliği Taahhüt Sektörünün Geleceğini Arıyor?”** başlıklı bir Arama Konferansı gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu Arama Konferansı üç farklı kuşak müteahhit üyelerimiz, profesyonel yöneticiler, başta TOKİ Başkanı olmak üzere kamudan üst düzey katılımcılar, finans sektörü temsilcileri, akademisyenler ve medyadan gelen toplam 80 kişilik bir katılımı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda temel amacımız, çok çeşitli kesimlere mensup ve değerli birikimleriyle sektörümüzün geleceğine ışık tutabilecek olan iddia sahiplerini bir araya getirerek ortak akıllı harekete geçirmek, geleceği tasarlamak ve o geleceğe varmamızı sağlayacak yol haritasını üretmekti.

ARAMA Katılımlı Yönetim Danışmanlık Firması tarafından ve Firmanın Genel Müdürü Doç. Dr. Oğuz BABÜROĞLU’nun moderatörlüğünde gerçekleştirilen bu konferans öncesinde firma uzmanlarıyla birlikte gerekli planlama ve katılımcı analizi çalışmaları gerçekleştirildi. Her biri sektörümüzle ilgili çok değerli birikimlere sahip olan yüzlerce potansiyel katılımcı arasından sadece 80 kişi seçmek zorunda olmak, bu süreçte moderatörümüzün dengeli temsil ilkesi çerçevesinde belirlediği oransal ağırlıklara uymak ve seçilen kişilerden yoğun

programlarında bu etkinliğimiz için 3 günlerini ayırmalarını rica etmek pek kolay olmadı.

Hazırlık sürecindeki bir diğer temel kaygımız, Arama Konferansı çalışma formatının diğer geleneksel toplantı formatlarından epeyce farklı olması, yoğun ve kesintisiz bir çalışma temposu gerektirmesi, buna karşın meslek yaşamında aktif ve üst düzey kişilerden oluşan katılımcılar grubunun gerekli zamanı kesintisiz olarak ayırabileceklerinden emin olamamaktan kaynaklandı. Uygulamada ise durum tam tersi oldu. Toplantı boyunca tüm katılımcılarda gözlemlediğimiz motivasyon, ilgi ve enerji bizleri dahi hayrete düşürecek kadar yüksek düzeyde seyretti. Yeri gelmişken bu yüksek performans için tüm konuklarımıza bir kez daha içten teşekkürlerimizi sunmak istiyorum.

Arama Konferansımız aşağıdaki akış içerisinde uygulandı:

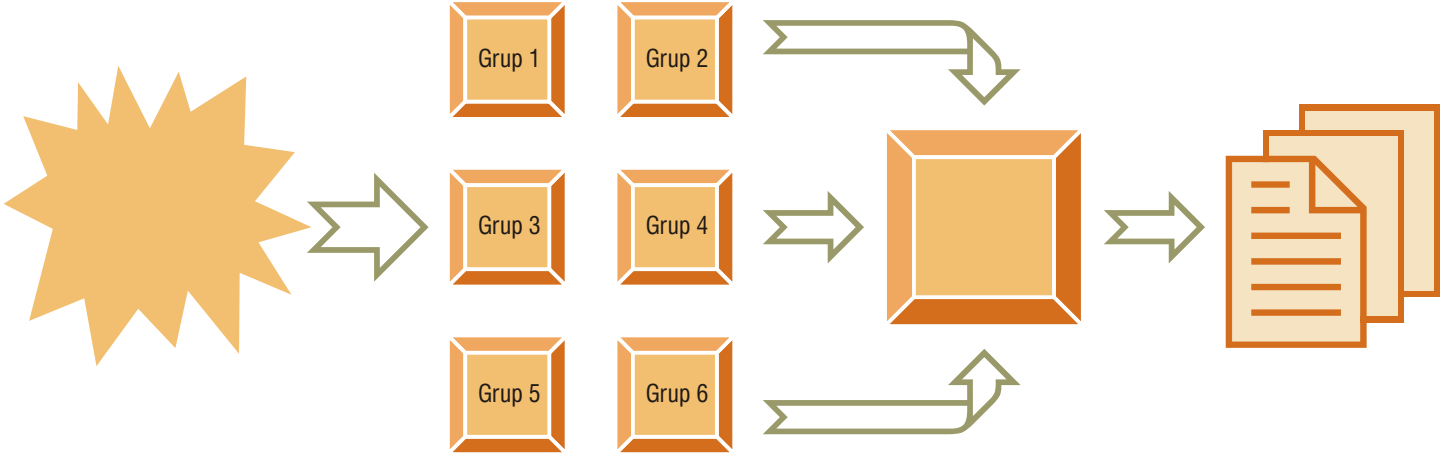
1. **Tanışma:** Kamu, üniversite, medya ve hem taahhüt, hem de bankacılık ile ilgili özel sektörden gelerek farklı kesimleri temsil eden katılımcılar kendilerini tanıttılar ve Arama Konferansından beklentilerini dile getirdiler.
2. **Beyin Fırtınası:** Taahhüt sektörünü etkileyen akımları belirlemeye yönelik beyin fırtınası: bütün katılımcıların yer aldığı ortak oturumların birincisinde yapıldı.
3. **ARAMA’nın Sunumu:** ARAMA tarafından TMB ile birlikte hazırlanan taahhüt sektörünün evrimi, tüm katılımcılarla birlikte değerlendirildi ve bu evrime son hali verildi.
4. **Değişim Gündeminin Belirlenmesi:** Genel akımlar ve evrimdeki iyi ve kötü uygulamalardan alınan dersler ışığında, taahhüt sektörü için önümüzdeki 10 yıla

BEYİN FIRTINASI

GRUP ÇALIŞMASI

BÜTÜNLEŞTİRME ÇALIŞMASI

DEĞERLENDİRME VE YORUMLAMA

damgasını vuracak altı maddelik “değişim gündemi” önce küçük grup çalışmalarında belirlendi, daha sonra bütünleştirilmiş ve ortak oturumda değerlendirildi.

5. **Gelecek Tasarımı:** Bu aşamada ARAMA'nın hazırlamış olduğu Gelecek Tasarımı Çerçevesi kapsamındaki konu başlıkları esas alınarak taahhüt sektörünün geleceği planlandı.
6. **Eylem Planlaması ve Projeler:** Belirlenen bu gelecek tasarımı önce eylem planlarına, sonra da projelere dönüştürüldü.
7. **Son Değerlendirme:** Toplantının kapanışında son değerlendirmeler yapılarak çalışma tamamlandı.

Arama sürecinin birinci bölümünü oluşturan 8 basamaklı bu konferansta en ilginç çalışmalardan biri gelecek tasarımına esas olan ve özeti aşağıda yer alan ortaklaştırılmış değişim gündeminin belirlenmesi sırasında gerçekleştirildi. Ortaya çıkan sonuçlar kısaca şöyledir:

1. **Rekabet** artıyor, sermaye ve kar marjları azalıyor. İflaslar gündeme gelebilecek, Ulusal, yerel korumacılık artacaktır.
2. **Kamu altyapı yatırımları** kısa ve orta vadede artacaktır. (enerji, tarım, su, toplu taşıma, doğal kaynaklar, vs)
3. Pazarlar, faaliyetler ve hizmetler **çeşitlenecektir.** (işletmeciliğe geçiş)
4. **Birleşmeler ve ortaklıklar artacaktır:** “özel + özel” ve “kamu + özel” olarak farklı tiplerde ortaklıklar / geçici ve kalıcı ortaklıklar / yabancı kuruluşların ve rakiplerin Türkiye pazarına girmesi, daha genç firmaların yeni ortama daha iyi ayak uydurmaları

5. **Kurumsallaşma:** Kalite, şeffaflık, insan kaynakları, yeni mühendislik profiline oluşması, işletmeci müteahhit tipinin gelişmesi önem kazanacaktır.
6. **Çevre, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik** önem kazanacaktır.
7. **Mühendislik ve müşavirlik hizmetleri artacaktır.** (FIDIC genelde yurt dışı işlerde kullanılıyor)
8. **Yabancı yatırımcılar gelecektir.**
9. Çin'e ek olarak, **Hindistan** da önemli rakip olmaktadır.
10. **Orta Doğu ve Afrika** pazarının yükselişi, ekonomik gücün, batıdan doğuya kayışı söz konusu olacaktır.

Değişim Gündeminin belirlenmesini takiben yapılan çalışmalar, Yöngörü (vizyon) oluşturulması, bölümler itibarıyla hedeflerin ortaya konulması ve hedeflere ulaşmak için gerekli eylemler ile proje başlıklarının belirlenmesi şeklinde özetlenebilir.

Arama Konferansının ikinci aşaması bir KARAR KONFERANSI şeklinde olacaktır. Arama Konferansı sonrasında hazırlanan Raporun sonuçları ilgili kesimlerden katılımcıların ve karar vericilerin yer alacağı bir günlük bir “Karar Konferansı” ile değerlendirilecek ve daha sonra ortak akıl ile alınan kararlar başta siyasi otorite, bürokrasi, medya olmak üzere tüm üyelerimiz ve sosyal paydaşlarımıza aktarılacaktır.

Bu konferansımızın da birincisi kadar başarılı geçeceğine inanıyor, sektörümüzün gelecek tasarımını yapmak için bizlerle birlikte yoğun bir tempoyla çalışmış, bize değerli birikimlerinden yararlanmak fırsatını vermiş olan tüm katılımcılarımızla tekrar bir araya gelmek arzumuzu yineliyor, şimdiden kendilerine teşekkürlerimizi sunuyoruz.

01.04.2008

**KARAYOLLARI 1. ULUSAL KONGRESİ
AÇILIŞ YEMEĞİ**

Karayolları Genel Müdürlüğü ve Yollar Türk Milli Komitesi'nce düzenlenen Karayolu 1. Ulusal Kongresi, 01-03 Nisan 2008 tarihlerinde, Karayolları Genel Müdürlüğü Halil Rifat Paşa Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi. Ülkemizde ilk defa yapılan Kongre'nin en önemli teması, Türkiye'nin dinamiklerini harekete geçiren karayolu altyapısının sadece teknik olarak değil, sosyal ve ekonomik yönleriyle de ele alınarak değerlendirilmesiydi.

Açılış konuşmasını Ulaştırma Bakanı Binali YILDIRIM'ın yaptığı Kongre'de; üç gün boyunca yapılan oturumlarda, Türkiye Karayolları'nın Tarihsel Evreleri; Karayolları ve Ekonomi; Karayolu Ulaşımının Geleceği; Karayolu Ulaştırması ve Diğer Ulaşım Modları ile Entegrasyonu; Vecdi Diker Çalışma Grubu'nun Sunumu; Karayolu ve Basın; Teknik Yönleri ile Karayolu; Kentiçi Ulaşım ve Karayolları Genel Müdürlüğü konuları ele alındı.

Türkiye Müteahhitler Birliği tarafından düzenlenen açılış yemeğinde TMB Başkanı Erdal EREN yaptığı konuşmada Karayollarının inşaat sektörü için önemini ve sektörün sorunlarını dile getirdi.

24 - 26.04.2008

UEPC TOPLANTISI VE 50. YIL KUTLAMASI

1958 yılında Belçika'nın başkenti Brüksel'de kurulan UEPC (l'Union Européenne des Promoteurs Constructeurs - Avrupa Konut Yapımcıları ve İnşaatçıları Birliği), 50. yıl kutlamalarını, ilkbahar toplantıları ile birlikte 24-26 Nisan 2008 tarihlerinde Brüksel'de gerçekleştirdi.

KBC Konferans Salonunda yapılan toplantılarda, UEPC'nin tarihçesi anlatılarak, inşaat sektörünün ekonomideki rolü ve yakın gelecekteki durumu tartışıldı.

07.05.2008

**T.C. RUSYA BÜYÜKELÇİSİ
HALİL AKINCI İLE TOPLANTI**

7 Mayıs 2008 tarihinde Türkiye Müteahhitler Birliği, üye firmalarının katılımı ile Türkiye'nin Moskova Büyükelçiliği'ne atanan Halil AKINCI için veda kokteyli düzenledi. Rusya'da iş yapan TMB üyeleri ile Büyükelçimizi bir araya getiren bu toplantıda, firmalar AKINCI ile karşılıklı bilgi ve deneyimlerini paylaştılar.

Moskova'ya atanmadan önce Yeni Delhi Büyükelçisi olarak görev yapan ve Dışişleri Bakanlığının Rusya-Kafkasya ve Orta Asya'dan sorumlu Genel Müdürlüğünü de yapmış olan AKINCI, 1989-1994 yıllarında yeni Rusya Federasyonu'nun kuruluş aşamasında Moskova'da diplomat olarak görev yapmıştır.

26.05.2008

SLOVEN İŞ ADAMLARI HEYETİNİN TMB'Yİ ZİYARETİ

Türk-Sloven İş Konseyi Eş Başkanı Bruno ZAGODE başkanlığında, Slovenya Sanayi ve Ticaret Odası Bölge Direktörü, Slovenya eski Ankara Büyükelçisi, Slovenya Ekonomi Bakanlığı yetkilisi ve çeşitli firma temsilcilerinden oluşan bir heyet, 26 Mayıs 2008 tarihinde Türkiye Müteahhitler Birliği'ni ziyaret etti.

Konuk heyete Türkiye Müteahhitler Birliği ve üye firmalarının yurtdışı faaliyetleri hakkında bilgi verildi. Sloven heyeti kendi firmalarını tanıtarak, Türkiye ile ilişkileri ve ilgi alanları hususunda bilgi verdiler. Slovenya Ekonomi Bakanlığı yetkilisi, Slovenya'da 2007-2021 yılları arasında gerçekleştirilmesi planlanan 23 milyar Euro değerindeki altyapı, konut ve enerji projelerini kapsayacak bir "Ulusal Kalkınma Programı" hakkında bilgi vererek, Türk inşaat firmalarını söz konusu projelerde yer almaya davet etti.

27.05.2008

FAS KRALLIĞI İSKAN, ŞEHİRCİLİK VE ARAZİ YÖNETİMİ BAKANI AHMED TAOUFIQ HEJIRA VE BERABERİNDEKİ HEYET İLE TOPLANTI

Fas Krallığı İskan, Şehircilik ve Bölgesel Kalkınma Bakanı Ahmed Taoufiq HEJIRA başkanlığında, Fas Krallığı Ankara Büyükelçisi Abdallah ZAGOUR ve Fas'ta yerleşik firma temsilcilerinden oluşan bir heyet 27 Mayıs 2008 tarihinde Türkiye Müteahhitler Birliği'ni ziyaret etti. Fas heyetine öncelikle Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışı faaliyetleri hakkında bilgiler verildi.

HEJIRA, Fas'ta sürekli artan nüfus nedeniyle konut açığının giderek arttığını, 2008-2012 yılları arasında yoksul kesimler için 130.000 konut inşa edilmesinin planlandığını, bu nedenle de Fas Devlet Bankası'nın garanti verdiği bankaların dar gelirliilere uzun vadeli konut kredisi sağladığını belirtti. Bakan HEJIRA, ülkesinde kısa ve orta vadede 4 konuda müteahhitlik faaliyetlerinin arttırılacağını ifade ederek, bunların; büyük kentsel dönüşüm projeleri, yeni uydu şehir inşası projeleri, üretim maliyetlerini düşürecek yeni inşaat teknolojilerinin kullanılacağı projeler ve orta gelir sınıfına yönelik konut inşaatı projeleri olduğunu belirtti.

HEJIRA, Fas'ta çalışan Türk firmalarına da değinerek daha fazla Türk firmasını ülkelerinde görmek istediklerini, Türk firmaları ile Faslı firmaların tanışıp işbirliği yapmalarını sağlamak amacıyla gerekli arabuluculuğu bizzat kendisinin üstleneceğini ve faaliyetlerin arttırılması için her türlü kolaylığın sağlanmasına yardımcı olacağını söyleyerek, ülkenin sahip olduğu potansiyelin yerinde görülebilmesi için Fas'a Türk müteahhitlik heyeti beklediklerini ifade etti.

03.06.2008

YENİ SEÇİLEN TMB YÖNETİM KURULU'NUN TÜRKİYE'DE GÖREV YAPAN YABANCI MİSYON TEMSİLCİLERİ İLE TANIŞMA RESEPSİYONU

TMB, Yönetim Kurulu Üyelerinin Ankara'da görev yapan yabancı misyon temsilcileri ile tanışmaları ve Türk inşaat sektörünün yurtdışı müteahhitlik vizyonunu paylaşmaları amacıyla 3 Haziran 2008 tarihinde Ankara Hilton Otelinde bir resepsiyon düzenledi.

Türkiye Müteahhitler Birliği (TMB) Başkanı Erdal EREN, Ankara'da görev yapan Büyükelçilere verdiği resepsiyonda 69 ülkede yaklaşık 4 bin 300 proje gerçekleştirdiklerini ifade etti. Türk Müteahhitlerinin 2002-2007 yılları arasındaki 5 yıllık dönemde iş hacminin 12 kat artarak 1.7 milyar dolardan 19.5 milyar dolara yükseldiğine dikkat çeken Eren, bu işlerin yarısından fazlasını Libya, Rusya Federasyonu ve Katar'ın üstlendiğini söyleyerek bu ülkelerin büyükelçilerine birer plaket takdim etti.

03 - 08.06.2008

CUMHURBAŞKANI ABDULLAH GÜL'ÜN JAPONYA GEZİSİNE KATILIM

Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL başkanlığındaki Türk Heyeti 3-8 Haziran 2008 tarihlerinde Japonya'nın Tokyo ve Osaka şehirlerine resmi bir ziyaret gerçekleştirdi.

Bu çerçevede TOBB ve DEİK tarafından düzenlenen işadamları toplantılarında İnşaat ve Müteahhitlik sektörüne de yer verildi. Bu toplantıya Türkiye Müteahhitler Birliğini temsilen katılan Genel Sekreterlik Danışmanı Leyla ÖZHAN bir sunum yaparak yurtdışı müteahhitlik hizmetleri ve Türk-Japon ortak girişimleri hakkında bilgiler verdi.

10.06.2008

ÜRDÜN BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANI SAHL AL-MAJALI VE BERABERİNDEKİ HEYET İLE TOPLANTI

Devlet Bakanı Kürşad TÜZMEN'in davetlisi olarak Türkiye'de bulunan Ürdün Bayındırlık ve İskan Bakanı Sahl AL-MAJALI başkanlığında, Müsteşar Sami HALASEH, Özel Kalem Müdürü Issa HALABI, Bakanlık Basın Danışmanı Malek ATHAMNEH, Ürdün Müteahhitler Birliği Başkanı Dirar AL-SARAYRAH ve Ürdün Müteahhitler Birliği Başkan Yardımcısı Nabil AL-SHAMI'den oluşan bir heyet 10 Haziran 2008 tarihinde TMB'yi ziyaret etti.

Türkiye Müteahhitler Birliği Başkan Vekili Emin SAZAK'ın ev sahipliğini yaptığı ve TMB ile İNTES üyelerinin katıldığı yemekli toplantıda konuk heyete TMB ve Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışı faaliyetleri hakkında bilgi verildi.

Bakan AL-MAJALI, Ürdün'ün bugün itibarıyla 2.5 milyon olan nüfusunun 2025 yılında 6.5 milyona ulaşmasının öngörüldüğünü ve bunun önümüzdeki 5 yıllık dönemde yeni konut projelerini beraberinde getireceğini vurgulayarak halen devlet tarafından yürütülmekte olan özellikle dar gelirli kesimi hedef alan konut inşaatlarının yanı sıra, inşaat işlerinde yeni teknolojilerin kullanılacağı yeni projelere hız verilmesinin planlandığını belirtti. Dünya Bankası ve Avrupa Yatırım Bankası tarafından finanse edilmekte olan karayolu projelerine değinerek, Amman havaalanının geliştirilmesi projesi çerçevesinde yol, Akabe Körfezi'nde liman, ülkenin büyük kentlerini birbirine bağlaması planlanan kuzey-güney karayolu ve bu yola paralel demiryolu inşaatı projelerinin mevcut olduğunu ifade etti.

Bakan AL-MAJALI, Türk müteahhitlik firmalarının son 15 yıldır Ürdün'deki faaliyetlerine sorunsuz bir şekilde devam ettiklerini dile getirdi ve yeni projelerde de Türk müteahhitleri ile çalışmaktan büyük mutluluk duyacaklarını belirtti.

16.06.2008

HİNDİSTAN HEYETİ İLE TOPLANTI VE ÇALIŞMA YEMEĞİ

16 Haziran 2008 tarihinde, Tantia Construction Ltd. Şirketi Başkan Yardımcısı Anurag SHARMA başkanlığındaki Hintli inşaat firmalarının temsilcileri ile Hindistan Ticaret ve Sanayi Odaları Federasyonu (FICCI) yetkililerinden oluşan Hint heyeti, TMB tarafından Ankara Sheraton otelinde verilen çalışma yemeğinde Türk inşaat firmaları ile bir araya geldi. TMB Yönetim Kurulu Üyesi Celal SEVER'in ev sahipliğinde yapılan yemekli toplantıda heyete TMB üyelerinin yurtdışı müteahhitlik hizmetleri hakkında bilgi verildi.

Heyet Başkanı SHARMA Hindistan'da çeşitli sektörlerde yapılmış olan yatırımlar hakkında bilgi vererek ülkelerinde mevcut enerji ve altyapı projeleri ile 3. ülkelerdeki ortak girişim olanaklarından bahsetti. SHARMA konuşmasında, istikrarlı sektör yapıları olan iki ülkenin yan yana gelmesini "devlerin buluşması" olarak nitelendirdi.

Hindistan Ticaret ve Sanayi Odaları Federasyonu (FICCI) Müdür Yardımcısı Mousumi ROY bir sunum yaparak FICCI'nin faaliyetleri ile ortak olunan ve teknik destek alınan kuruluşlar konusunda katılımcıları bilgilendirdi. GMR Grup'tan Enerji Uzmanı Sabri VAROL da, "Experience in Doing Business in Turkey & Future Prospects" konulu bir sunum yaptı. İşbirliği imkanlarının görüldüğü çalışma yemeğinin ardından firmalar arasında ikili görüşmeler yapıldı.

21.06.2008

TİMÖB - TÜRKİYE İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ ÖĞRENCİLERİ BULUŞMASI

20-24 Haziran, 2008 tarihlerinde ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi'nde ilki gerçekleştirilen TİMÖB (Türkiye İnşaat Mühendisliği Öğrencileri Buluşması) "A'dan Z'ye İnşaat Mühendisliği" teması çerçevesinde, alanında uzman akademisyen ve iş adamlarının katılımıyla, Türkiye'nin farklı üniversitelerinden öğrencileri, mezunları ve inşaat konusunda tecrübeli firmaları bir araya getirdi.

Türkiye Müteahhitler Birliği Başkanı Erdal EREN'in de katıldığı açılış konuşmalarından sonra "Sınır Tanımayan Türk Müteahhitliği" konulu bir panel düzenlendi. Panele katılan TMB Başkanı Erdal EREN, Yüksek Danışma Kurulu Başkanı Ali KANTUR, Yönetim Kurulu Üyesi Celal SEVER, Yüksek Danışma Kurulu Üyesi Cihan CANDEMİR ve YENİGÜN İnşaat Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Cihat KILIÇ yaşadıkları tecrübelerle kazandıkları değerli bilgileri katılımcılara aktardılar.

Katılım ve içerik açısından Türkiye'deki en büyük öğrenci organizasyonları arasında olduğu düşünülen Türkiye İnşaat Mühendisliği Öğrencileri Buluşması, kısa adıyla "TİMÖB" tamamen öğrenci tabanlı olup seminer, konferans ve bilgi alışverişi amacıyla yapılmaktadır. 2008 yılının Haziran ayında ODTÜ İnşaat Mühendisliği bünyesinde ve IACES ODTÜ Öğrenci topluluğu organizasyonu ile düzenlenen bu etkinlik ile Türkiye'de uzun yıllardır eksikliği hissedilen bir inşaat mühendisliği öğrencileri birlikteliğinin sağlanması yolunda büyük bir adım atılmış oldu.

01.07.2008

ÇEVRE VE ORMAN BAKANI VEYSEL EROĞLU'NUN KONUŞMACI OLARAK KATILDIĞI "GÜNDEM 2008" TOPLANTISI

TMB, Çevre ve Orman Bakanı Veysel EROĞLU'nun konuk olduğu 2008 Gündem yemekli toplantısını 1 Temmuz 2008 akşamı Ankara Sheraton Otelinde gerçekleştirdi.

Toplantıda yaptığı konuşmada, bölgesel yatırımlara ayrılan ödeneklerde para sıkıntısı olmadığını belirten EROĞLU, Yüksek Planlama Kurulu'nda düzeltmeler yaptıklarını, ödeneklerin bir ay içinde ödenmeye başlayacağını kaydetti. Gelecek dönemde enerji yatırımlarının önemini artacağını ifade eden EROĞLU, müteahhitlere ellerindeki enerji yatırımlarını bitirmelerini tavsiye etti.

TMB Başkanı Erdal EREN inşaat sektörünün; küresel krizin, gerileyen konut talebinin, yükselen petrol fiyatlarına ve demir çelik başta olmak üzere bazılarında %100'ün üzerinde pahalanan üretim girdilerinin etkisi ile tam bir durgunluk dönemi yaşadığını ifade etti. Sektörün kaderinin ve ülke ekonomisine sağlayacağı katkının kamu alt yapı yatırımlarına geçmiştekenden daha çok bağlı hale geldiğini altını çizen EREN, 2007'nin başından itibaren konut talebinin gerilemeye başladığını kaydederek inşaat sektörünün büyüme oranının %2,8'e kadar düştüğünü sözlerine ekledi.

18 - 19.08.2008

TÜRKİYE - AFRIKA İŞ FORUMU

Türkiye'nin Afrika'ya yönelik açılım politikası çerçevesinde Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL'ün himayesinde, Afrika Devlet ve Hükümet Başkanlarını davet edildiği "Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi" 18 - 21 Ağustos 2008 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirildi. Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL, Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi için İstanbul'da bulunan 21 ülkenin heyet başkanlarını Çırağan Sarayı'nın Sultan Süiti'nde kabul etti.

Zirve çerçevesinde, Türkiye - Afrika İş Forumu'nun 18 Ağustos'taki oturumunda, Afrika ülkelerinin Ticaret ve Sanayi Odası başkanları ve Afrikalı işadamlarına TMB Başkan Vekili Adnan ÇEBİ, Türk yurtdışı müteahhitlik hizmetlerini ve Türk firmalarının Afrika ülkelerindeki inşaat faaliyetlerini anlatan bir sunum yaptı. Yapılan toplantılarda Türk şirketlerinin Afrika'daki yatırımlarının 400 milyon ABD Dolarını aştığı, inşaat sektöründe faaliyet gösteren Türk firmalarının Afrika'da 2007 yılında üstlendikleri projelerin toplamının 5,8 milyar ABD Doları bulunduğuy kaydedildi.

Afrika ile ekonomik ilişkilerin ele alındığı İş Forumu kapsamında yapılan ikili görüşmelerde, TMB Başkan Vekili Emre AYKAR, Kamerun Ekonomi Planlama ve Kentleşme Bakanı Louis Paul MOTAZE ile bir araya geldi.

51 Afrika ülkesi, 11 Uluslararası kuruluş ve 900'e yakın delegenin katıldığı zirvede İstanbul Deklarasyonu'na imza atıldı ve ülkeler arası işbirliği programı onaylandı. Türkiye, 1998 yılında benimsediği Afrika Eylem Planı doğrultusunda, bu kıtaya açılımı sürdürürken, işbirliğini geliştirmek amacıyla düzenlenen bu zirvenin her 5 yılda bir tekrarlanması planlandı.

20.08.2008

ANGOLA HEYETİ İLE TOPLANTI VE ÇALIŞMA YEMEĞİ

Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi için Türkiye'de bulunan Angola Dışişleri Bakanlığı yetkililerinden oluşan bir heyet 20 Ağustos 2008 tarihinde TMB'yi ziyaret etti. Konuk heyet için düzenlenen toplantıda, Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışı faaliyetleri hakkında bilgiler verildi. Angola heyeti üyeleri, petrol, LNG ve elmas gibi zengin doğal kaynaklara sahip olan Angola'nın Afrika'nın en hızlı gelişen ekonomilerinden biri olmasına rağmen, ülkelerinde yaşanan savaşın

büyük tahribata yol açtığını, her türlü alt ve üst yapıya ihtiyaçları olduğunu belirttiler. Angola'da özellikle Çin'in çok fazla proje üstlendiğini, bunun savaş zamanında kendilerini destekleyen tek ülke olmasından kaynaklandığını anlatan yetkililer, ülkelerinde bulunan çimento fabrikalarının ihtiyacı karşılamadığını vurguladılar.

Başta Çin olmak üzere Fransa, ABD, Brezilya ve Portekiz firmalarının Angola müteahhitlik sektöründe faaliyet gösterdiklerine, bununla birlikte Türk müteahhitlik firmalarını da ülkelerinde görmek istediklerine değinen heyet yetkilileri TMB üyesi firmalarla ilgili bilgileri Angola Ticaret ve Sanayi Odası'na aktaracaklarını ifade ettiler. Diğer taraftan, Türk müteahhitlik firmalarının Angola'da henüz bir proje üstlenmemiş olduklarına değinilerek, yakın gelecekte Angola'da açılması planlanan Türk Büyükelçiliği binasının inşaatı vesilesiyle Türk firmalarının ülkeye gireceklerine, dolayısıyla bu durumun pazarı tanımaları açısından fırsat yaratacağına işaret edildi.

22.08.2008

TÜRKİYE - KARAYİPLER TOPLULUĞU (CARICOM) TOPLANTISI

Türkiye-Karayipler Topluluğu (CARICOM) Yüksek Düzeyli Toplantısı 22 Ağustos 2008 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirildi. Dışişleri Bakanlığı tarafından Türkiye ile CARICOM arasında bir işbirliği mekanizması tesis edilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar çerçevesinde düzenlenen toplantıya, Dışişleri Bakanı Ali BABACAN, Karayipler Topluluğu üyesi 11 ülkenin Birleşmiş Milletler nezdindeki daimi temsilcileri, Dışişleri Bakanlıklarından yetkililer ve Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi (TİKA) Başkan Yardımcısı Dr. Mustafa ŞAHİN katıldı.

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Ertuğrul APAKAN'ın başkanlığında düzenlenen "Türkiye Ekonomisi ve Türk İş Dünyası" ile ilgili oturumunda söz alan TMB Genel Sekreteri Haluk BÜYÜKBAŞ yurtdışı müteahhitlik hizmetleri ile ilgili bir sunum yaptı.

CARICOM Daimi temsilcisi Büyükelçi Chrispin S. GREGORIE ise konuşmasında toplantı münasebetiyle Türkiye'de bulunmaktan çok mutlu olduğunu belirterek, toplantının Türkiye ile CARICOM arasındaki işbirliğinin geliştirilmesinde ve genişletilmesinde önemli adımlara vesile olacağını ifade etti.

15.10.2008

KENYA İSKAN BAKANI PETER SOITA SHITANDA VE BERABERİNDEKİ HEYETİN TMB'Yİ ZİYARETİ

Kenya İskan Bakanı Peter Soita SHITANDA başkanlığında, Kenya İskan Bakanlığı yetkililerinden oluşan bir heyet 15 Ekim 2008 tarihinde TMB'yi ziyaret etti. Kenya heyeti ile yapılan toplantıda, konuk heyete TMB ve Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışı faaliyetleri hakkında bilgi verildi. TMB Yönetim Kurulu Üyesi Celal SEVER heyete Türk müteahhitlik firmalarının ülkelerinde henüz bir proje üstlenmemiş olduklarını fakat Kenya inşaat sektöründe faaliyet göstermek istediklerini ifade etti.

Bakan SHITANDA, Türk firmalarıyla sadece müteahhitlik sektöründe değil, turizm ve diğer birçok farklı sektörde işbirliği olanakları bulunduğunu, iki ülke arasındaki ticaret hacminin oldukça düşük olduğunu, Türk firmaları ile işbirliğinin geliştirilmesi hususuna önem verdiklerini dile getirdi. Ayrıca yol ve konut inşaatının ülkelerinin öncelikli gereksinimleri arasında yer aldığını, bununla birlikte ülkelerinde yılda 150.000 konuta ihtiyaç duyulduğunu, fakat üretimlerinin 30.000 konut ile sınırlı kaldığını söyledi.

SHITANDA konuşmasında, hükümetlerinin 6 yıldır iktidarda olduğunu, Kenya'nın altyapı geliştirme projesi üzerindeki hazırlıkların tamamlanmış olduğunu, ülkede karayolu, havaalanı ve özellikle büyük boyutta konut inşaatı ihtiyacı bulunduğunu belirtti. Altyapı konusunda işbirliği için Türk müteahhitlik firmalarını ülkelerinde görmek istediklerini söyleyerek bu çerçevede bir TMB heyetini mevcut potansiyeli yerinde görmeleri için Kenya'ya davet etti. SHITANDA ayrıca, Kenya hükümeti tarafından ülkedeki altyapı yatırımlarının gerçekleştirilebilmesi amacıyla Kamu-Özel Ortaklığı (PPP) konusunda gerekli düzenlemelerin yapıldığını, ziyaretlerinin amacının Türk firmalarını Kenya'ya çağırarak olduğunu, 2030 yılında gelişmiş bir ülke olma hedefleri bulunduğunu, bunun da ancak Türkiye gibi kardeş ülkelerin desteği ile olabileceğini ifade etti.

18 - 20.10.2008

ULAŞTIRMA BAKANI BİNALİ YILDIRIM BAŞKANLIĞINDA TÜRK MÜTEAHHİTLİK HEYETİNİN LIBYA ZİYARETİ

18-20 Ekim 2008 tarihlerinde, Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi'nin Başkenti Trablus'a, organizasyonunu Türkiye Müteahhitler Birliği'nin yaptığı bir ziyaret gerçekleştirildi. TMB'nin özel uçakla düzenlediği geziye, Ulaştırma Bakanı Binali YILDIRIM ve Bakanlık bürokratları ile 50'den fazla müteahhit firma temsilcisinin oluşturduğu bir heyet katıldı.

18 Ekim akşamı düzenlediği çalışma yemeğinde Ulaştırma Bakanı Binali YILDIRIM ile firma temsilcileri bir araya geldi.

Küresel krizin yarattığı finansal daralmaya karşı alternatif pazarları araştıran müteahhitler, uzun zaman ambargo altında yaşadığı için harcama yapamayan ve çok güçlü nakit varlığı olan petrol zengini Libya'ya yöneltiler. Kaddafi Devrimi'nin 40. yılı nedeniyle önemli yatırımları olan ve ilk etapta 40 milyar ABD Dolarlık projeyi hayata geçirmeye karar veren Libya, müteahhitler için iyi bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Trablus Limanı'na Türk makine ve inşaat sanayii ürünlerini getiren, Ankara ve Samsun gemilerindeki, "Blue-Expo Fuarı"nı, Libya'daki meslektaşları Mohammad Abou AJILA ile birlikte açan YILDIRIM, THY'nin haftada 3 gün olan Trablus sefer sayısını 26 Ekim 2008 tarihinden itibaren 7 güne çıkararak anlaşmayı da Libya Ulaştırma Bakanı AJILA ile birlikte imzaladı. YILDIRIM bu vesile ile Türkiye'deki TOKİ muadili bir kuruluş olan Housing and Infrastructure Board (HIB) Başkanı Abouzid Omar DORDA ve Libya Başbakanı Ali El MAHMUDI'yi de ziyaret etme imkanı buldu.

28.10.2008

TMB - BASIN TOPLANTISI

TMB Yönetim Kurulu Üyeleri "Ekonomik Kriz Döneminde Müteahhitlik Sektörünün Önemi" hakkında değerlendirmelerini aktarmak amacıyla 28 Ekim 2008 tarihinde İstanbul Mövenpick Otel'de bir basın toplantısı düzenledi.

İnşaat sektörünün, 200 farklı iş alanını etkileyerek işsizliğe, coğrafi dağılımı nedeniyle yoksulluğa, bölgelerarası dengesizliklere ve hatta teröre çare üretebilen gerçek bir sosyal kriz kalkanı olduğuna değinerek, ekonomi yönetiminin sektör temsilcileriyle bir araya gelmesi gerektiğini belirten Başkan Erdal EREN, krizi en az hasarla atlatabilmek için müteahhitlik sektörüne destek verilmesi gerektiğini belirtti.

Yurtdışındaki Türk inşaat firmalarının şantiyelerinde çalışan Türk işçi oranının %90'dan %30'a düştüğünü hatırlatan TMB Başkanı, hükümetten kriz sürecinde Türk işçi çalıştırmanın maliyetlerini, firmaları Uzakdoğulu işçi kullanmaya mecbur etmeyecek seviyelere çekmesini istedi. Kriz nedeniyle bankaların kredi musluklarını kısıtına dikkat çeken EREN, yurtdışında kamuya ait inşaatların yarım kalmaması için Hazine'nin borçlanma şartlarını yumuşatması gerektiğini belirtti. Ayrıca yurtdışından iş almak için gerekli olan teminat mektupları için de kamu bankalarının devreye girmesi gerektiğini ifade etti.

07.11.2008

SURİYE İMAR VE İSKAN BAKANLIĞI, YAPI VE İMAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YETKİLİLERİNİN ZİYARETİ

Bakanlıklarının modernizasyon çalışmaları çerçevesinde Türkiye'deki benzer kurumların işleyiş tarzı, bilgi birikimi ve deneyimlerinden faydalanmak, çalışma yöntemleri ile kullanılan teknolojileri araştırmak üzere ülkemizde bulunan Suriye Cumhuriyeti İmar ve İskan Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Yapı ve İmar Genel Müdürlüğünden teknik bir heyet, 7 Kasım 2008 tarihinde Türkiye Müteahhitler Birliğini ziyaret etti.

Suriye heyeti ile firma temsilcilerinin bir araya geldiği toplantıda, TMB ve Türk firmalarının yurtdışı faaliyetleri hakkında bilgiler verildi. Heyet yetkilileri özellikle depreme dayanıklı çok katlı binaların inşaatı ile ilgilendiklerini ifade ederek bu konuda firmalarımızın deneyimlerinden yararlanmak istediklerine değindiler. Türk firmalarının yetkilileri ise Suriye'de iş yapmanın güçlüklerine değinerek, teminat mektubu ile ilgili yaşadıkları sorunları dile getirdiler.

14.11.2008

“TAAHHÜT SEKTÖRÜNDE MÜZAKERE” KONULU EĞİTİM TOPLANTISI

14 Kasım 2008 tarihinde, Türkiye Mütahhitler Birliği Toplantı salonunda üye firmalardan yetkililerin katılımıyla, Güher ERBİL tarafından “Taahhüt Sektöründe Müzakere - İnsan Faktörü” konulu bir eğitim semineri verildi.

Müzakere, bir konuyla ilgili olarak anlaşmaya varma amaçlı görüşme, danışma, fikir alışverişinde bulunma süreci olarak tanımlanmaktadır. Seminerde bu tanımdan yola çıkılarak müzakerenin insan hayatında ve taahhüt sektöründeki önemine değinilerek bu süreci etkileyen faktörler ele alındı. Müzakere sürecinin aşamaları ile insan faktörü göz önünde bulundurulduğunda ulaşılması olası sonuçlar tartışıldı.

17.11.2008

FAS KRALLIĞI BÖLGESEL KENT TEŞKİLATLARI VE AL OMRANE HOLDİNG YÖNETİCİLERİNDEN OLUŞAN TEKNİK HEYETİN ZİYARETİ

Fas Krallığı Bölgesel Kent Teşkilatları ve Al Omrane Holding temsilcilerinden oluşan bir Heyet 17 Kasım 2008 tarihinde Türkiye Mütahhitler Birliği’ni ziyaret etti.

Üye firma temsilcileri ile Fas heyetinin bir araya geldiği toplantıda TMB tanıtım filmi izlendi ve yurtdışı müteahhitlik hizmetlerini anlatan bir sunum yapıldı. Daha sonra, Fas’ın konut projelerinin gerçekleştirilmesinden sorumlu kamu teşebbüsü niteliğindeki Groupe Al Omrane-Holding (TOKI’nin Fas’daki muadili) yetkilileri, ülkelerinde başlatılan konut dönüşüm seferberliği çerçevesinde Türk firmaları ile görüşmelerde bulundu ve TMB üyelerinden MESA’nın Park Oran projesini ziyaret etti.

17.11.2008

RUSYA FEDERASYONU BÜYÜKELÇİSİ VLADİMİR IVANOVSKY’NİN KONUŞMACI OLARAK KATILDIĞI “GÜNDEM 2008” TOPLANTISI

gecikmeye neden olduğuna değinerek, Rusya ile Türkiye arasındaki çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmasıyla ilgili yeni düzenlemelerin yapılmasını istedi. Bankalarla

ilişkilerde ve malzeme sevkiyatı sırasında gümrüklerde karşılaştıkları beklemler nedeniyle de türlü sorunlar yaşadıklarına dikkati çeken EREN, bunların çözüme kavuşturulmasında da büyükelçilerin ilgi ve desteklerini beklediklerini bildirdi. Rusya gibi büyük bir ülkenin altyapı inşaatlarının her zaman ilgilerini çektiğini belirten EREN, Krasnodar bölgesinde 2014 Kış Olimpiyatları’na hazırlık amacıyla gerçekleştirilecek projelerin üzerinde de önemle durduklarını ifade etti.

Daha sonra söz alan Büyükelçi AKINCI, Türkiye ve Rusya arasındaki politik ilişkilerin mükemmel bir durumda olduğunu ifade ederek zaman zaman ekonomik ilişkileri üzerinde sorunlar çıksa da iki ülke arasında var olan ticaret ve ekonomi mekanizmasının bu sorunları hemen çözüme yetisine sahip olduğunu söyledi.

Rusya Federasyonu Ankara Büyükelçisi Vladimir IVANOVSKY ise toplantıda yaptığı konuşmada, ülkesinde yaşanan finans krizine karşı aldıkları önlemler ve ekonominin uzun vadede büyümesini sağlamak için atılan adımlar üzerinde durdu. Küresel mali kriz nedeniyle mali sistemde reforma ihtiyaç duyulduğunu ifade eden IVANOVSKY, bu kapsamda Rus makamların, 2009-2010 yıllarında 200 milyar dolarlık desteği reel sektöre ayırdığını belirterek, bu dönemde ülkede çalışacak firmalar için idari engelleri ortadan kaldıracak çalışmalar yapılacağını da bildirdi.

17 Kasım 2008 akşamı Ankara Sheraton Oteli’nde düzenlenen Türkiye Mütahhitler Birliği’nin “Gündem 2008” konulu yemekli sohbet toplantısının konukları Rusya Federasyonu’nun Ankara Büyükelçisi Vladimir IVANOVSKİY ve Türkiye’nin Moskova Büyükelçisi Halil AKINCI ile bir araya geldiler.

Türkiye Mütahhitler Birliği Başkanı Erdal EREN yaptığı açılış konuşmasında, ekonomik krizin Rusya’da devam eden projelerde yavaşlamaya ve ödemelerde

20 - 24.11.2008

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'IN HİNDİSTAN ZİYARETİNE KATILIM

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Türk-Hint İş Konseyi, 21 Kasım 2008 tarihinde Hindistan'da, Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın ziyareti sırasında Türk-Hint İş Forumu'nu düzenledi. TOBB/DEİK Başkanı M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU'nun başkanlığında gerçekleşen toplantıya TMB'yi temsilen Başkan Erdal EREN ve Başkan Yardımcısı Adnan ÇEBİ

Başbakan ERDOĞAN'ın Hindistan ziyareti kapsamında düzenlenen Türk-Hint İş Forumu'na Türkiye'den çok sayıda iş adamı eşlik etti. Hintli iş adamlarıyla bir araya gelmek için heyete katılan Türk iş adamları etkinlik kapsamında ikili iş görüşmesi yapma fırsatını yakaladı. Başbakan, Forum sırasında yaptığı konuşmada öncelikle ekonomik krize ilişkin değerlendirmede bulundu. "Şimdi yatırım yapma zamanıdır. İstihdam ve üretim yapma zamanıdır. İnaniyorum ki işte o zaman bu kriz neye dönüşecektir? O ülkeler için fırsata dönüşecektir" diyen Erdoğan, ekonomik konularda yapılacak işbirliğinin iki ülkeyi birbirine daha da yakınlaştıracağını belirtti.

Hükümetlerin bu konuda hemfikir olması ve güçlü bir siyasi irade ortaya koymasının önemli bir gelişmenin kapısını açtığını kaydeden ERDOĞAN, "Bu konuda iki tarafın iş adamlarına büyük sorumluluklar düşüyor. Hükümet olarak yatırım ve ticaret için uygun ortamı oluşturuyoruz. Bize düşen, engelleri kaldırmak, dolaşmak, süreçleri kolaylaştırmak ve teşvik etmektir. İş adamlarının da açılan bu yollardan ilerleyerek her iki ülkenin kalkınmasına katkı sağlayacaklarına inanıyorum" dedi.

21.11.2008

TİCARET KANUNU TASARISI BİLGİLENDİRME SEMİNERİ

Türkiye Müteahhitler Birliği 21 Kasım 2008 tarihinde Ankara Swiss Otel'de, Adalet Bakanlığı Türk Ticaret Kanunu Komitesi (TTKK) Başkanı Prof. Dr. Ünal TEKİNALP ile TTKK üyesi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Veliye YANLI tarafından sunulan

Türk Ticaret Kanunu (TTK) Tasarısı'nın anlatıldığı bir seminer gerçekleştirdi.

Seminerde, Anonim ve Limited Şirketlerin temel özellikleri, kuruluşları ve yapıları anlatılarak Tasarının söz konusu şirketler açısından getirdiği yeniliklere ilişkin geniş çerçeveli bir sunum yapıldı. 1 Ocak 1957 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Türk Ticaret Kanunu yaklaşık 50 yıllık süre içinde ihtiyaçlar dikkate alınarak birçok değişikliğe uğradı. Bununla birlikte, bu süre içinde yürürlükte olan Türk Ticaret Kanunu'nun günün koşullarına uygun hale getirilmesine ihtiyaç duyulmuş ve 5 yıl süren çalışmalar sonunda 1535 maddeden oluşan yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, ilgili meslek kuruluşları ile üniversiteler başta olmak üzere sivil toplum örgütlerinin önerileri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlanması hususu da göz önüne alınarak hazırlanan yeni TTK Tasarısı 26 Kasım 2008 tarihinde TBMM Genel Kurul'unda görüşülmeye başlandı.

25.11.2008

ÇİN HEYETİ İLE TOPLANTI

23-27 Kasım 2008 tarihlerinde inşaat sektöründeki iş imkanlarını araştırmak üzere ülkemizi ziyaret eden China National Complete Plant Import & Export Corporation Group (COMPLANT) isimli devlet kuruluşu yetkilileri anılan ziyaret kapsamında 25 Kasım 2008 tarihinde Türkiye Müteahhitler Birliği'ni ziyaret etti.

Farklı alanlarda faaliyet gösteren birçok firmayı bünyesinde bulunduran COMPLANT yetkililerine TMB ve Türk yurtdışı müteahhitlik hizmetleri hakkında detaylı bilgi verildi. Yapılan görüşmede COMPLANT yetkilileri, önceliklerinin Türk firmaları ile işbirliği çerçevesinde Türkiye'deki inşaat projelerinde yer almak olduğunu belirterek, yoğun faaliyetlerinin bulunduğu Sahranın Güneyindeki Afrika ve Orta Asya ülkelerinde de müteahhitlik alanında Türk firmalarıyla işbirliğine hazır olduklarını ve bu konuda çeşitli firmalarımızla da görüşerek işbirliği taleplerini ileteceklerini ifade etti.

02.12.2008

TÜRK-JAPON İŞ KONSEYİ 16. ORTAK TOPLANTISI

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) tarafından düzenlenen Türk- Japon İş Konseyi 16. Ortak Toplantısı Devlet Bakanı Kürşad TÜZMEN, TOBB ve DEİK Başkanı Rifat HİSARCIKLIOĞLU, Türk-Japon İş Konseyi Başkanı Tuncay ÖZİLHAN ve Japonya'nın Ankara Büyükelçisi Nobuaki TANAKA'nın katılımıyla 2 Aralık 2008 tarihinde İstanbul Ceylan Intercontinental Otel'de gerçekleştirildi.

Türk ve Japon firmaların bir araya geldiği ortak toplantıda sektörel görüşmeler ve yeni işbirliği olanakları görüşülerek ticari ilişkilerin geliştirilmesi için yeni platformlar değerlendirildi. 100 kişiyi aşkın işadaminin katıldığı toplantının açılış konuşmasını yapan TOBB ve DEİK Başkanı Rifat HİSARCIKLIOĞLU, küresel kriz ortamında küresel işbirliğinin daha önemli hale geldiğini belirterek, Japon işadamlarına Türkiye ve Japonya arasındaki ticari ilişkilerini geliştirmenin tam zamanı olduğu mesajını verdi.

Devlet Bakanı Kürşad TÜZMEN, Türkiye ile Japonya arasındaki ilişkilerin güçlenerek devam ettiğini, siyasi ilişkilerde hiçbir sorun bulunmadığını, bütün dünya platformlarında iki ülkenin birbirlerini desteklediğini, buna rağmen siyasi ilişkilerde sıkıntı olan ülkelerde dahi gerçekleşen dış ticaret başarısını Japonya ile gerçekleştirilemediğini ifade etti.

Türkiye Müteahhitler Birliği Genel Sekreteri Haluk BÜYÜKBAŞ toplantının "Altyapı Projeleri, Lojistik ve Enerji Sektörlerinde İşbirliği" konulu oturumunu yöneterek Türk müteahhitlerinin yurtdışı faaliyetleri hakkında bir sunum yaptı.

16.12.2008

İSPANYOL MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ SEOPAN İLE TOPLANTI

15 - 17 Aralık 2008 tarihlerinde Devlet Bakanı Kürşad TÜZMEN'in davetlisi olarak ülkemizi ziyaret eden İspanya Ulusal Müteahhitler Birliği (SEOPAN) Başkanı David TAGUAS başkanlığındaki İspanya Müteahhitlik Heyeti 16 Aralık 2008 tarihinde Türkiye Müteahhitler Birliğini ziyaret etti.

TMB'nin üyesi bulunduğu Avrupa İnşaat Sanayi Federasyonu (FIEC) ve Avrupa Uluslararası Müteahhitler Birliği'nin (EIC) de üyesi olan SEOPAN, İspanya'nın önde gelen müteahhitlik firmalarını bünyesinde bulundurmaktadır. SEOPAN heyeti ile TMB üyesi firma yetkililerinin bir araya geldiği toplantıda firmaların tanıtımlarının yapılmasının yanı sıra üçüncü ülkelerde işbirliği imkanları değerlendirildi.

İspanya'nın, Türkiye ile sadece politik alanda değil, ekonomik ve ticari alanda da stratejik işbirliğine girmesi gerektiğini belirten TAGUAS, iyi ilişkilerin olduğu bir ülkeyle işbirliği yapmanın ve 3. ülkelere birlikte açılmanın çok akılcı olacağını düşündüğünü ifade etti.

İspanyol müteahhitlerinin Avrupa ve Güney Amerika'da üstlenmiş oldukları projelere değinen SEOPAN Başkanı, Türk müteahhitlerinin Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki deneyimlerinin önemini vurgulayarak gerek bu bölgelerde gerekse Sahranın Güneyindeki Afrika ile Güney Amerika'da Türkiye ile işbirliği yapabileceklerini dile getirdi.

Toplantı sonunda verilen kokteyl sırasında, SEOPAN heyeti üyeleri ile TMB üyesi firma yetkilileri işbirliği imkanları hususunda görüş alışverişinde bulundu.

25.12.2008

2008 YILI YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ ÖDÜL TÖRENİ

Uluslararası inşaat sektörünün dünyaca ünli dergilerinden "Engineering News Record" (ENR) her yıl, bir önceki yılın verilerini esas alarak Dünyanın En Büyük 225 Uluslararası Müteahhitlik Firması'nı yayınlamaktadır.

Türkiye Müteahhitler Birliği 25 Aralık 2008 tarihinde ENR dergisinin 2008 yılında yayınladığı listede yer alan 23 Türk firması için Ankara Sheraton Otel'de, Başbakan Tayyip ERDOĞAN, Devlet Bakanı Kürşad TÜZMEN ve TOBB Başkanı Rifat HİSARCIKLIOĞLU'nun katıldığı bir ödöl töreni gerçekleştirdi.

Ödöl töreninden önce yapılan konuşmalarda Türkiye Müteahhitler Birliği Başkanı Erdal EREN, 2003 yılında bu listede sadece 8 Türk firması yer alırken, 2007'de bu sayının 22'ye, 2008'de de 23'e ulaŐtıĐını ifade ederek, Türkiye'nin bu yıl da son 3 yılda olduğu gibi listenin üçüncü sırasına yerleŐtiĐini belirtti ve ekonomide ciddi sıkıntıların yaŐandığı bir dönemde yurt dışı müteahhitlik sektörünün "moral kaynağı" olduğunu ifade etti.

Konuşmaların ardından 2008 yılı listesinde dünyanın en büyük 225 uluslararası müteahhitlik firması arasında yer alan ENKA, GAMA, RENAISSANCE, TEKZEN, YÜKSEL, KAYI, BAYTUR, TAV, NUROL, MAK-YOL, STFA, HAZİNEDEROĞLU, SUMMA, GAP, YENİGÜN, CENGİZ, RASEN, DOĐUŐ, ALARKO, MESA, YAŞAR ÖZKAN, TML ve ÜSTAY firmalarından yetkililer plaketlerini Başbakan ERDOĞAN ve Devlet Bakanı TÜZMEN'in elinden aldılar.

26.12.2008

YENİ YIL BALOSU

Türkiye Müteahhitler Birliği Geleneksel Yeni Yıl Balosu, Yönetim Kurulu Başkanı Erdal EREN ve eŐinin ev sahipliğinde 26 Aralık 2008 tarihinde Ankara Sheraton Oteli'nde gerçekleştirildi.

Funda ARAR'ın konuk sanatçı olarak katıldığı gecede TMB üyeleri aileleri ile birlikte zorlu geÇen bir yılın yorgunluğunu atarken, zorlu geğmesi beklenen 2009 yılına umutla "Merhaba" dediler.

Yıl boyunca iş görüşmeleri ile bir araya gelen bürokratlar ve üye firma temsilcilerimiz, hep birlikte yeni yıl için enerji ve moral depoladı.

19.01.2009

EKONOMİK KOORDİNASYON KURULU (EKK) TOPLANTISI

Müteahhitlik hizmetleri, demir ve demirdıŐı metaller, gemi inşa ve denizcilik ile turizm sektörlerindeki sorunlarının ele alındığı Ekonomi Koordinasyon Kurulu (EKK) toplantısı Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. Nazım EKREN başkanlığında 19 Ocak 2009 tarihinde gerçekleştirildi.

Dış Ticarettten Sorumlu Devlet Bakanı Kürşad TÜZMEN, Sanayi ve Ticaret Bakanı Zafer ÇAĞLAYAN, Maliye Bakanı Kemal UNAKITAN, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk ÇELİK, Bayındırlık ve İŐkan Bakanı Faruk Nafiz ÖZAK ile Hazine, DTM, DPT, Maliye ve Bayındırlık bakanlıkları MüsteŐarları, BDDK Başkanı, Eximbank, Ziraat Bankası ve Halk Bankası Genel Müdürleri gibi üst düzey yetkililerin katıldığı toplantıda TMB ve TOBB Müteahhitlik Hizmetleri Meclisi Başkanı Erdal EREN global kriz karşısında inşaat sektörünün genel durumu, yurtiçi projelerdeki gelişmeler ve yurtdışı müteahhitlik hizmetlerine ilişkin ayrıntılı bir sunum yaparak yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sektör görüşlerini dile getirdi.

04.02.2009

TÜRK-SUUD İŞ FORUMU

3-5 Şubat 2009 tarihlerinde Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL Türk işadamlarından oluşan bir heyet ile Suudi Arabistan'a resmi bir ziyaret gerçekleştirdi.

Bu ziyaret kapsamında Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) tarafından 4 Şubat 2009 tarihinde Riyad'da düzenlenen Türk-Suud İş Forumunun "Müteahhitlik ve Gayrimenkul Alanlarında İşbirliği Olanakları" konulu sektörel oturumuna TMB'yi temsilen katılan Başkan Vekili Emin SAZAK Türk Müteahhitlik Sektörü ile ilgili bir sunum yaptı.

13.02.2009

"EMPATİK İLETİŞİM VE VAROLMA SANATI" EĞİTİMİ

Türkiye Müteahhitler Birliği tarafından 13 Şubat 2009 tarihinde TMB üyesi firma temsilcilerinin katıldıkları "Empatik İletişim ve Varolma Sanatı" konulu bir eğitim düzenlendi.

Türkiye Müteahhitler Birliği toplantı salonunda Prof. Dr. Üstün DÖKMEN tarafından verilen eğitimde katılımcıların günlük yaşamla ve çalışma ortamlarıyla ilgili kaliteli yaşam stilleri konusunda bilgilenmeleri; kültürel ve kişisel boyutlardaki mevcut iletişim sorunlarını fark etmeleri ve bu sorunları giderme yollarını öğrenmeleri; empatik iletişim konusunda beceri kazanmaları; bu becerileri iş yerlerinde ve özel yaşamlarında kullanma konusunda motive olmaları; ailede ve iş yerinde sağlıklı iletişimin, uzlaşmanın ve yaşama sevinci taşımanın önemini kavramaları amaçlandı.

Eğitimde "Günlük yaşamda ve iş ortamlarında yaşam stilleri", "Empatik iletişim", "Bir kurumda Biz'i oluşturmada, takım kurmada, ekip olmada ve sinerjiyi artırmada sağlıklı iletişimin ve uzlaşmanın önemi", "İç ve dış müşteriyle ve ailede ortaya çıkan iletişim çatışmaları, çözüm yolları; çatışmaların kültürel boyutu", "Sorumluluk almanın önemi", "Yaşama odaklanmada ve stresle baş etmede kuantum mantığı", "Duyguları fark etme, ifade etme ve kontrol etme", "Motivasyonu artırma ve yaşama sevincine ulaşma yolları", "Mobbing: Farklı ile uğraşmak", "Öteki ile - Farklı ile uzlaşmak", "Müşteri ile iletişim" konuları ele alındı.

13.02.2009

CUMHURBAŞKANI ABDULLAH GÜL İLE RUSYA FEDERASYONU'NA TÜRK İŞADAMLARI HEYETİ ZİYARETİ

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) 12-15 Şubat 2009 tarihleri arasında Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL'ün Rusya ve Tataristan ziyareti sırasında Moskova ve Kazan'da ortak toplantılar gerçekleştirdi. Türkiye'den çok sayıda iş adamının da eşlik edeceği ve Abdullah GÜL'ün de yer alacağı toplantı sektörel görüşmeler ve yeni işbirliklerinin görüşülmesi için önemli bir platform oluşturdu.

Bu vesileyle 13 Şubat 2009 tarihinde Moskova'da DEİK tarafından düzenlenen İş Konseyi toplantıları kapsamında, "Müteahhitlik ve Enerji" ile ilgili oturuma TMB'yi temsilen katılan TMB Yönetim Kurulu Üyesi Selim BORA Türk müteahhitlik sektörü hakkında bir sunum yaptı.

16 - 19.02.2009

SANAYİ VE TİCARET BAKANI ZAFER ÇAĞLAYAN BAŞKANLIĞINDA BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİNE TÜRK İŞADAMLARI HEYETİ ZİYARETİ

Sanayi ve Ticaret Bakanı Zafer ÇAĞLAYAN, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu'nun (DEİK) Abu Dabi Ticaret ve Sanayi Odası işbirliğiyle düzenlediği TÜRK-BAE İş Forumu toplantısına katılmak, bu çerçevede BAE Hükümet yetkilileriyle ve Körfez sermayesinin temsilcileriyle görüşmeler yapmak üzere 16-19 Şubat 2009 tarihleri arasında iş adamlarından oluşan bir heyet ile Abu Dhabi'ye resmi bir ziyaret gerçekleştirdi.

Görüşmelerde; Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Kuveyt, Umman ve Suudi Arabistan'ın kurduğu Körfez İşbirliği Konseyi ile başlatılan stratejik ortaklığın geliştirilmesinin faydalı olacağı, bu kapsamda Türkiye'nin Konsey üyesi ülkelerle daha önce imzaladığı ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine dönük çerçeve anlaşmasının etkinleştirilmesinin faydalı olacağı, Türkiye ile Konsey'i oluşturan 6 ülke ile serbest ticaret anlaşması imzalanmasına dönük çalışmalar yoğunlaştırılması ve kısa zamanda sonuçlandırılması gerektiği belirtildi.

DEİK tarafından düzenlenen İş Konseyine TMB'yi temsilen katılan Başkan Vekili Emin SAZAK, Türk inşaat sektörü ve yurtdışı müteahhitlik hizmetlerini anlatan bir sunum yaptı.

06.03.2009

"KÜRESEL EKONOMİK KRİZ, İNŞAAT SEKTÖRÜ, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ" KONULU BASIN TOPLANTISI

6 Mart 2009 tarihinde Ankara Sheraton Otel'de, Türkiye Müteahhitler Birliği Başkanı Erdal EREN ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Ankara'da görevli ekonomi muhabirleri ile bir araya geldiği kahvaltılı basın toplantısı gerçekleştirildi.

Küresel ekonomik kriz ile inşaat sektörünün masaya yatırıldığı basın toplantısında TMB Başkanı EREN dünya ülkelerinin krizden çıkmak için yüksek miktarda kurtarma paketleri açıkladığını hatırlatarak, bu kurtarma paketlerinde ağırlıklı kalemi kamu altyapı yatırımlarının oluşturduğunu, G20 ülkelerinin dörtte üçünün altyapı ve ulaşım yatırım harcamalarını artıracığını açıkladığını kaydetti.

09.03.2009

FIEC BAŞKANI DIRK CORDEAL'IN TMB'Yİ ZİYARETİ

9 Mart 2009 tarihinde Türkiye Müteahhitler Birliğini ziyaret eden FIEC Başkanı Dirk CORDEAL ve Genel Sekreteri Ulrich PAETZOLD onuruna TMB Kadir Sever Salonunda akşam yemeği düzenlendi.

Toplantıda TMB ve FIEC arasında sektörel işbirliğinin geliştirilmesine yönelik fikir alışverişinde bulunuldu.

16 - 20.03.2009

5. DÜNYA SU FORUMU

2004 yılından bu yana TMB'nin de üyesi olduğu Dünya Su Konseyi, 16-20 Mart 2009 tarihlerinde İstanbul'da 5. Dünya Su Forumu'nu gerçekleştirdi. Forum kapsamında, Devlet Başkanları Zirvesi, Parlamenterler Toplantısı, Bakanlar Konferansı, Yerel Yönetimler Süreci, Üst Düzey Üçlü Diyalog Toplantıları yapıldı.

Dünyadaki su sorununu uluslararası gündeme almak, dünya su kalkınma raporunu yayınlamak ve Binyıl Kalkınma Hedefleri'ni gözden geçirmek amacıyla düzenlenen foruma 92 ülkeden 33 bin kişi katıldı. İstanbul'da düzenlenen 5. Dünya Su Forumu'na katılan liderler, suyun toplumların ve ülkelerin yaşamlarındaki önemine dikkat çekerek, dünyaya su kaynaklarının yönetimi konusunda acil önlemler alınması çağrısında bulundular.

03.04.2009

TMB - SEOPAN YEMEKLİ İŞBİRLİĞİ TOPLANTISI

Türkiye-İspanya Zirvesi kapsamına İstanbul'da bulunan İspanya Müteahhitler Birliği (SEOPAN) yetkililerinden oluşan bir heyet 3 Nisan 2009 tarihinde İstanbul Sait Halim Paşa Yalısındaki öğle yemeğinde TMB yetkilileri ile bir araya geldi.

Ev sahipliğini TMB'nin yaptığı yemekli toplantıda Türk ve İspanyol müteahhitlerin gerçekleştirdikleri projeler anlatılarak işbirliği imkanları üzerinde müzakereler yapıldı.

05.04.2009

TMB - SEOPAN İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI

5 Nisan 2009 tarihinde gerçekleştirilen Türkiye-İspanya Zirvesi çerçevesinde, Dolmabahçe Sarayı Müsahiban Köşkünde düzenlenen bir törenle Türkiye Müteahhitler Birliği ile İspanya Ulusal Müteahhitler Birliği (SEOPAN) arasında mutabakat zaptı imzalandı.

Türkiye Müteahhitler Birliği Başkanı Erdal EREN ile SEOPAN Başkanı David TAGUAS'ın imzaladığı mutabakat zaptının, iki organizasyon arasında ilişkileri geliştirmeyi, Türk ve İspanyol şirketleri arasında mühendislik, inşaat ve kalkınma alanlarında yapılacak işbirliğini kolaylaştırmayı amaçladığı belirtildi.

Bayındırlık ve İskan Bakanı Faruk Nafiz ÖZAK ile İspanya Ulaştırma ve Bayındırlık Bakanı Magdalena Alvarez ARZA'nın da hazır bulunduğu imza töreninde, birlik temsilcilerinin gerektiğinde mutabakat zaptının kararlarını uygulamak ve sigorta, finansman, iş gücü mekanizması, pazar araştırması gibi konularda görüşmeler yapmak üzere tekrar bir araya gelinmesi hususlarında anlaşmaya varıldı.

04 - 05.04.2009

**“TAAHHÜT SEKTÖRÜ GELECEĞİNİ ARIYOR”
TEMALI ARAMA KONFERANSI**

03-05 Nisan 2009 tarihleri arasında Antalya Concorde Otel’de Türkiye Müteahhitler Birliği ev sahipliğinde; inşaat sektörünün önemi, ülke ekonomisine katkıları ve geleceğinin irdelendiği “Türkiye Müteahhitler Birliği Taahhüt Sektörünün Geleceğini Arıyor” başlıklı bir Arama Konferansı gerçekleştirildi.

Söz konusu Arama Konferansı üç farklı kuşak müteahhit üyelerimiz, profesyonel yöneticiler, başta TOKİ Başkanı olmak üzere kamudan üst düzey katılımcılar, finans sektörü temsilcileri, akademisyenler ve medyadan gelen yaklaşık 80 kişilik bir katılımla gerçekleştirildi. Arama Konferansı sonrasında hazırlanan Raporun sonuçları ilgili kesimlerden katılımcıların ve karar vericilerin yer alacağı bir günlük bir “Karar Konferansı” ile değerlendirilecek ve daha sonra ortak akıl ile alınan kararlar başta siyasi otorite, bürokrasi, medya olmak üzere tüm üyelerimiz ve sosyal paydaşlarımıza aktarılacaktır.

16 - 17.04.2009

**“1999 FIDIC SÖZLEŞMELERİNİN PRATİK
UYGULAMALARI VE ULUSLARARASI
SÖZLEŞMELER” KONULU EĞİTİM SEMİNERİ**

Organizasyonunu Türkiye Müteahhitler Birliği’nin yaptığı “1999 FIDIC Sözleşmelerinin Pratik Uygulamaları ve Uluslararası Sözleşmeler” Konulu Eğitim Semineri 16-17 Nisan 2009 tarihlerinde Ankara Swissotel’de gerçekleştirildi.

ECV (European Construction Ventures Ltd.) Şirketinden Anthony GLOVER tarafından İngilizce olarak sunulan eğitimde Türkçe simültane çeviri de yapıldı. Etkileşimli bir eğitim ortamında düzenlenen seminerde FIDIC sözleşmelerindeki şartnameler arasındaki farklılıklar, sözleşmelerdeki önemli maddeler, kullanım alanları ele alınarak uluslararası tahkim ve anlaşmazlıklar ile sigorta ve risk faktörleri örneklerle ayrıntılı olarak anlatıldı.

27.04.2009

**DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI
NAZIM EKREN’İN KONUŞMACI OLARAK
KATILDIĞI “GÜNDEM 2009” TOPLANTISI**

TMB tarafından 2003 yılından bu yana gerçekleştirilen “Gündem” temalı etkinliklerin 27 Nisan 2009 tarihindeki konuğu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Nazım EKREN oldu. Ankara Swiss Otel’de gerçekleştirilen etkinlikte üst düzey bürokratların yanı sıra üye firma temsilcileri ve basın mensupları yer aldı.

“İnşaat Sektörü ve Ekonomik Kriz” temalı Gündem toplantısında sektörün sorunları ve krizden çıkış için katkıları ağırlıklı olarak ele alındı. Devlet Bakanı Nazım EKREN sektörün; büyük ölçüde yerli sanayi ve girdiye dayanması, istihdam potansiyelinin büyüklüğü, diğer sektörlerle yoğun girdi ilişkisinde olması, yurtdışında yürütülen faaliyetlerin döviz kazandırıcı niteliğiyle Türk ekonomisinin önemli lokomotif sektörlerinden birisi olduğunu belirtti.

Başlangıçtaki finans krizinin, etkilediği sektörler itibarıyla ekonomik kriz özelliği de kazandığını ifade eden EKREN, bu gelişmelerin, dünya ekonomisiyle entegre olmuş tüm ekonomilerde hem talebin, hem de buna bağlı üretimin, bunun doğal sonucu olarak da istihdamın ciddi sorunlarla karşılaşmasına neden olduğunu belirtti.

29.04.2009

SRI-LANKA HEYETİNİN TMB'Yİ ZİYARETİ

26 Nisan - 1 Mayıs 2009 tarihleri arasında TBMM Başkanı Köksal TOPTAN'ın davetlisi olarak ülkemizde bulunan Sri Lanka Parlamento Başkanı W.J.M. LOKUBANDRA başkanlığında bir heyet 29 Nisan 2009 tarihinde Türkiye Müteahhitler Birliği'ni ziyaret etti.

Sri Lanka Milletvekili Udawaththe Nauda, Meclis Başkanı Mano WİJEYERATNE ile Dışişleri Bakanlığımız yetkililerinin bulunduğu heyete TMB ve yurtdışı müteahhitlik hizmetlerini anlatan bir film ile sunum yapıldı.

Sri Lanka heyeti, Türk inşaat şirketlerinin imza attığı uluslararası projeleri göz önüne aldıklarında ülkelerindeki inşaat projelerinin şirketlerimiz tarafından üstlenilmesinden ve bu alandaki tecrübelerimizin kendilerine aktarılmasından duyacakları memnuniyeti dile getirdiler.

05.05.2009

DÜNYA SU KONSEYİ BAŞKANI LOIC FAUCHON İLE YEMEKLİ TOPLANTI

5 Mayıs 2009 tarihinde resmi ziyaretlerde bulunmak üzere Ankara'ya gelen Dünya Su Konseyi (WWC) Başkanı Loic FAUCHON onuruna Ankara Parkfora Restaurant'da akşam yemeği gerçekleştirildi.

Türkiye Müteahhitler Birliği'nin düzenlediği yemekli toplantıya TMB Başkanı Erdal EREN'in yanı sıra DSİ Genel Müdür Yardımcısı Akif ÖZKALDI, Dünya Su Konseyi Governörleri Prof. Dr. Doğan ALTINBİLEK ve İrfan AKER ile TMB Genel Sekreteri Haluk BÜYÜKBAŞ katıldı.

WWC'nin 2005 yılındaki Fas toplantısında seçilen başkanı Loic FAUCHON, Dünyadaki su ile ilgili sorunların temel nedeninin yağış miktarının bölgelere göre oldukça farklı olmasından kaynaklandığını, tatlı su kaynaklarının kirlenmesi ve nüfus artarken suyun aynı kalmasının insanlığın çözmesi gereken iki önemli problem olduğunu ifade etti.

08.05.2009

AVRASYA YAPI FORUMU

avantaj olduğuna değindi. DEİK Yönetim Kurulu Üyesi ve Türk - Avrasya İş Konseyleri Yürütme Kurulu Üyesi Ali Rıza ARSLAN da yaptığı konuşmada Avrasya'nın sanıldandan daha büyük bir coğrafya olduğunu ifade ederek, bir trilyon Doların üzerindeki iş hacmi ve doğal kaynak rezervleriyle büyük bir potansiyel taşıdığına dikkat çekti. Daha sonra Türkiye Müteahhitler Birliği adına söz alan Genel Sekreter Yardımcısı Çiğdem ÇINAR da TMB'nin faaliyetleri ile Türk yurtdışı müteahhitlik hizmetleri hakkında bilgiler içeren bir sunum yaptı.

Yapı-Endüstri Merkezi (YEM) ve DEİK Türk - Avrasya İş Konseyleri işbirliğiyle gerçekleştirilen forumun "Yapı ve Mühendislik Alanında İşbirliği Olanakları ve Projeler" başlıklı oturumuna Azerbaycan İhracatı ve Yatırımı Geliştirme Kurumu (AZPROMO); Belarus Ticaret Odası Minsk Departmanı; Moğolistan Yol, Ulaştırma, İnşaat ve Kentsel Kalkınma Bakanlığı Eğitim, Araştırma, Yatırım ve Konut Tedarik Ofisi ile Tacikistan Ekonomi ve Kalkınma Bakanlığı temsilcileri de katıldı.

Avrasya Yapı Forumu çerçevesinde yapılan ikili görüşmelerde TMB Genel Sekreter Yardımcısı Çiğdem ÇINAR ile Çek Cumhuriyeti Müteahhitler Birliği Başkanı Václav MATYÁŠ bir araya geldi. Yapılan görüşmede iki ülkenin kuruluşları arasında FIEC çerçevesinde sürdürülen işbirliğinin ikili düzeyde de geliştirilmesine yönelik görüş alışverişinde bulunuldu.

32. Uluslararası Yapı / TURKEYBUILD İstanbul Fuarı'nın önemli etkinliklerinden 'Avrasya Yapı Forumu' 8 Mayıs 2009 tarihinde TÜYAP Fuar ve Kongre Merkezi Marmara Salonu'nda gerçekleştirildi.

Forumun açılış konuşmasını yapan Yapı-Endüstri Merkezi (YEM) Yönetim Kurulu Başkanı Doğan HASOL, yapı sektörünün temsilcilerinden biri olarak forumun çok faydalı olacağına inancını dile getirerek Türkiye'de mobilize edilebilecek iş gücünün çok olmasının Türk müteahhitlik firmaları için yurtdışı pazarlarda önemli bir

13.05.2009

İTALYAN ULUSAL MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ (ANCE) ULUSLARARASI İLİŞKİLER DİREKTÖRÜ GERARDO CARANTE'NİN TMB'Yİ ZİYARETİ

İtalyan Mimarlar Birliği ve İtalyan Mühendisler Birliğinin ortaklaşa düzenlediği çalışma ziyareti vesilesiyle Ankara'da bulunan İtalyan Müteahhitler Birliği (ANCE) Uluslararası İlişkiler Direktörü Büyükelçi Gerardo CARANTE 13 Mayıs 2009 tarihinde Türkiye Müteahhitler Birliği'ni ziyaret etti.

Roma Mimarlar, Şehir Planlamacıları ve Restore Edenler Odası (OAR) Başkanı ve İtalyan Bayındırlık Yüksek Kurulu Üyesi Armedeo SCHIATTARELLA, OAR Uluslararası İlişkiler Koordinatörü Leyla MAGGIO, ASTALDI S.p.A.'nin Genel Müdürü Luigi REALINI ile Ticaret Müdürü Mehmet COŞAN'ın da katıldığı toplantıda 1 Ekim 2009 tarihinde Roma'da gerçekleştirilecek "Akdeniz'in Yeniden Yapılandırılması" konulu uluslararası Konferans hakkında bilgi verildi.

CARANTE, TMB Başkanını konferansa davet ederek bu vesileyle TMB ve ANCE arasında imzalanması planlanan işbirliği anlaşmasına yönelik tasarımları sundu.

21.05.2009

TÜRKİYE-BREZİLYA İŞ FORUMU

Brezilya Cumhurbaşkanı Luiz Inacio Lula da SILVA'nın ziyareti kapsamında Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) bünyesinde faaliyet gösteren Türk-Brezilya İş Konseyi tarafından düzenlenen "Türkiye-Brezilya İş Forumu", 21 Mayıs 2009 tarihinde Çırağan Sarayı'nda gerçekleştirildi.

Türkiye ve Brezilya arasında 1 milyar ABD Dolarlık ticaret bulunduğunu belirterek, iki ülke arasındaki ticaretin çok daha yükseklere ulaşabileceğini ifade eden Lula da SILVA, Brezilya'ya ve ekonomisine ilişkin bilgi verirken, Türklerin uzun yıllardan bu yana iyi tüccar olduklarını dile getirdi.

Brezilyalı enerji şirketi Petrobras'ın Direktörü Jorge ZELADA da yaptığı konuşmada iki ülkenin işbirliğinin daha da geliştirebileceğini ifade ederek, gıda maddelerindeki ticaretin yanı sıra, Türk banka sistemini modernleştirmek için de katkıda bulunmak istediklerini, liman ve inşaat alanında işbirliği yapabileceklerini dile getirdi. Söz konusu iş konseyi toplantısında Türkiye Müteahhitler Birliği Genel Sekreteri Haluk BÜYÜKBAŞ Türk firmalarının yurtdışı faaliyetlerini anlatan bir sunum yaptı.

27.05.2009

MUSUL HEYETİ İLE ÇALIŞMA YEMEĞİ

21-24 Mayıs 2009 tarihleri arasında Gaziantep'te düzenlenen 4. Irak Uluslararası Fuarı'na katılmak üzere ülkemizde bulunan Musul Valisi Atheel NOJAIFI ve beraberindeki Irak heyeti 27 Mayıs 2009 tarihinde Türkiye Müteahhitler Birliği'ni ziyaret etti.

Irak heyeti için TMB'nin düzenlediği çalışma yemeğinde, Musul bölgesinin yeniden yapılandırılması kapsamında planlanan inşaat projeleriyle ilgili bilgi veren NOJAIFI, Türkiye ile Musul arasındaki bağları güçlendirmek istediklerini ifade ederek, söz konusu projelere katılmaları için Türk firmalarına her türlü kolaylığın sağlanacağını vurguladı.

Iraklı heyete TMB Danışma Kurulu Üyesi Cihan CANDEMİR ile Genel Sekreter Haluk BÜYÜKBAŞ tarafından Türk firmalarının yurtdışı müteahhitlik hizmetleri hakkında bilgiler aktarıldı.

27 - 29.05.2009

1. ULUSLARARASI 5. ULUSAL MESLEK YÜKSEKOKULLARI SEMPOZYUMU (UMYOS) 2009

Türkiye Mühendisler Birliği'nin de sponsorlar arasında bulunduğu I. Uluslararası V. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sempozyumu (UMYOS'09) 27-29 Mayıs 2009 tarihleri arasında Konya Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu'nun ev sahipliğinde Konya'da yapıldı.

Bilginin ve bilgi teknolojisinin giderek önem kazandığı çağımızda, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinin; kültürel, sosyal ve ekonomik gelişmeye çok büyük katkılarda bulunduğu vurgulanan UMYOS 09'da meslek yüksekokullarının sorunları ve çözüm önerileri ele alındı. Ayrıca söz konusu sempozyumda, bu okullarda görev yapan akademik personelin bilimsel araştırma ve çalışmalarının, sanayi ve hizmet sektörüne duyurulmasının önemi ifade edildi.

UMYOS'09, uluslararası platformda meslek yüksekokulları adına düzenlenmiş ilk sempozyum olma özelliğine sahiptir.

31.05.2009

3. LEVENT GÜRAY TENİS TURNUVASI

Kavaklıdere Tenis Kulübünde, merhum Levent GÜRAY'ın doğum günü olan 30 Nisan 2009 tarihinde başlayan 3. Levent GÜRAY Tenis Turnuvası 31 Mayıs 2009 tarihinde oynanan final maçları ve kapanış kokteyli ile sona erdi. Levent GÜRAY'ın dostlarını ve iş arkadaşlarını kortlarda buluşturan bu özel turnuva iş ve tenis dünyasının seçkin isimlerini bir araya getirdi.

LİMAK İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Nihat ÖZDEMİR ve partneri Emre ÖZLEN, çift erkekler final maçında Ahmet SARIYER ve partneri Casım YILMAZ'ı eleyerek turnuvayı birincilikle tamamladılar. Çift bayanlarda ise, Yasemin DOĞAN ve Maria AK şampiyon oldu. Çiftlere ödülleri Kavaklıdere Tenis Kulübü Başkanı Cengiz ERGÜVENÇ, Türkiye Mühendisler Birliği Başkanı M. Erdal EREN ve Deniz GÜRAY tarafından verildi.

03.06.2009

MAKEDONYA BÜYÜKELÇİSİ MELPOMENİ KORNETİ'NİN TMB'Yİ ZİYARETİ

Makedonya Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Melpomeni KORNETİ 03 Haziran 2009 tarihinde Türkiye Mühendisler Birliği'ni ziyaret ederek TMB Başkanı Erdal EREN ile görüştü.

Görüşmede Makedonya Büyükelçisi, Makedonya Ulaştırma ve İletişim Bakanlığı tarafından, biri Ohrid Gölü kıyısında, diğeri Makedonski Brod mili parkı bölgesinde yapılması planlanan otel inşaatları için ihale açıldığını belirterek ihalelere Türk mühendislik firmalarının da katılmasını arzu ettiklerini ifade etti.

04.06.2009

**BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANI
MUSTAFA DEMİR'İ ZİYARET**

04 Haziran 2009 tarihinde TMB Başkanı Erdal EREN ve TMB Yönetim Kurulu Üyeleri, Bayındırlık ve İskan Bakanı Mustafa DEMİR'i makamında ziyaret ettiler.

DEMİR'i yeni görevinden dolayı kutlayan TMB Yönetim Kurulu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın inşaat sektörü için önemini belirterek sektörle ilgili konularda işbirliği içinde çalışmaya, bir sivil toplum örgütü olarak üstlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye her zaman hazır olduklarını ifade etti.

08.06.2009

**ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI
ÖMER DİNÇER'İ ZİYARET**

TMB Başkanı Erdal EREN, Başkan Vekili Emin SAZAK ve Genel Sekreter Haluk BÜYÜKBAŞ 8 Haziran 2009 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ömer DİNÇER'İ makamında ziyaret etti.

Sektörle ilgili sorunların konuşulduğu görüşmede yurtdışı müteahhitlik hizmetlerinde Türk işgücü kullanımının gerilemekte olduğu belirtilerek bu yoldaki zorlukların kaldırılması ve Türk işgücü istihdamının teşvik edilmesi hususunda Bakan'dan yardım talep edildi.

11.06.2009

**DEVLET BAKANI
ZAFER ÇAĞLAYAN İLE TOPLANTI**

11 Haziran 2009 tarihinde, Türkiye Müteahhitler Birliği (TMB) Yönetim Kurulu ile Türk Müşavir Mühendisler ve Mimarlar Birliği (TMMMB) Yönetim Kurulu bir araya gelerek Dış Ticaretten Sorumlu Devlet Bakanı Zafer ÇAĞLAYAN'ı makamında ziyaret ettiler.

Yurtdışı müteahhitlik sektörünün ele alındığı toplantıda sektörün gelişimi, mevcut sorunlar ve çözüme yönelik öneriler ele alındı. Sektörle ilgili mevzuat düzenlemeleri, destek ve teşvik programlarının hayata geçirilmesi hususunda görüş alışverişinde bulunuldu.

15.06.2009

SURİYE BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI HEYETİ İLE TOPLANTI

Suriye Arap Cumhuriyeti Bayındırlık ve İskan Bakanlığı İskan Genel Müdürü Eyas ALDAYRI başkanlığında bir heyetin ülkemizi ziyareti kapsamında, 15 Haziran 2009 tarihinde Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) ve Türkiye Müteahhitler Birliği'nin (TMB) tarafından ortaklaşa bir toplantı gerçekleştirildi.

Suriye heyeti, Türkiye'nin toplu konut finansman yöntemleri, gecekondulara yönelik mücadele ve Türkiye'deki hızlı inşaat uygulama teknikleri konularında Türk firmaları ile görüş alışverişinde bulundu.

Suriye İmar ve İskan Bakanlığı yetkilileri, dar gelirli için konut yapımından Bakanlığın sorumlu olduğunu, dar gelirli için konut üretimindeki bazı görevlerin özel sektöre devredilmesi için girişimlerinin olduğunu, kanalizasyon ve içme suyu dağıtımını da üstlenen Bakanlığın bazı şehirlerde arıtma tesisi ve kanalizasyon şebekesinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar başlattıklarını ifade ettiler.

15.06.2009

"LİBYA MALİ MEVZUATI VE LİBYA'DA İŞ YAPMA KOŞULLARI" KONULU BİLGİLENDİRME TOPLANTISI

15 Haziran 2009 tarihinde Ankara Sheraton Otel'de, Libya'da iş üstlenmiş Türk firmalarını Libya mali mevzuatı hakkında bilgilendirmek ve mevzuattan kaynaklanan sorunlarına çözüm üretmek amacıyla Türkiye Müteahhitler Birliği tarafından, TMB Vergi Danışmanı Mehmet ÖKTEN ve Libyalı meslektaşları yetkili denetçi ve muhasebeci Hassan ZEGLAM'ın katıldığı bir bilgilendirme toplantısı gerçekleştirildi.

Toplantıda, "Libya Mali Mevzuatı", "Şirket Tescil İşlemleri", "Personel İşlemleri", "Bankalar ve Çalışma Koşulları", "Gümrük Mevzuatı", "Libya Teminat Mektupları ve Proje Bazında Akreditifli Çalışma Koşulları", "Damga Vergisi Mevzuatı", "İnşaat Sözleşmeleri", "Hakediş ve Avansların Kullanılması" konuları ele alındı. Toplantı sonunda firmaların yaşadıkları sorunlara ve mevzuata yönelik sorular Hassan ZEGLAM tarafından yanıtlandı.

Fiyat farkı karamamesi müteahhitleri memnun etmedi

TÜRKİYE Müteahhitler Birliği Başkanı Erdal Eren, bazı pazarların boyutlarının fiyat farkı konusunda beklentilerini düşük tutmalarına rağmen bazı pazarların büyüklüğüne ve maliyetlerinin azlığına rağmen beklentileri yüksek olduğunu ve bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden yüksek olduğunu söyledi. Eren, bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden yüksek olduğunu ve bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden düşük olduğunu söyledi.

sektöründe iş yapan müteahhitler kapasitelerine rağmen Eren, bu nedenle bazı pazarlarda iş yapmalarını müteahhitlerin kapasitelerinden yararlanamadıkları ifade etti. Eren, şöyle konuştu: "Karamamen geneli kapsadığı olumsuzluklar, bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden yüksek olduğunu ve bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden düşük olduğunu söyledi. Eren, bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden yüksek olduğunu ve bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden düşük olduğunu söyledi."

karar vermedi. Müteahhitler, bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden düşük olduğunu ve bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden yüksek olduğunu söyledi. Eren, bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden yüksek olduğunu ve bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden düşük olduğunu söyledi.

TMB Yönetim Kurulu Başkanı M. Erdal Eren:

"Bölgesel kalkınma projeleri, sektörü canlandırarak"

ülkelerin geliştiği alanların en önemli alanıdır. Bu alanların kalkınması için büyük yatırımların yapılması gerekmektedir. Bu alanların kalkınması için büyük yatırımların yapılması gerekmektedir.

devam eder talep performansını yüksek tutarak büyümeye hız kazanarak yıl sonunda net gelirinin yüzde 10'unu karına ayırarak diğer sektörlerden farklı olarak büyüme hızını sürdürmektedir. Eren, 2007'nin büyüme hızını sürdürdüğünü ve 2008'in de büyüme hızını sürdürdüğünü söyledi.

bu alanda bir hayli önemli değişiklikler yapılmıştır. Eren, bu alanda bir hayli önemli değişiklikler yapılmıştır. Eren, bu alanda bir hayli önemli değişiklikler yapılmıştır.

Sektörün son zamanlardaki büyüme hızını sürdürdüğünü ve 2007 yılında GSYİH'nin yüzde 1,4'ünü kaplayan sektörün 2008 yılında da büyüme hızını sürdürdüğünü söyledi. Eren, 2007'nin büyüme hızını sürdürdüğünü ve 2008'in de büyüme hızını sürdürdüğünü söyledi.

Önceki dönemlerde olduğu gibi 2007'nin büyüme hızını sürdürdüğünü ve 2008'in de büyüme hızını sürdürdüğünü söyledi. Eren, 2007'nin büyüme hızını sürdürdüğünü ve 2008'in de büyüme hızını sürdürdüğünü söyledi.

2007'nin büyüme hızını sürdürdüğünü ve 2008'in de büyüme hızını sürdürdüğünü söyledi. Eren, 2007'nin büyüme hızını sürdürdüğünü ve 2008'in de büyüme hızını sürdürdüğünü söyledi.

Eren, 2007'nin büyüme hızını sürdürdüğünü ve 2008'in de büyüme hızını sürdürdüğünü söyledi. Eren, 2007'nin büyüme hızını sürdürdüğünü ve 2008'in de büyüme hızını sürdürdüğünü söyledi.

Türk müteahhitleri dünya liginde

Dünyadaki en büyük Türk müteahhitleri

Şirket	2007 Geliri (Milyon \$)
Bechtel	107
Skanska	100
Parsons	98
Fluor	79
Yokogama	70
Hyundai	64
Skanska	58
Bechtel	57
Yokogama	56
Skanska	55
Bechtel	54
Yokogama	53
Skanska	52
Bechtel	51
Yokogama	50
Skanska	49
Bechtel	48
Yokogama	47
Skanska	46
Bechtel	45
Yokogama	44
Skanska	43
Bechtel	42
Yokogama	41
Skanska	40
Bechtel	39
Yokogama	38
Skanska	37
Bechtel	36
Yokogama	35
Skanska	34
Bechtel	33
Yokogama	32
Skanska	31
Bechtel	30
Yokogama	29
Skanska	28
Bechtel	27
Yokogama	26
Skanska	25
Bechtel	24
Yokogama	23
Skanska	22
Bechtel	21
Yokogama	20
Skanska	19
Bechtel	18
Yokogama	17
Skanska	16
Bechtel	15
Yokogama	14
Skanska	13
Bechtel	12
Yokogama	11
Skanska	10
Bechtel	9
Yokogama	8
Skanska	7
Bechtel	6
Yokogama	5
Skanska	4
Bechtel	3
Yokogama	2
Skanska	1

Özellikle ihracatın hızla artmasıyla birlikte, dünya çapında faaliyet gösteren Türk müteahhitleri, dünya liginde önemli bir yer almaya başladı.

Yurtdışı inşaatlar ihracat kapısı olacak

TİM, Türk müteahhitlerin yurtdışında üstlendikleri inşaatlarda Türk ürünlerinin kullanılması için çalışma başlattı. Türkiye Müteahhitler Birliği Başkanı Eren de, "İşbirliğine açtık" dedi.

İhracat Türkiye İnşaatçılar Mücadele Birliği (TİM) Başkanı Erdal Eren, bazı pazarların boyutlarının fiyat farkı konusunda beklentilerini düşük tutmalarına rağmen bazı pazarların büyüklüğüne ve maliyetlerinin azlığına rağmen beklentileri yüksek olduğunu ve bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden yüksek olduğunu ve bazı pazarların fiyat farklarının beklentiden düşük olduğunu söyledi.

Savunma sanayii ihracata yönelik kümelenecek
Mehmet Büyükgözlü, TİM'in bir başka projeksiyonu da savunma sanayii ile ilgili olduğunu söyledi. Eren, savunma sanayii ile ilgili olduğunu söyledi. Eren, savunma sanayii ile ilgili olduğunu söyledi.

Inşaatçı içte-dışta işsiz kaldı!

2 ayda Rusya'daki şantiyelerde çalışan 20 bin işçi Türkiye'ye geri dönerken iç piyasada da Eylül'de inşaat sektöründe toplam 27 bin 500 kişi işini kaybetti

'Asıl sıkıntı petrole bağımlı ülkelerde'

Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası (İNTEŞ) Başkanı Sürü Köçoğlu, Rusya'daki sıkıntının benzerinin Kazakistan ve Azerbaycan gibi petrol üretimine bağımlı ülkelere de görüldüğünü söyledi. Köçoğlu, "Sınırlık iptaller söz konusu değil ama kriz sınırsız sıkıntı yaşanabilir" dedi.

Erdal Eren

Krizden en çok etkilenen ülkelerden Rusya'da, Türk müteahhithlerinin yatırımları sekteye uğradı. Türk müteahhithlerinin geçen yıl 3,6 milyar dolarla en fazla iş üstlendikleri 2'nci ülke olan Rusya'da, inşaat faaliyetlerinin durdurulması, yaklaşık 20 bin işçinin Türkiye'ye dönmeye zorlanmasına sebep oldu. Türkiye Müteahhithler Birliği Başkanı Erdal Eren, 20 bin işçinin döndüğünü doğrularken, sayının artmasından korktuklarını söyledi.

İÇ PİYASA DA KAN AĞLIYOR

Birleşik Metal-İş Sendikası'nın Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerine dayanarak yaptığı araştırmaya göre de, ekonomik kriz, Eylül ayı itibarıyla en çok inşaat sektörünü etkiledi. Sigortalı işçi sayısının en fazla azaldığı sektör yine inşaat oldu. Geçen yılın Eylül ayında 6 bin 504 işçiyi yeni iş olanağı sağlayan inşaat sektöründe, bu yılın aynı döneminde tam 27 bin 434 kişi işsizler listesine kayıtlı.

Rusya'nın Ankara Büyükelçisi hanoneli görüşmelerdeki sıkıntının aşıldığını Rus tarafının %30 artacağını, doğalgaz üreticilerinin fiyat düşüreceğini söyledi.

Rusya büyükelçisi umut dağıttı

ANKARA - DÜNYA

Rusya Büyükelçisi Vladimir Ivanov, görüşme sonrasında düzenlenen basın toplantısında, görüşmelerin olumlu sonuçlandığını söyledi. Ivanov, görüşmelerin olumlu sonuçlandığını söyledi. Ivanov, görüşmelerin olumlu sonuçlandığını söyledi.

İstanbul'da düzenlenen toplantıda, görüşmelerin olumlu sonuçlandığını söyledi. Ivanov, görüşmelerin olumlu sonuçlandığını söyledi.

Görüşme Rusya Devlet Başkanı Medvedev ve Vladimir Putin ile gerçekleşti. Ivanov, görüşmelerin olumlu sonuçlandığını söyledi.

İstanbul'da düzenlenen toplantıda, görüşmelerin olumlu sonuçlandığını söyledi. Ivanov, görüşmelerin olumlu sonuçlandığını söyledi.

TEMİNAT MEKTUBU VERİLİRSE KRİZİ FIRSATA ÇEVİRİRİZ

Erdal Eren, dünyanın en büyük müteahhithlik firmaları arasında bu yıl 23 Türk firmasının girmediğini, ancak ihtiyaç duydukları teminat mektubunu alamadıkları için ihaleleri kaçırdıklarını belirtti.

Sorunları anlatmak için Başbakan Erdoğan'dan randevu talep eden müteahhithler, isteğine kavuştu. Türkiye Müteahhithler Birliği Başkanı Erdal Eren, ocak ayının ilk haftasında Başbakan Yardımcısı Nazım Ekren'le bir araya gelececeklerini söyledi. Erdal Eren, Türkiye'nin yurtdışı müteahhithlik hizmetlerindeki en güçlü ülkelerden biri olduğunu belirterek son dönemde teminat mektubu alamadıkları için yurtdışı projeleri kaybetmeye başladıklarını ifade etti. Eren, Ekren'e iletişim konularını şöyle anlattı:

"Bu toplantıda özellikle yurtdışı müteahhithlerinin teminat sorununa ve kamu bankalarının desteğini konuşacağız. Hükümet iç piyasaya yönelik politikalarını karşıladı, kamu aliyatı yaptırılarak 2009'da da

devam edecek. TOKİ Anadolu'ya yatırım yapacak. Eğer teminat mektubu ve kamu bankalarının bize finansman desteği süresince yurtdışında özümüzdeki birkaç yılda bu krizi fırsata çeviririz. Şu anda bir çok büyük müteahhit firma, yurtdışından ihaleler alıyor. Ancak teminat mektubu sorunu yüzünden bu ihaleleri kaçırmıyor."

23 TÜRK FİRMASINA ÖDÜL

25 Aralık'ta, dünyanın en büyük 225 firması arasında yer alan 23 yurtdışı müteahhithlik firmasına Başbakan Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla ödül verileceğini ifade eden Eren "2007 sonunda bu listedeki Türk firma sayısı 22'yd. Bu sene 23'e çıktı. 5 firma listeden çıktı, 6 yeni firma girdi. Bu çok önemli bir başarıdır. Eğer bizim teminat mektubu sorunu çözülür ve özellikle kamu bankaları destek olursa, 2009 yılında iş hacmimiz artar" dedi.

■ Hamit VAROL/İSTANBUL

2009'a umutsuz giriliyor

'Büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün'

Ali İhsan Durak **Yeni Başbakan**
İstanbul
İstanbul'da büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün. Büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün. Büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün.

Yeni Başbakan
İstanbul
İstanbul'da büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün. Büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün.

Yeni Başbakan
İstanbul
İstanbul'da büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün. Büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün.

Yeni Başbakan
İstanbul
İstanbul'da büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün. Büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün.

Yeni Başbakan
İstanbul
İstanbul'da büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün. Büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün.

Yeni Başbakan
İstanbul
İstanbul'da büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün. Büyümenin sıfıra inmesi bile mümkün.

bu yılın 2001 yılı bu yana 8 kez yeni yıl kutlamaları ile karşılaşır. Kurumsal kredi nedeniyle ekonomide sıkışıklığın yaşanacağı 2008'i de depremlerle, krizle gündem, yatırım ve yabancılar gündemleri etkilemiş 2009 yılında daha umutsuzca düşünülüyor. Bu nedenle tüm sektörlerde kaotik

İstanbul'da, kriz nedeniyle yapılmayan yatırımların etkisiyle yapılaşma hızı yavaşlıyor. Yatırımların azalmasıyla birlikte yapılaşma hızı yavaşlıyor.

Yabancıların gözü Türkiye'ye ama yatırımlar ertelenecek

Fatih Şenel **Yabancı Yatırımcılar Birliği Başkanı**
İstanbul
Yabancı yatırımcılar Türkiye'ye ilgiyi sürdürüyor. Türkiye'ye yatırım yapmak isteyen yabancı yatırımcıların sayısı artıyor. Türkiye'ye yatırım yapmak isteyen yabancı yatırımcıların sayısı artıyor.

A. Hedeflerde sapma oldu
Türkiye'nin 2008 yılında hedeflediği büyüme oranı gerçekleşmedi. Büyüme oranı hedeflenenin altında kaldı. Büyüme oranı hedeflenenin altında kaldı.

2009'da işsizlik artacak
Türkiye'nin 2009 yılında işsizlik oranının artacağını bekleniyor. İşsizlik oranının artacağını bekleniyor.

Konut kredisi bulmak zorlaşacak

Yeni Başbakan
İstanbul
Konut kredisi bulmak zorlaşacak. Konut kredisi bulmak zorlaşacak.

AFGANİSTAN'IN İMARI TÜRKLERE EMANET

Türkiye'nin Kabul Başbakanlığı Ticaret Müşiri Aydın Temizer, Afganistan'da 25 ay boyunca 180 Türk girişimci faaliyet gösterdiğini söyledi. Temizer, Afganistan'da 2000 yıldan beri 1 milyar 90 milyon dolarlık iş olduğunu belirtti. 2008 yılında 240 milyon dolar tutarında işin kazandı. Türk yatırımcılar, özellikle Kabul'de büyük kazançları elde etmişlerdir. 2008 yılında 240 milyon dolar tutarında işin kazandı. Türk yatırımcılar, özellikle Kabul'de büyük kazançları elde etmişlerdir.

İnşaat sektörü, kamu ve yurt dışı ile kurtulur

Müteahhirlere Birliği Başkanı Eren, yapsat modelinin canlanmayacağını gördüğünü, mutlaka kamu yatırımları ve yurt dışına ağırlık verilmesi gerektiğini söyledi.

■ İnşaat sektöründe, 2005 ve 2006 yıllarında yaşanan yüzde 27'ler düzeyindeki büyüme hızı, 2008'in 3. çeyreğinde yüzde 4,3'e düşüldü. Sektörün 9 aylık büyüme hızı da yüzde -1,1 oldu. Müteahhirlere Birliği Başkanı Erdal Eren, inşaat sektörünün krizle mücadele ederken mutlaka ağırlıklı olarak kamu yatırımlarıyla desteklenmesi gerektiğini ifade etti ve "2009 yılında yap-sat sektörünün kendi kendine canlanmasını beklemiyoruz. Bu sebeple mutlaka kamu yatırımları

Teminatlar durdurulmasın

■ Başta Ziraat Bankası olmak üzere kamu bankalarının inşaat projelerine teminat mektubu vermesini isteyen Erdal Eren, kamu bankalarının yurt dışı yatırımları, Katar ve Libya gibi ülkelerde de iş yapmasını, Edirne'nin proje kredileri uygulamasını ve yeni yatırımların yapılmasını istediğini belirtti. Eren, şu anda inşaat sektörünün en büyük sorunu olan teminat mektubu vermesini istediğini belirtti. Eren, şu anda inşaat sektörünün en büyük sorunu olan teminat mektubu vermesini istediğini belirtti.

İnşaatta işsizlik çığ gibi büyüyor

İnşaat sektöründe iki kötü haber: Rusya'daki Türk şantiyelerinden kriz nedeniyle 2 ayda 20 bin işçi döndü. Türkiye'de de bir ayda 27 bin 434 inşaat işçisi işini kaybetti

Finans sektöründe büyümenin hızı hızla düşüyor. Büyümenin hızı hızla düşüyor.

KENDİ SIKIŞIKLIĞI İÇİN
İnşaat sektöründe kriz nedeniyle işsizlik hızla artıyor. İnşaat sektöründe kriz nedeniyle işsizlik hızla artıyor.

KRİZİN ENBELİ İŞÇİSİ
İnşaat sektöründe kriz nedeniyle işsizlik hızla artıyor. İnşaat sektöründe kriz nedeniyle işsizlik hızla artıyor.

ZENGİN ORTADOĞU PAZARI YATIRIMCI İÇİN BÜYÜK OLANAKLAR SUNUYOR

İSTANBUL
Mükemmel altyapı, yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.
Yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.

BURSA
Mükemmel altyapı, yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.
Yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.

İZMİR
Mükemmel altyapı, yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.
Yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.

ANTALYA
Mükemmel altyapı, yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.
Yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.

TRABZON
Mükemmel altyapı, yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.
Yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.

GAZİANTEP
Mükemmel altyapı, yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.
Yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.

ADANA
Mükemmel altyapı, yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.
Yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.

DIYARBAKIR
Mükemmel altyapı, yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.
Yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.

VAN
Mükemmel altyapı, yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.
Yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.

ERZURUM
Mükemmel altyapı, yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.
Yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.

SAMSUN
Mükemmel altyapı, yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.
Yüksek kaliteli emlak piyasası, güçlü finansal sistem ve geniş pazar potansiyeli.

Ortadoğu herkesten çok Türk firmalara yakın

Küresel Ortadoğu ülkeleri büyük yatırımlara ara vermeyecek. Türkiye'nin bölgeyle olan kültürel bağları ve coğrafi yakınlığı önemli bir fırsat. Firmalar ihracatın 5 yılda 3 katına çıkmasını hayal edebilirler.

İLHAMİ İNANCI
Ticaret Bakanlığı başkanı İnci, Ortadoğu pazarının büyük potansiyeli olduğunu söyledi.

Ortadoğu pazarının büyük potansiyeli olduğunu söyledi. Türkiye'nin bölgeyle olan kültürel bağları ve coğrafi yakınlığı önemli bir fırsat. Firmalar ihracatın 5 yılda 3 katına çıkmasını hayal edebilirler.

İHRACATTAKI ARTIŞ

ÜLKE	YÜZDE
ABD	24,2
ALMANYA	16,7
FRANSA	12,2
İTALYA	11,5
BRÜSEL	10,8
BAW	10,7
RUSSYA	10,5
YAPAN	10,0

BAZI TÜRK YATIRIMLARI

• Çin, Et, İspanya, İtalya, Japonya, Rusya, Türkiye

AYIN KONUSU

Türkiye Mühendisler Birliği Başkanı M. Erdal EREN; "Kamu ve özel sektör yatırımları artırılmalı, büyümenin altyapı ve sanayi tabanı genişletilmeli..."

Ortadoğu pazarının büyük potansiyeli olduğunu söyledi. Türkiye'nin bölgeyle olan kültürel bağları ve coğrafi yakınlığı önemli bir fırsat. Firmalar ihracatın 5 yılda 3 katına çıkmasını hayal edebilirler.

Ortadoğu pazarının büyük potansiyeli olduğunu söyledi. Türkiye'nin bölgeyle olan kültürel bağları ve coğrafi yakınlığı önemli bir fırsat. Firmalar ihracatın 5 yılda 3 katına çıkmasını hayal edebilirler.

Ortadoğu pazarının büyük potansiyeli olduğunu söyledi. Türkiye'nin bölgeyle olan kültürel bağları ve coğrafi yakınlığı önemli bir fırsat. Firmalar ihracatın 5 yılda 3 katına çıkmasını hayal edebilirler.

Ortadoğu pazarının büyük potansiyeli olduğunu söyledi. Türkiye'nin bölgeyle olan kültürel bağları ve coğrafi yakınlığı önemli bir fırsat. Firmalar ihracatın 5 yılda 3 katına çıkmasını hayal edebilirler.

Ortadoğu pazarının büyük potansiyeli olduğunu söyledi. Türkiye'nin bölgeyle olan kültürel bağları ve coğrafi yakınlığı önemli bir fırsat. Firmalar ihracatın 5 yılda 3 katına çıkmasını hayal edebilirler.

İNŞAAT SEKTÖRÜNDE 2008 PERFORMANSI
İnşaat sektörü 1993-2003 döneminde yaşanan %22'lik büyümenin ardından 2004'ten itibaren 2007'e kadar %21,5, 2008'de %19,4 gibi yüksek oranlarda büyümüşür. Büyümenin temel dinamikleri inşaat sektörünün büyümesi, inşaat sektörünün 2007'de %5,7'ye gerileyen büyüme performansı 2008'in ilk 9 aylık döneminde yüzde 1,1 oranında büyümeye tek etmiştir.

KÜRESEL KRİZİN SEKTÖRE ETKİLERİ
İnşaat sektöründe 2008'in başlarında küresel krizden önce ve farklı dinamiklerle büyüme devam etmekteydi. Ancak küresel kriz nedeniyle inşaat sektöründe 2008'in başlarında küresel krizden önce ve farklı dinamiklerle büyüme devam etmekteydi. Ancak küresel kriz nedeniyle inşaat sektöründe 2008'in başlarında küresel krizden önce ve farklı dinamiklerle büyüme devam etmekteydi.

Sektörün krizden bu derli dertinden etkilenmesinde önemli bir nedeni de Türk inşaat sektöründe konut sektörünün, normal koşullarda %50 olan payının son yıllarda kamu altyapı ve özel sektör yatırımlarının azalmasıyla %40'lara düşürülmesidir. Diğer bir deyişle konut sektörünün büyüme performansını belirleyen bir numaralı faktör olmuştur.

Konut sektörünün 2008'in ikinci yarısından itibaren hızla toparlanmasıyla inşaat sektöründeki büyüme hızı 2007'in ikinci çeyreğinden itibaren önemli ölçüde geriledi. 2008'in üçüncü çeyreğinde "Mortgage" kredilerinin geri dönüşümüyle hızlanan küresel krizden de etkilenen büyümeye dönüştürüldü. Bunun yanı sıra...

M. Erdal EREN
Türkiye Mühendisler Birliği Başkanı

büyüme hızı, inşaat sektöründeki büyümenin konut sektörüne ağırlıkla kaymasıyla sınırlı kaldı. 2004'ten bu yana önemli ölçüde artan kamu altyapı yatırımları ve özel sektör yatırımlarının artmasıyla büyüme hızı arttı. İnşaat sektörünün büyümesi, inşaat sektörünün 2007'de %5,7'ye gerileyen büyüme performansı 2008'in ilk 9 aylık döneminde yüzde 1,1 oranında büyümeye tek etmiştir.

Müteahhitleri Halk Bankası kurtaracak

TURKİYE MÜTEAHHİTLERİ DERNEĞİ (TMMOB), Halk Bankası'nda, müteahhitlerin, "yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinde yerli yatırımların artırılması amacıyla yapılacak çalışmaların geliştirilmesi için destek istediğini bildirdi. Türkiye Müteahhitleri Derneği Başkanı Erdal Eren, yaptığı açıklamada, konuyla ilgili olarak, Türkiye Halk Bankası Yürütme Kurulu Başkanı Hasan Cebeci ve Genel Müdürü Hıncetin Aydın ile görüşme yaptığını belirtti. Aydın ile görüşme yapıldığı sırada, yerli yatırımların artırılması için, yerli müteahhitlerin, yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinde yerli yatırımların artırılması için destek istediğini bildirdi.

Erdal Eren
TMMOB Başkanı

Hasan Cebeci
Halk Bankası Yürütme Kurulu Başkanı

te'nin en önemli sorunlarından birisi olarak "yerli yatırımların artırılması" konusunu gündeme getirdi. Eren, Halk Bankası'nın, yerli yatırımların artırılması için destek istediğini bildirdi. Eren, Halk Bankası'nın, yerli yatırımların artırılması için destek istediğini bildirdi. Eren, Halk Bankası'nın, yerli yatırımların artırılması için destek istediğini bildirdi.

te'nin en önemli sorunlarından birisi olarak "yerli yatırımların artırılması" konusunu gündeme getirdi. Eren, Halk Bankası'nın, yerli yatırımların artırılması için destek istediğini bildirdi. Eren, Halk Bankası'nın, yerli yatırımların artırılması için destek istediğini bildirdi. Eren, Halk Bankası'nın, yerli yatırımların artırılması için destek istediğini bildirdi.

İnşaat 'ikinci el' dönemi

TURKİYE İNŞAAT SEKTÖRÜ, 2005'teki yoğun talebin devam edeceğini hesaplayarak konut yapımına ağırlık veren inşaat sektörü, krize büyük bir stokla yakalandı. TOKİ ve özel sektörün elinde 20 milyar liralık konut stoku olduğu.

20 milyar liralık konut müteahhidin elinde patladı

2005'teki yoğun talebin devam edeceğini hesaplayarak konut yapımına ağırlık veren inşaat sektörü, krize büyük bir stokla yakalandı. TOKİ ve özel sektörün elinde 20 milyar liralık konut stoku olduğu.

Ekonomik kriz, inşaat sektöründeki konut stokunu patlattı. 2004-2005 yıllarındaki yoğun talebin devam edeceği değerlendirilerek, inşaat sektörü, krize büyük bir stokla yakalandı. TOKİ ve özel sektörün elinde 20 milyar liralık konut stoku olduğu.

Ekonomik kriz, inşaat sektöründeki konut stokunu patlattı. 2004-2005 yıllarındaki yoğun talebin devam edeceği değerlendirilerek, inşaat sektörü, krize büyük bir stokla yakalandı. TOKİ ve özel sektörün elinde 20 milyar liralık konut stoku olduğu.

Firma	Stok (milyon TL)	Değer (milyon TL)
TOKİ	10.500	1.200
MİTİ	2.500	300
YATIRIM	2.000	250
İNŞAAT	1.500	180
GENEL	1.000	120
TOBB	1.000	120

Halk Bankası

Müteahhide teminat desteği

TURKİYE MÜTEAHHİTLERİ DERNEĞİ (TMMOB), Halk Bankası'nda, müteahhitlerin yerli yatırımların artırılması amacıyla yapılacak çalışmaların geliştirilmesi için destek istediğini bildirdi. Türkiye Müteahhitleri Derneği Başkanı Erdal Eren, konuyla ilgili Türkiye Halk Bankası Yürütme Kurulu Başkanı Hasan Cebeci ve Genel Müdürü Hıncetin Aydın ile görüşme yaptıklarını söyledi. Eren, Halkbank yönetiminin yerli yatırımların artırılması için destek istediğini bildirdi.

Kaddafi, altyapıya 160 milyar dolar ayırdı, müteahhitler Libya yolunda

Libya'da müteahhitlerin 2007 ve 2008'de 160 milyar dolarlık altyapıya çalışmaları için büyük bir fırsat olduğunu bildirdi. Türkiye Müteahhitleri Derneği Başkanı Erdal Eren, konuyla ilgili Libya'da müteahhitlerin 2007 ve 2008'de 160 milyar dolarlık altyapıya çalışmaları için büyük bir fırsat olduğunu bildirdi.

Erdal Eren
TMMOB Başkanı

Türkiye Mühendisler Birliği

Ahmet Mithat Efendi Sokak 21/3, 06500 Çankaya Ankara
Tel: (312) 440 81 22 - 441 44 83 • Faks: (312) 440 02 53
tmb@tmb.org.tr • www.tmb.org.tr